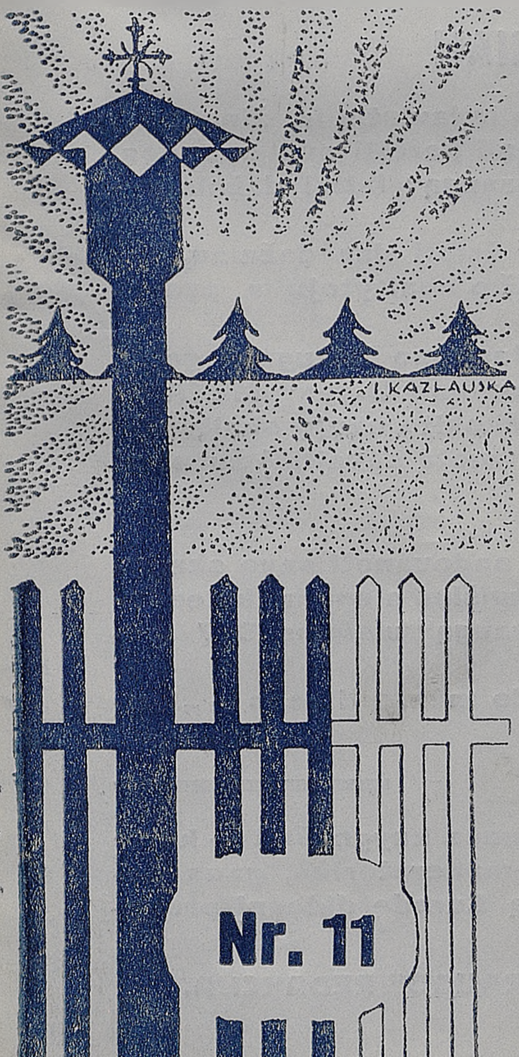
JAUNIMO DRAUGAS

Nr. 11

Pagerbiant mirusiuosius...

VILNIUS, 1936 m.

REDAKCIJA ATSAKO

Jonui Umbrasui. Vieną sveikinimą dedame, kito ne, nes antroji pora neprenumeruoja mūsų laikraščio.

V. Dubauskui. Už naujus uždavinius dėkojame. Pasinaudosime. Dovaną gali laimėti ir mažiau išsprendę uždavinių, bet už tat dovana bus prastesnė. Už gerus linkėjimus — ačiū.

E. Kibirkščiui. Į Draugo paklausimą atsakysime laišku.

Žižmaičiui. Šiuo kartu Draugo poezija nepasinaudojom, prašome atsiųsti daugiau.

V. Antram. Neblogai, Draugas, rašai. Už atsiųstus eilėraščius dėkojam. Prašom ateity mūsų neužmiršti. Novelę spausdinsim, kai gausim jos pabaigą.

Mirai—E. P. Šį kartą eilėraščiai geresni, vienu jų pasinaudojam. Laukiam daugiau.

Pilėnui. Tokio rašinėlio negavome.

Vardziukiemio Jonui. Dėkui už eilutes. Gražios. Įdėsime vėliau.

Jadvygai Umbrasaitei. Parašykite minimam asmeniui laišką, kad jis užeitų „Jaunimo Draugo" administracijon.

Aštrakalnio Berželiui. Taip, įsibrovė klaida, bet neesminė, manome, kad atitaisyti nevertėtų. Korespondenciją dedame.

L. Burokui. Eilutes gavome vėlai. Jei tiks, įdėsime vėliau.

Vytautui. Dėkui už eilutes. Gavome baigiant spausdinti laikraštį, todėl įdėti negalėjome.

MŪSŲ SKAITYTOJŲ ŽINIAI!

Matydami mūsų jaunimo didelį norą šviestis ir lavintis ir, žinodami, kad toji savišvietos pirmyneiga didele dalimi gali pereiti nuo spaudos, ryžtamės mūsų laikraštį - žurnalą — „Jaunimo Draugą" leisti dažniau — PER MĖNESĮ DU KARTUS.

Po Naujų Metų norėtume „Jaunimo Draugą" leisti dar dažniau, bet tai jau pareis ne nuo mūsų, o nuo mūsų laikraščio skaitytojų ir prenumeratorių susidomėjimo ir paramos.

Jei jie suras daugiau naujų skaitytojų, tai „Jaunimo Draugas" galės juos lankyti KAS SAVAITĖ. Ir toks savaitinis „Jaunimo D-gas" METAMS KAŠTUOS TIK 3 AUKSINAI. Tad visi į darbą! Ieškokite naujų skaitytojų ir prenumeratorių, o turėsite gražų ir įdomų iliustruotą savaitinį žurnalą!

Naujų Metų proga „Jaunimo Draugas" žada apdovanoti savo skaitytojus gražia dovana — kasdien nuplėšiamu lietuvišku sieniniu kalendoriumi, kurį gaus tie, kurie išsirašys „Jaunimo Draugą" visiems 1937 metams ir sumokės bent pusę prenumeratos.

Dovanas galima bus atsiimti jau nuo gruodžio mėn. 1 dienos — „Jaunimo Draugo" administracijoje.

Mūsų laikraščio platintojai — naujosios gadynės knygnešiai — kurie suras bent penkius naujus mūsų laikraščio prenumeratorius, gaus dovanų vieną naujausią lietuvių literatūros veikalą. Suradę didesnį prenumeratorių skaičių gaus daugiau tokių veikalų.

„JAUNIMO DRAUGO" REDAKCIJA.

Jaunimo Draugas
1936 m. Lapkričio m. XI metai
№ 11 (131)
Vilniaus jaunuomenės mėnesinis laikraštis

Daugiau pagarbos ir dėkingumo

„Išnyksi, kaip dūmas, neblaškomas vėjo ir nieks tavęs neminės"... Taip yra sakoma apie pilkąjį šio pasaulio žmogų, kuris tyliai, lyg nykus šešėlis, praslenka vingiuotu gyvenimo taku ir nukeliauja amžinatvėn...

Bet vis dėlto yra nemaža žmonių, kurie savo nepalaužiama valia, ištverme, drąsa, aukodamies savo artimiesiems, savo tautai, savo tėvynei, nudirba didelius darbus, atlieka milžiniškus žygius ir tuo ateičiai pasistato nesugriaunamus paminklus, reiškiančius jiems garbą, dėkingumą. Tačiau kasdienės pareigos, įvairūs dienos rūpesčiai, savi reikalai lyg ir išdildo tų didžiųjų asmybių paveikslus gyvųjų atmintyje, lyg ir susiaurina tą pagarbą, lyg ir atšaldo jų meilės jausmus.

Šiems brangiems anksčiau gyvenusiems asmenims prisiminti visame krikščioniškame pasaulyje skiriama metuose viena diena — Vėlinės.

Vėlinių diena — mirusiųjų diena. Tą dieną lankomi mirusiųjų kapai, deginamos žvakės, pasimeldžiama už vėles, prisimenama nuveikti mirusiųjų darbai ir daromi pasiryžimai ateities žygiams.

Ar atlikome mes, šio krašto lietuviškasis jaunimas, šias katalikiškas ir kartu tautiškas pareigas, ar palaikėme šiuos gražius papročius?

Juk ir mes turime brangių, nepamirštamų mirusiųjų, lietuviško atgimimo pionierių ir kovotojų, kurie, neatsižvelgdami nei į didelius persekiojimus, nei į trukdymus, skynė takus į šviesesnę Lietuvos ateitį. Toje kovoje su svetimais gaivalais jie buvo nepalaužiami, užsigrudinę ir tikėjo, kad tiesa turi laimėti, ir kad jų kovos turi sudaryti jei ne jiems, tai jų ainiams gražesnį lietuvišką rytojų.

Mūsų tauta yra turėjusi žymių, garbingų ir drąsių kovotojų už tautos ateitį ir jos idealus, pavyzdžiui: vysk. M. Valančių, dr. J. Basanavičių, dr. V. Kudirką, inž. P. Vileišį, vysk. J. Matulevičių ir kitus, kurie ne tik palaikė berusenančią tautos gyvybę, bet ir spausdintu ir gyvu žodžiu žadino savo brolių tautinius jausmus ir rūpinosi jų gyvybiniais reikalais. Ir tokiu būdu jie prikėlė iš miego mūsų tautą.

Prasidėjo žutbūtinės kovos už tautos laisvę, už kiekvieną tėvų žemės pėdą. Jautresnieji tautos sūnūs ėjo ir aukojo ant tautos laisvės aukuro jaunystę, sveikatą, gyvybę. Kiek jų krito kovose, kiek jų praliejo kraują ir tapo invalidais,—sunku būtų ir besuskaityti.

Ar tik tokios jie verti pagarbos, kokią yra parodę šių metų Vėlinių dieną mūsų sodžiaus ir miesto žmonės—jaunimas ir vyresnioji karta?

Ne, tautiečiai, šiemet gal neatlikome tinkamai šių pareigų ir gal per mažai parodėme jiems viešosios pagarbos. Tad pasistenkime tai padaryti kita proga.

Tenka konstatuoti, kad mes, apskritai, permažai rodome pagarbos daug savo siekiais, darbais ir laimėjimais nusipelnusiems tautiečiams. Permažai rūpinamės mirusiųjų pagarba, perdaug kartais esame neigiamai nusiteikę savo gyvųjų geradarių atžvilgiu. Tų jaunatvės usnių yra netik sodžiaus, bet ir miesto jaunuomenės tarpe.

Dažnas nūdieniame mūsų sodžiuje neleistinas reiškinys — tėvų kalinimas užpečky. Tėvų džiaugsmas tol, kol vaikai maži. Vos tik sūnus paaugo, tuoj ir imasi šeimininkauti, kaskart vis toliau stumdamas tėvą nuo ūkio. Pagaliau po kurio laiko ir visai uždaro užpečkin. Ten apdriskę, neprižiūrimi tėvai išbūna iki mirties... Vadinasi, tie, kurie vaikams pašventė visą savo gyvenimą, kurie tiek pakėlė vargų, kol savo vaikus užaugino, kurie ne kartą dėl jų prarado sveikatą, kurie dėl jų daug nemiegojo naktų,— už visa tai senatvėje gauna būti tamsiame kampe ir dažnai girdėti šiurkščius žodžius...

Nedėkingasis sūnau, įsižiūrėk į susendintą, raukšlėtą savo tėvo veidą, o pamatysi ir išskaitysi visus jo gyvenimo rūpesčius dėl tavo gerovės.

O kaip dažnai tėvo rūpesčio ir prakaito dėka pasimokęs, praprusęs jaunuolis gėdinasi ir vengia viešai su juo pasirodyti...

Jaunimas, kuris auga ir mokosi visuomenės remiamas, šia proga turėtų žvilgterti savo sielos gilumon ir paklausti savęs, ar visada jis rodo tinkamą pagarbą savo rėmėjams, globėjams ir mokytojams?

Be abėjo, rasis tokių, kurių sielos gilumoj rusena neišdildomas padėkos jausmas, bet netruks ir tokių, kurie vietoj pagarbos — rodys neapykantą, vietoj padėkos — kritiką, peikimą, žeminimą.

Šie pastarieji ypatingai turėtų pasvarstyti ir pasiklausti savęs, ar tinkamu jie eina gyvenimo keliu.

Žinoma, kai kur kas nors daroma, veikiama visada gali būti ir kritikos. Kritika, o ypač kuriamoji, yra neišvengiamas, o kartais net ir reikalingas reiškinys. Tik toji kritika turėtų būti žmoniška, be blogos valios, be demagogijos. Ši pastaroji, deja, neretai pasireiškia kai kurių mūsų jaunuolių tarpe.

Gyvenimo praktika rodo, kad tik bendru keliu einant, viens kitą remiant, daug toliau galima nueiti ir daug didesnė našta pakelti, negu einant paskirai, dargi tvora atsitvėrus.

Sveikas jaunimo entuzijazmas turėtų jungtis su sena išmintimi bei patyrimu ir tik bendrai su vyresne karta žygiuojant galima būtų palengvinti šiurkščios nūdienės mūsų gyvenimo sąlygos ir sulaukti gražesnio, skaidresnio lietuviško rytojaus.

A. Vilnėnas.

SPAUSDINTO ŽODŽIO SUKAKTUVĖS

(Paskaita, skaitytina jaunimo susirinkimuose)

Šiemet sueina 500 metų nuo to laiko, kada pirmą kartą pabandyta spausdinti knygos. Tai buvo didelis ir labai reikšmingas įvykis kultūriniame žmonijos gyvenime. Tą nepaprastai naudingą darbą atliko išleisdamas pirmąją spausdintą knygą 1436 metais Jonas Gutenbergas.

Spaudos išradimas prisidėjo prie kultūros ir civilizacijos augimo įvairiuose kraštuose. Mat, be spausdinto žodžio kultūrinis darbas tiesiog neįmanomas.

Senovėje, kada nebuvo jokio rašto, žmonės savo mintis reikšdavo įvairiais būdais. Kiniečiai dar žiloje senovėje reikšdami mintis naudojosi tam tikrais medžio gabalėliais, ant kurių išraižydavo įvairius ženklelius. Persai vartodavo virveles ir jų pagalba susikalbėdavo. Ant storesnės virvės suverdavo daugybę įvairiaspalvių ilgų ir trumpesnių virvelių (siūlų), iš kurių kiti išskaitydavo reiškiamas mintis. Tai buvo savotiškas raštas. Taip pat tokiu virvelių „raštu" naudojosi Amazonės pakraščiuose gyveną indėnai, kurie tą raštą buvo nepaprastai gerai išvystę. Be to, kai kurios tautos vartojo tam tikras juostas, papuoštas spalvotais ženklais. Pagal spalvų eilę išskaitydavo, kas pasakyta. Taip pat kai kur ilgus laikus įvairūs ženklai buvo žymimi ant žmogaus odos. Ant vergo nugaros išraižydavo visokius ženklus. Vergas buvo kartu ir laiškanešys ir laiškas. Kaip šiandie naikinami kai kurie laiškai ir rankraščiai, taip tada buvo žudomi nekalti vergai, kad ant jų nugaros išraižytų laiškų niekas neskaitytų. Tokių raštų liekanų dar ir mūsų laikais turi žemai kultūriniu požvilgiu stovinčių tautų žmonės, kurie ant savo odos išraižo įvairius simbolinius ženklus.

Nuo babiloniečių egiptiečiai išmoko kalbos garsus reikšti paveikslų forma. Ilgainiui iš to išsivystė jeroglifai. Per ilgą amžių eilę iš įvairių ženklų susidarė alfabetas, kuris vis tobulėjo, kitėjo ir pagaliau nusistovėjo tokis, kuris ir dabar vartojamas.

Kada buvo sudarytas alfabetas, sunku nustatyti. Vienas prancūzų tyrinėtojas yra suradęs kažkokius pieštus ženklus, panašius į mūsų raides. Spėjama, kad jie esą išlikę iš senosios akmens gadynės, 12.000 — 8.000 metų prieš Kristaus gimimą. Kai kas mano, kad tai nebuvusios raidės, bet simboliniai bei religiniai ženklai.

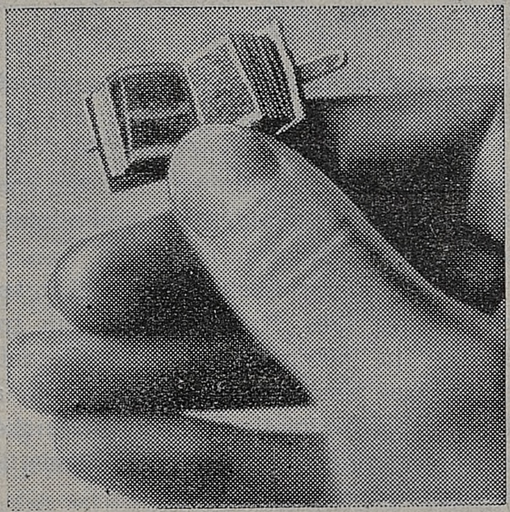
Taip pat sunku tiksliai nustatyti ir spaudos išradimo data. Nors šiandie visur spaudos išradėju laikomas yra Jonas Gutenbergas, bet kai kas įrodinėja, kad dar XI amžiuje (1041 m.) kinietis Pišengu jau mokėjęs spausdinti knygas paskiromis raidėmis, kaip ir nūdien daroma.

Tačiau, kaip bekalbėtume, bet pirmenybė ir genijališko išradėjo vardas tenka Gutenbergui. Mat, žmonės tą spaudos paslaptį gal žinojo ir seniau, bet ja nepasinaudojo. O Jono Gutenbergo išradimas greit paplito po visą Europą ir kitas pasaulio dalis ir suteikė žmonijai didžiausios naudos. Ir to neįkainojamo išradimo dėka šiandie visame pasaulyje išeina nesuskaitomas skaičius knygų, įvairių laikraš-

ŽYMUSIS IŠRADĖJAS

JONAS GUTENBERGAS

Neseniai buvo išspausdinta mažiausia pasauly knyga. Kaip matome vaizdely, ji vos didesnė už vidutinio žmogaus nagą.

čių, žurnalų ir kita. Jas žmonės skaito, iš jų mokosi, šviečiasi, bet retas kuris težino, kada ir kieno jos išrastos. Tad tų nepaprastų sukaktuvių proga nors trumpai susipažinkime su spaudos išradėjo asmenybe, jo gyvenimu ir darbais.

Jonas Gutenbergas buvo vokietis. Jis gimė 1397 metais Mainco mieste. Jo tėvai buvo pasiturį miestiečiai, kilę iš senos garsios giminės. Apie Gutenbergo jaunystę maža žinių teužsiliko. Žinia tik, kad, prasidėjus krašte neramumarns, 1420 metais Jonas Gutenbergas iš savo gimtinės išvyko. Kurį laiką pagyvenęs Strasburge, jis 1434 metais vėl sugrįžo į Maincą, kur dirbo veidrodžius ir poleravo akmenis.

Šalia to versdavosi ir kitu darbu. Ypač jam rūpėjo padaryti atskiros, judomos raidės. 1436 m. Gutenbergas padarė pirmąsias spausdinamas raides ir ėmė mėginti spausdinti. Iš pradžių jis padarė medines raides, kurias tepė juodais dažais, paskui uždėdavo ant jų poperį ir atspausdavo. Po to jis pamėgino daryti metalines raides, kurios spausdinti buvo patogesnės, negu medinės. Tuomet Gutenbergas sumanė įsteigti spaustuvę. Bet tam reikėjo daug pinigų, o Gutenbergas jų neturėjo. Pagaliau atsirado du turtingi žmonės — Dritzenas ir Heilmanas, kurie jam paskolino pinigų. Netrukus vienas skolintojų mirė. Gutenbergui buvo iškelta teismo byla, iš kurios dokumentų daugiau sužinota, kaip Gutenbergas išrado raides, nes teisme buvo kalbama ir apie medinių spausdinamų raidžių pakeitimą metalinėmis.

Tuo pačiu metu atsirado ir kiti žmonės, kurie norėjo pakirsti Gutenbergo pradėtąjį darbą. Avignono auksakalis Prokopas Valdfogelis taip pat pradėjo bandymus su judomomis metalinėmis raidėmis. Gutenbergui tai buvo didelis smūgis. Tačiau jis nenusiminė ir dirbo toliau. Paskui paaiškėjo, kad spausdinimo paslaptį buvo išdavę Gutenbergo priešai, pralaimėję bylą.

Po ilgų pastangų 1445 metais Gutenbergas įsteigė pirmąją spaustuvę. Kadangi jam trūko pinigų, tai jis kreipėsi pas Mainco bankininką Joną Fustą, kad duotų jam paskolą. Fustas suprato, kad knygų spausdinimas gali duoti daug pelno ir todėl paskolinti sutiko, bet pastatė sąlygą, kad už paskolintus pinigus Gutenbergas turi užstatyti savo spaustuvę. Jeigu po penkerių metų Gutenbergas negrąžintų paskolintų pinigų, bankininko Fusto nuosavybėn pereis visi Gutenbergo spaustuvės įrankiai.

Sudaręs tokią sutartį ir gavęs lėšų, Gutenbergas įrengė spaustuvę ir ėmė spausdinti knygas. Užsimojo atspausdinti Šventąjį Raštą. Tai buvo gražus ir labai didelis darbas. Šventas Raštas sudarė didelę 1286 puslapių knygą, kuri buvo išspausdinta 1455 metais Mainco mieste.

Sutarties laikas baigėsi. Spekuliantas Fustas pareikalavo iš Gutenbergo pinigų. Tačiau šis jų neturėjo ir prašė palaukti, bet tas nesutiko. Pagaliau teismo sprendimu Fustui atiteko visa Gutenbergo spaustuvė, ir išradėjas vėl atsidūrė be nieko gatvėj.

Prasidėjo sunkios Gutenbergui dienos. Jis tiesiog turėjo nuo skolintojų slapstytis, kurį laiką iš Mainco buvo net pabėgęs. Gyveno labai skurdžiai. Bet 1458 metais jis susipažino su turtingu ir geros širdies žmogumi d-ru Konradu Humeriu, kuris nuskriaustą išradėją duosniai sušelpė pinigais ir palaikė su juo nuoširdžius santykius. Gutenbergas

įrengė antrą spaustuvę, bet jau ši buvo menkesnė, negu pirmoji.

Laikai, kada Jonas Gutenbergas gyveno ir išrado spaudą, buvo labai neramūs. Vokietijoje buvo dažni naminiai karai. 1462 m. Maince kilo didelė suirutė, kurios metu Gutenbergo spaustuvė buvo sunaikinta, o darbininkai išbėgiojo ir spausdinimo paslaptį išnešiojo po visus kraštus.

Nuo to laiko spauda pirmiausia prigijo Vakarų Europoje—Sevilės mieste (Ispanijoje). Po to ir daugely kitų Europos miestų atsirado naujos spaustuvės. 1465 m. panaši spaustuvė buvo įrengta netoli Rymo (Italijoj), paskui 1470 m.—Paryžiuje (Prancūzijoje), 1478 m.— Ženevoje (Šveicarijoje) ir Prahoje (Čekoslovakijoje), 1480 m. — Londone (Anglijoje), 1489 m —Lisabonoje (Portugalijoje), 1491 m.— Krokuvoje (Lenkijoje), 1499 m. — Madride (Ispanijoje), 1564 m. — Maskvoje (Rusijoje).

Jonas Gutenbergas, išmokęs žmones spausdinti knygas, nusipelnė neužmirštamą išradėjo vardą. Jis pasaulio pažangai ir kultūrai pradėjo naują vagą. Bet žmonės, kurie gyveno tuo metu, neturėjo nė mažiausio supratimo, kiek jo išradimas yra vertingas ir kokią jis atneš naudą būsimosioms žmonių kartoms. Gutenbergo sąjungininkai ir kreditoriai jo išradimą tiesiog begėdiškai išplėšė ir paliko jį net be duonos kąsnio. Gyvenime dažnai taip atsitinka. Galima rasti daug pavyzdžių, kurie rodo, kad žmonės, kurie savo tvirta, nepalenkiama valia, giliu protu, nenuilstamu darbu ir triūsu daug yra padarę gero žmonijos labui, savo senatvės dienas pabaigė labai skurdžiai. Taip buvo ir knygų spaustuvės išradėjui Jonui Gutenbergui. Visas savo jėgas ir turtą atidavęs spaustuvės išradimui, beširdžių žmonių skaudžiai nuskriaustas ir išnaudotas, senatvėje gyveno labai vargingai. Tik vėliau Nassavo arkivyskupas Adolfas jį priglaudė ir paskyrė jam pensiją iki gyvos galvos.

Senatvėje Gutenbergas buvo apakęs. Palikęs žmonėms didžiausį ir vertingiausį pasauly išradimą, Jonas Gutenbergas mirė 1468 metais. Palaidotas Mainco kapinėse.

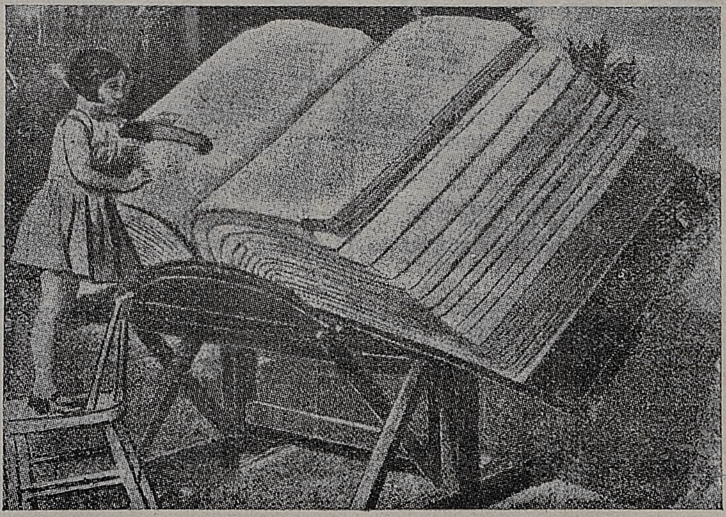
Jono Gutenbergo spausdintos knygos labai branginamos. Jis jų išleido, palyginti, daug. Spėjama, kad jo pirmoji spausdinta knyga, išėjusi 1436 m. tai Sibilijos knyga. Paskui pasirodė Elijo Donato lotyniška gramatika, kuri kelius šimtmečius buvo vartojama mokyklose. Yra užsilikęs poemos „Paskutinis Teismas“ fragmentas, spausdintas 1445—46 m. 1448 m. buvo išspausdintas kalendorius.

Vėliau, 1450—55 m. išspausdintas Šv. Raštas (42 eilutės puslapy). 1457 m. išėjo „Psaltyrius“ su gražiomis spalvotomis iliustracijomis. 1460 m. išleista knyga, pavadinta „Katholikon“, o 1466 m. — lotynų - vokiečių kalbos žodynas.

Moguncijoje yra išradėjo Jono Gutenbergo muziejus, kur surinkta jo išspausdintos knygos ir pirmieji jo spaustuvės įrankiai.

Šiuo J. Gutenbergo išradimu pasinaudojo ir lietuviai. Lietuviškosios knygos istorija prasideda 1547 metais, kada buvo išleista Maž. Lietuvoje Mažvydo katekizmas gotiškomis rai-

DIDŽIAUSIA PASAULY KNYGA

Ši didžiausia pasauly knyga — Biblija-Šventas Raštas yra Amerikoje. Toji Biblija yra dviejų su puse metrų ilgumo, pusantro metro platumo, o sveria dešimts centnerių (30 pūdų).

dėmis. Ši knyga, kaip ir kitos to krašto lietuviškosios knygos, pasirodė reformatų bažnyčios įtakoje. Didžiosios Lietuvos katalikų kunigai, norėdami atsispirti besiplečiančiai reformatų tikybos bangai, taip pat ėmė leisti lietuviškas tikybines knygas. Ir 1595 m. išėjo Vilniuje kan. M. Daukšos katekizmas, o 1599 m. to paties kanauninko Jok. Vuikos postilės vertimas. Šios pirmosios lietuvių kalba knygos buvo išspausdintos taip pat gotiškomis raidėmis. Ir tik vėliau, jau 17 šim. Didž. Lietuvoje imta knygas leisti lotyniškomis raidėmis, kurios buvo pritaikintos lietuvių kalbos dvasiai.

Sunki buvo lietuviškos knygos pradžia. Mažai ji teturėjo skaitytojų, nes nedaug kas ir temokėjo skaityti. Todėl ji tokia ir negausi.

Mūsų knygos istorija tesusidomėta tik 19 šimtmetyje, todėl sunku nustatyti tikrą jų skaičių. Dalis senesnių knygų galėjo žūti, nepalikusios nė vardo. Pirmą lietuviškų knygų sąrašą paskelbė K. Nezabitauskis savo išleistame elementoriuje. Jis davė sąrašą 70 jam žinomų senesnių knygų. Laurynas Ivinskis 1860 m. paduoda 100 lietuviškų knygų sąrašą. Žymesnis lietuviškų knygų tyrinėtojas buvo Silvestras Baltramavičius, kuris 1904 m. paskelbė 2.865 lietuviškų knygų sąrašą ir sąrašą 8.514 knygų ir straipsnių, kuriose kas nors buvo rašyta apie Lietuvą. Toks maždaug buvo lietuviškų knygų turinėjimo darbas iki Nepriklausomybės laikų.

1922 m. atgijo ir lietuviškų knygų tyrimo darbas, pradėjus eiti bibliografijos žurnalui. Nuo 1924 m. knygų tyrimo darbas visai moksliškais pagrindais varomas prof. Vaclovo Biržiškos. Savo darbo vaisius jis skelbia „Lietuvių Bibliografijoje", kurios jau išėjo trys knygos. Jose surašytos visos knygos iki 1909 m. Dabar išeinančias lietuviškas knygas registruoja prof. V. Biržiškos redaguojamas ir leidžiamas „Bibliografijos Žinių" dvimėnesinis žurnalas.

Surinktais iki šiol duomenimis, 16 šimtmety išėjo 24 lietuviškos knygos ir 8 knygelės, keli atsišaukimai. 17 šimtmety buvo išleista 61 knyga, 18 šimtmety — 194 knygos. Nuo 1800 iki 1865 m. išėjo 891 lietuviška knyga. Rusai nuo 1865 m. uždraudė lietuviškas knygas lotyniškomis raidėmis, o norėjo primesti rusiškas raides. Tačiau per visą spaudos draudimo laiką tebuvo išleistas vos 41 lietuviškas spaudinys rusiškomis raidėmis... Gi per tą patį spaudos draudimo laikotarpį, nuo 1865 iki 1904 m. išėjo net 3.281 lietuviška knyga. Matome, kad spaudos draudimas tik padidino lietuviškas knygas. Be to, lietuviai jau daugiau mokėjo skaityti ir nors slaptai skaitė mielesnį lietuvišką raštą.

Spaudą leidus, mūsų lietuviška knyga žymiai atgijo. Nuo 1904 m., jau spaudą leidus, iki 1909 m. išėjo apie 2.270 knygų. Iš to skaičiaus reikia išmesti apie 100 knygų ir knygelių, kuriose apie Lietuvą buvo rašoma svetimomis kalbomis. 1911 m. išleista 455 knygos, 1912 m.—446, 1913 m.—444 ir 1914 m.—359 knygos. Nuo 1915 iki 1919 metų lietuviškos knygos dar nesuspėtos suregistruoti.. Karas, žinoma, sustabdė ir lietuviškų knygų normalų leidimą. Pačioje Lietuvoje lietuviškų knygų leidimas buvo visiškai sutrukdytas. Tuo metu lietuviškų knygų išėjo Amerikoje ir Rusijoje.

Po Didžiojo karo vien Lietuvos valstybėje išleista toks knygų skaičius: 1919 — 1920 m. 68, 1921 m. 122, 1922 m. 131, 1923 m. 170, 1924 m. 299, 1925 m. 430, 1926 m. 408, 1927 m. 396, 1928 m. 712, 1929 m. 872, 1930 m. 895, 1931 m. 1007, 1932 m. 808, 1933 m. 809, 1934 m. 840, 1935 m. 871 knyga.

Kaip matome, lietuviškoji knyga atsigavo tik nepriklausomo gyvenimo metais. Štai Lietuvos valstybėje per 17 metų išėjo 8.938 knygos. O tuo tarpu nuo pirmosios knygos pasirodymo iki 1919 metų, pagal paskelbtus duomenis, išėjo 8.325 lietuviškos knygos. Pastarieji duomenys dar nepilni, gal dar koks tūkstantis prisidės, bet žymiai šio skaičiaus nebepakeis. Tai išleista per 372 metus. Bet skaičiuodami knygas, turime dar atsižvelgti ir į išėjusių knygų nelygybę. Pav., spaudos draudimo metu ir anksčiau daugiausia buvo leidžiamos mažos knygelės, tuo tarpu dabar susilaukta jau žymių mokslininkų ir rašytojų knygų, kuriomis gali domėtis ir visas pasaulis.

V. G.

Spalių 18 d. Lietuvos kariuomenės šventyklą — Įgulos bažnyčią Kaune — aplankė arkivyskupas J. Skvireckas, kurį pasitiko vyriausias kariuomenės kapelionas kun. Vl. Mironas. Šio mėnesio 23 d. Lietuvos kariuomenė švęs savo metinę šventę. Čia matome Lietuvos kariuomenės pėstininkų būrį, bežygiuojantį vieno parado metu.

Lietuvos Valstybė geografiniu atžvilgiu*)

Kiekvienos valstybės ekonominė, kultūrinė ir politinė būklė daugiausia pareina nuo jos geografinės padėties. Kuri valstybė turi geresnę geografinę padėtį, kuri laisviau gali susisiekti su kitomis valstybėmis, ta valstybė greičiau gali ir pakilti visais teigiamais atžvilgiais. Taip pat nuo geografinės padėties pareina augalų, gyvulių ir žmonių įvairumas.

Kokią turi geografinę padėtį Lietuvos Valstybė? — Trumpai sakant, jos geografinė padėtis yra gera. Būdama prie jūros, turėdama vidutinišką klimatą, daugumoje vietų derlingą žemę ir gražų krašto paviršiaus vaizdą, Lietuvos Valstybė savo geografine padėtimi gali džiaugtis ir didžiuotis.

Valstybės didumas

Dabartinis Lietuvos Valstybės plotos yra 55 su puse tūkstančių (55.658) kvadratinių kilometrų platumo. Tame plote gyvena apie pustrečio milijono gyventojų. Tai, palyginti, nedidelė valstybė. Bet ir ne mažiausia. Žemės ploto atžvilgiu už Lietuvą yra mažesnės Estija (47$^1/_2$ tūkst. kv. km.), Danija (apie 40 t. kv. km.), Šveicarija (41 t. kv. km.) ir kelios kitos Europos valstybės. Be to, ir gyventojų atžvilgiu už Lietuvos Valstybę yra mažesnių, pavyzdžiui, Latvija (1 mil. 900 tūkst.), Estija (1 mil. 200 t.) ir dar kai kurios kitos.

Krašto paviršius

Lietuvos Valstybė yra tarp rytų ir vakarų Europos. Ji yra žiemių vidutinėje klimato juostoje. Be to, ji yra Baltijos pajūrio kraštas, nes jūros pakraščio turi apie 100 kilometrų. Jos krašto paviršius įvairus, įdomus: vienur kalnai, kalvos, kitur slėniai, lygumos. Be to, krašto vaizdą papuošia daug ežerų, nemaža upių, upelių, piliakalniai, miškai, girios.

Lietuvos krašto paviršiaus nelygumas susidarė ledų gadynėje. Senai, labai senai Lietuvos, Lenkijos, Estijos, Latvijos ir kitų kraštų plotai buvo apkloti arti kilometro storumo ledu, kuris šliaužė iš šiaurės į pietus. Bešliauždami ledai plėšė šiaurės uolų skeveldras ir nešė jas kartu su gruzdu ir žemėmis,

*) Šiuo pradedame ciklą straipsnių apie dabartinę Lietuvos Valstybę.

MIRA — E. P.

Rudens naktis

Naktis.
Šalta rudens naktis,
mėnulis tylus
virš miškų,
ir žvaigždės mirga bailiai...
Tylūs,
sustingę laukai
ir medžiai pajuodę
pakalnėj.
Teškena upelis einus.
Ir ilgu...
baugu šios nakties,
bežadės tylos...
Ten, toli, virš miškų
krenta deganti žvaigždė.

trindami ir zulindami tol, kok patys slinko. Tokiu būdu kai kuriose vietose buvo palikta daug akmenų. Taip pat ledai yra atnešę įvairiausių šiaurės uolų skeveldrų, senesniojo molio ir smėlio. Ledai, ne visur vienodai spausdami, daug kur yra padarę nelygumų. Jiems tirpstant, žemesnėse vietose susirinko daugiau vandens ir susidarė ežerai, balos. Kartu vanduo darė ir upių klonius. Žodžiu, viso krašto viršutinius sluoksnius, gražiucsius kalnelius ir įspūdingus upių klonius yra sudarę giliosios senovės ledynai.

Mokslininkai, žemės tyrinėtojai, tvirtina, kad mūsų žemė ledais buvo apklota ne vieną, bet du, tris kartus. Oras tai atšaldavęs, tai atšildavęs. Besikeičiant orui, keitėsi ir gyvūnija bei augmenija. Tai ryškiausiai patvirtina dabar iškasami įvairių jau nebeesamų gyvulių kaulai ir medžių bei augalų liekanos.

Krašto klimatas

Kaip jau buvo pažymėta, Lietuvos Valstybė yra prisiglaudusi prie Baltijos jūros, kuri krašto klimatui turi didelės įtakos. Paprastai, prie jūros oras visuomet vėsesnis, drėgnesnis. Iš jūros išgaravusį vandenį vėjas debesimis išblaško po visą kraštą. Dėl to dažniau būna lietūs. Juo jūra arčiau, juo drėgmės daugiau. Nuo to pareina ir oro temperatūra. Prie jūros žiemą nėra taip šalta, o vasarą — ne taip karšta, kaip kur kitur. Taip pat krašto klimatui turi įtakos jo paviršiaus nelygumas, ežerai, upės ir miškai. Aukštesnėse vietose klimatas sausenis — vasarą vėsesnis, žiemą šaltesnis, žemesnėse — vasarą drėgnesnis, žiemą ne toks šaltas. Ežerai, upės vasaros metu taip pat sudrėkina ir sušvelnina apylinkės orą. Kalnuotesnių vietų Lietuvos Valstybėje yra iki 400 metrų aukštumo. Tokios vietos turi įtakos vėjo ir drėgmės atžvilgiu. Bet daugiausia turi įtakos miškai. Vasarą miškai orą vėsina, žiemą—švelnina. Be to, jie lėtina vėją ir vienodina šiltį ir šaltį. Jeigu dabar ir mūsų krašte beveik kasmet šalti būna pavasariai ir nuo to labai nukenčia pasėliai, tai tik todėl, kad iškirsta labai daug miškų.

Apskritai, oras Lietuvos Valstybėje yra ramus, švelnus. Vidutinis metų šiltis kaitoliojasi tarp 6 ir 7 laipsnių.

Pavasaris prasideda balandžio mėnesį, vasara — birželio, ruduo — rugsėjo, žiema — gruodžio mėn.

Augmens

Senovėje visas Lietuvos kraštas buvo apaugęs miškais. Dabar Lietuvos Valstybės ribose tikras miškas užima tik 16 procentų viso žemės ploto. Miškingumas nelygus. Kai kur į mišką reikia važiuoti apie 60 klm. Miškai auga lėtai: eglės 100, pušys 120, lapuočiai 60 metų. Medžių rūšys: pušys, epušės, eglės, beržai, alksniai, juodalksniai, ąžuolai, liepos, egliai, kadugiai, gluosniai, klevai, skruoblai, guobos, šermukšniai, putinai, ievos, karklai, lazdynai, žilvičiai ir laukiniai vaismedžiai: obelys, kriaušės, vyšnios, slyvos ir kit. Be to, balingesnėse vietose auga samanos, viksvos ir įvairūs kerėkšliai medeliai.

Žvėrys bei laukiniai gyvuliai

Iškirtus senovėj miškus, išnyko ir daug žvėrių bei laukinių gyvulių. Jau nebėra meškų, laukinių arklių, elnių, vebrų, stumbrų, sabalių. Neperdaugiausia veisiasi ir briedžiai lūšiai, šernai, stirnos, barsiukai, udros ir kit. Bet vis dėlto Lietuvos miškuose dar daug esama įvairių žvėrių ir laukinių gyvulių: vilkų, lapių kiškių, šeškų, širmunėlių, žebenkščių, voveraičių ir t. t.

Paukščiai

Vieni Lietuvos paukščiai gyvena savo krašte visada, kiti žiemai išskrenda į kitus kraštus. Dar yra ir tokių, kurie susilaiko tik praskrisdami. Nuolatos gyvena balandžiai, žvirbliai, varnos, kuosos, dagiliai, šarkos ir kiti. Rudenį išskrenda ir pavasarį parskrenda vieversiai, kregždės, zylės, varnėnai, gegutės, gandrai, tetervinai, pempės, geniai, lakštingalos ir kit. Žiemoti atlekia baltosios pelėdos, medšarkės, sėmenėlės, sniegenos ir kiti. Pralėkdami sustoja sakalai, laukinės žąsys, žuvėdros ir gulbės.

Gyventojai

Daugumas Lietuvos gyventojų yra *lietuviai*. Jie sudaro visų gyventojų 80 procentų. Jie kalba bendra lietuviška kalba, kuri skirstoma į tarmes, tarmeles. Ryškiausios tarmės — aukštaičių, žemaičių ir dzūkų. Aukštaičiai gyvena maždaug vidurinėje krašto dalyje, žemaičiai—vakarinėje, dzūkai—pietų ir pietų-rytų dalyje. Bendrinė, rašomoji, literatūrinė kalba paremta aukštaičių tarme.

Iš senų senovės lietuviai yra buvę žemdirbiai. Dėl to jie daugiausia gyveno sodžiuose, viensėdžiuose. Miestelėnų luomą sudarydavo beveik vieni kitataučiai. Po Didžiojo karo, susitvėrus Lietuvos Valstybei, susidarė lietuviška valdininkija, daug lietuvių ėmėsi prekybos, pramonės ir tokiu būdu Lietuvos miestai greit ėmė lietuvėti.

Gausumo atžvilgiu antrą vietą užima *žydai*. Jų yra 7 proc. Žydai yra atkilę iš kitų kraštų dar Gedimino ir Vytauto Didžiojo laikais. Visą laiką jie verčiasi prekyba, pramone ir amatais. Dabar kai kurie jau imasi ir žemės darbo. Paskutiniais metais daug jų išsikėlė į Palestiną.

Lenkų Lietuvoje ėmė rastis XIV amžiaus pabaigoje, kai lietuviai priėmė katalikų tikėjimą ir kai Jogaila tapo Lenkijos karaliumi. Dar daugiau lenkų atvyko Lietuvon po Liublino unijos, kai Lietuva ir Lenkija buvo sudariusios dvilypę valstybę. Esant stipresnei lenkų įtakai, lietuviai ėmė lenkėti. Pirmiausia lenkėjo Lietuvos bajorija, dvarininkai, vėliau miestiečiai ir sodžių gyventojai, o ypač ten, kur parapijose klebonavo lenkai kunigai. Dabar Lietuvoje lenkų skaičius neaiškus. Iš spaudos pranešimų matyti, kad jis nuolatos mažėja.

Rusų yra du procentai su viršum. Jie taip pat yra atkilę iš kitur. Daugiausia jų atvyko XVIII amžiuje, kai rusai, užėmę Lietuvos kraštą, pradėjo kolonizuoti jo žemes. Jų skaičius dabar taip pat mažėja. Pernai keli šimtai išvyko į Pietų Ameriką.

Be to, dabartinėse Lietuvos Valstybės ribose dar gyvena ***vokiečiai*** (4 proc.), ***latviai*** (pusė su viršum proc.), ***gudai*** (penktoji proc. dalis), ***totoriai*** (arti tūkstančio) ir ***čigonai*** (vos keli šimtai).

Visi Lietuvos Valstybės gyventojai susiskirstę į daugelį tikybų. 1923 metais, darant surašymą, rasta apie 30 tikybų. Bet daugiau vyrauja tik kelios tikybos, būtent: katalikų, liuterių, izraelitų, sentikių ir stačiatikių. Lietuviai daugiausia yra katalikai. Jie sudaro visų gyventojų 80 proc. Liuterių tikybos lietuviai ir vokiečiai daugiausia gyvena Klaipėdos krašte.

Gyventojų tirštumas Lietuvos Valstybėje yra vidutinis. Vienam ketvirtainiam kilometre vidutiniškai gyvena 40 žmonių. Kiekvienam tūkstančiui gyventojų kasmet priauga apie 15 žmonių.

Jurėnas.

JAUNIMO EISENA

Lietuvos organizuotas tautiškas jaunimas su vėliavomis žygiuoja savo šventės proga.

J. STEBERIOKAS

Apie mišką ir save

Miškas — mano ramybės šventovė.
Ten siela lig žvaigždžių pakyla,
ten širdgėla, skausmas—viesulai, audros—
bejėgiškai nurimsta, nutyla.

Mano draugai — uosiai liekni eji,
o draugės — epušės kalbios. —
Jų širdys tiek geros, tiek mylinčiai glaudžios,
jų akys — kaip draugo įžvalgios..

O, medžių glūdi, slėpinga dvasia,
tu sielą manąją atspėji, —
jei nerimstu kada, nuraminate jūs,
epušės kalbios, uosiai liekni eji!

Vasarą ar rudenį, žiemą ar pavasarį
mano takai vis miškan veda...
Miškas — mano šilima krūtinės,
be jo — man užšalti į ledą!

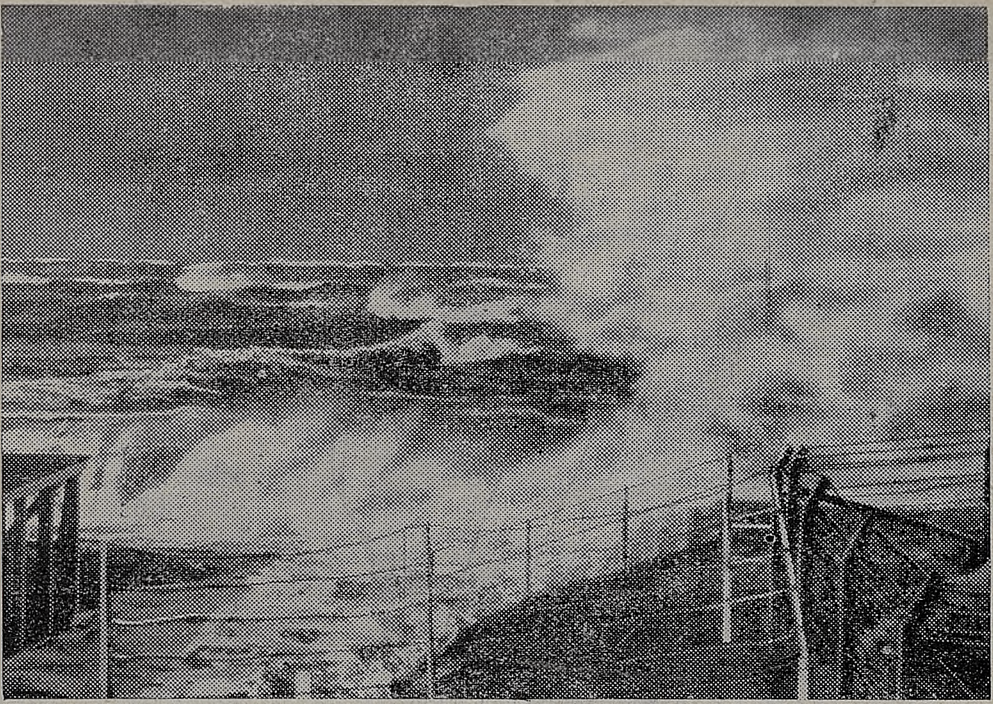
Jūros reikšmė valstybėms

Aname numeryje aptarėm jūros įtaką ekonominei pažangai, o dabar panagrinėkime jos vaidmenį kultūriniame ir politiniame gyvenime, o tada bus aišku, kodėl kiekviena valstybė plakte plakasi prie jūros.

Vokiečių mokslininkas Rotzel'is viename savo veikale apie jūrą taip atsiliepia: „Be jūros žmonija būtų buvusi vienodesnė, bet tame vienodume būtų buvusi skurdesnė ir mieguistesnė“ *) Šiuo savo pasakymu Rotzel'is jūrai pripažįsta didelės reikšmės žmogaus būdui, jo veiklai. Jei šiandieną žmonija yra sudėtinga tiek ekonominiu, tiek kultūriniu atžvilgiu, jei šiandieną žmonija yra judri, veikli, tai prie to, Rotzel'io nuomone, žymioje dalyje yra prisidėjusi jūra. Reikia pripažinti, kad šiuose jo žodžiuose yra daug tiesos. Ne tik jis, bet ir kiti mokslininkai, kurie tyrinėjo žmogaus, visuomenės, tautos gyvenimą ir gamtos bei aplinkumos įtaką tam gyvenimui, visi pripažįsta, kad jūra žmogaus būdui, jo kultūriniam išsivystymui turi labai didelės svarbos. Kultūra augo, vystėsi ir plėtojosi ne kur kitur, kaip pajūryje. Senovėje kultūra žydėjo Viduržemio pajūryje. Pirmiausia ji išsivystė rytinėje Viduržemio pajūrio dalyje. Čia išdygo ir išaugo miestai — ne tik prekybos, bet ir kultūros centrai. Tačiau kultūra nėra sustingęs dalykas. Ji vienoje vietoje ilgai nesilaiko. Kultūra keliauja su žmonėmis. Todėl kultūra, išaugusi pietinėje Rytų Europos dalyje, negalėjo pasilikti vietoje. Ji turėjo keliauti ir keliavo. Tik kyla klausimas, kur ji keliavo, kuriuo keliu ėjo? Kultūra slinko Viduržemio pajūriu į Europos Vakarus, o jau iš ten ratu pasiekė pas mus ir kitas Rytų Europos tautas. Be abejonės, iš pietinės Rytų Europos dalies sruveno kultūra į Europos Rytus ir sausžemiu, bet toji srovelė buvo menka, beveik nežymi. Nors tarp Europos Rytų ir Konstantinopolio jau gana anksti prasidėjo prekybos santykiai, ėjo prekyba upėmis, bet upių kelias nėra plataus masto, įvairių prekybinių, ekonominių ir kultūrinių galimybių kelias. Nors artimas, status kelias, bet nepatogus, ir kultūra juo beveik nėjo. Didžioji kultūros ir civilizacijos srovė pasirinko sau jūros kelią. Pakeliui statydama gražius, puikius savo paminklus-miestus, slinko toliau, slinko į Vakarus.

Atradus Ameriką, Atlanto vandenynas virsta susisiekimo keliu, didžiąja jungtimi tarp dviejų kontinentų (žemynų). Atlanto vandenynas virto didžiuoju prekybos ir kartu kultūros keliu. Europos kultūra ir civilizacija, atradus sau Amerikos pajūryje patogias sąlygas, ten greičiau prigyjo, negu mūsų kontinento Rytuose. Nepalyginamai greičiau išugdė Neujorką, Vašingtoną, negu Rytų Europos miestus. Europos kultūra ir civilizacija platesne srove, palyginti, vėlai pasiekė Japonijos krantus, vos antroje XIX šimtmečio pusėje, kada buvo Sueso kanalu sujungta Viduržemio jūra su Raudonąja jūra, kuri atidarė kelią į Tylųjį

*) Antropogeographie (skat. Antropogeografy), 211 pusl. (Geografija apie žmogų).

Graži ir maloni plačioji jūra, kai lygų jos paviršių puošia švelnios bangos, bet baisi ir šiurpulinga, kai ji pradeda rūstauti.

vandenyną. Nepraėjo nė šimtmečio, o mūsų žemyno kultūra ir civilizacija Japonijoje išdavė daug didesnius vaisius, negu Europos Rytuose.

Šie faktai labai aiškiai kalba apie jūros reikšmę kultūrinei pažangai.

Ne kas kitas, kaip tik pajūrio kraštai vadovavo ir vadovauja visam ekonominiam ir kultūriniam pasaulio gyvenimui. Čia pirmiausia gimė, augo ir brendo didžios mintys, didžios idėjos. Čia atsirado ir atsiranda platūs užsimojimai. Čia drąsi iniciatyva įgyvendino didžius, milžiniškus planus ir sumanymus, kaip medžiaginės, tarp ir dvasinės kultūros srityje.

Su ekonominiu ir kultūriniu gyvenimu yra glaudžiai susijęs ir politinis gyvenimas. Ekonomika, kultūra ir politika, atrodo, yra visai skirtingos sąvokos, atskiros gyvenimo sritys, bet praktikoje jos visos trys taip tampriai susimezgusios, taip suaugusios, kad viena nuo kitos negali būti atskirtos. Tos visos trys sritys vystosi kartu, auga tose pačiose sąlygose. Kur yra geros sąlygos ekonominiam gyvenimui, ten turi kilti ir kultūra bei civilizacija, ten turi gimti ir visuomeniškai organizacinė bei politinė mintis—valstybės kūrėja.

Kai imame versti politinės istorijos lapus, kai pradedame žemėlapy ieškoti politinės minties lopšio — tų vietų, kur prasidėjo politinio gyvenimo užuomazga, kur prasidėjo jo raida, mūsų žvilgsnis ir vėl sustoja ties jūra arba netoli jūros—to didžioje prekybos, kultūros bei civilizacijos lizdo. Sustoja ten, kur nuo senų laikų dėliai patogaus susisiekimo jūra apsigyveno daugiau, tirščiau žmonių; kur atsirodo gausesnės žmonių sankaupos, susidarė visuomeninės grupės, kurios savo narius tampriau sumezgė organizaciniais ryšiais; kur tos grupės daug anksčiau subrendo ekonominei ir kultūrinei pažangai. Čia randame politinio gyvenimo pradžią, jo užuomazgą. Ne kur kitur, kaip tik čia pradėjo formuotis ir susidarė pirmosios valstybės. Jau buvo praėję daug amžių, pajūrio valstybės jau buvo pergyvenusios nemaža įvairių santvarkų, jau buvo susidariusios savo literatūrą, raštiją, o Europos žemyno viduryje dar neturėta supratimo apie valstybinį gyvenimą. Čia dar klaidžiojo visai palaidos žmonių grupės. Europos (šiaurės) rytų gyventojai išeina viešumon vos nuo IX amžiaus. Nuo šio laiko jau ir čia pradeda kurtis valstybės. Pietų ir Vakarų Europos gyventojai, būdami pajūryje ar bent netoli nuo jūros, greičiau subrendo politiniu atžvilgiu, ir tai ne pavieni asmenys, bet ištisos visuo-

menės. Organizacinė ir politinė mintis gimė ir išaugo pačioje visuomenėje. Tuo tarpu Rytų Europos gyventojai, pav. rusai dar ir IX amž. nebuvo subrendę politiniam gyvenimui. Jau buvo kuriama rusų valstybė, o politinė ir organizacinė mintis rusui buvo dar svetimas dalykas. Kurti valstybę rusų dvasioj dar nebuvo reikalingų pradų — nusiteikimo ir supratimo gyventi valstybiniu gyvenimu. Tad iš kur ėmėsi kuriamoji jėga kurti Rusijos valstybei? Toji kūribinė jėga atėjo iš kitur. Ji atėjo iš pamario. Rusams valstybę sukūrė svetimi — iš Skandinavijos atvykę varegai. Rusams valstybinė santvarka buvo svetimųjų užmesta. Žinomas rusų politikas ir istorikas Miliukov'as, charakterizuodamas Rusijos politinio gyvenimo užuomazgą, pažymi tokį skirtumą: Vakarų Europos valstybės kūrėsi nuo apačios, nuo pamatų, o Rusija buvo kuriama nuo viršaus. Todėl Rusijos valstybė nebuvo bendras rusų tautos veikalas, kuris organizacine jungtimi vienytų tautos narius. Čia valdžia nebuvo susisijusi su tauta. Ji nebuvo paremta sąmoningu tautos nusistatymu. Tarp valdžios ir tautos bei visuomenės buvo gili bedugnė. Šis nenormalumas pasiliko ilgiems laikams.

Dar ir šiandieną organizuotumas yra Vakarų kultūros žymė, o palaidumas — Rytų kultūros požymis.

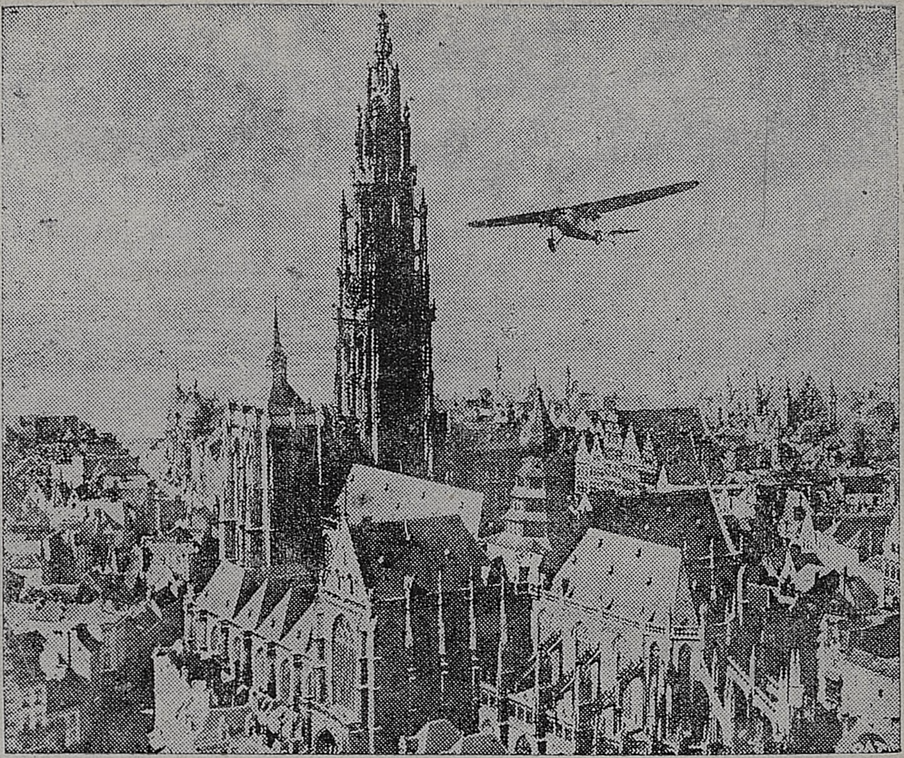
Pajūris, kaipo patogi geografinė vieta burtis visuomeninėm grupėm, kaipo vieta tirštai apgyventų visuomeninių sankaupų, davė pradžią organizaciniam ir valstybiniam gyvenimui. Jūra, kaipo medžiaginio žmonių gerbūvio šaltinis, kultūrinio ir politinio subrendimo veiksnys, valstybėms susikurti turėjo pirmaeilės reikšmės. Bet jūros vaidmuo politinėje srityje valstybės kūrimosi procesu (darbu) dar nesibaigia. Jūra turi labai daug teigiamos įtakos ir tolimesniam valstybės gyvenimui, jos augimui ir stiprėjimui. Toji įtaka pasireiškia tarpiškai ir betarpiškai. Tarpiškai veikia valstybiniam gyvenimui per dvi, jau minėtas, sritis — ekonominę ir kultūrinę. Jeigu valstybė yra stipri ekonominiu atžvilgiu, jeigu ji yra kultūringa, tai ji turi reikšmės ir politiniame gyvenime. Ekonominė ir kultūrinė valstybės pažanga, jos persvara atžvilgiu kitų valstybių, duoda jai ir politinę pirmenybę. Tokiai valstybei ar tautai nėra jokio pavojaus ištirpti kitų tautų skaičiuje. Priešingai, jai yra daug vilties kitas, mažiau kultūringas tautas padaryti savo valstybės nariais. Taip paprastai gyvenime ir atsitinka. Tautos bei valstybės stiprios ekonominiu ir kultūriniu atžvilgiu paverčia šiose srityse silpnas tautas ar valstybes, kurių narius—piliečius ilgainiui padaro ištikimais savo tarnais.

Jūra ir kitu būdu ekonomiškai ir kultūriškai stiprioms valstybėms leidžia išplėsti savo viešpatavimą kituose kraštuose. Jūra leidžia tai daryti, kaipo laisvas kelias į visus pajūrio kraštus. Jūra galima nuvežti kariuomenė į tolimiausius kraštus ir juos paveržti sau. Tuo tarpu be jūros tokie užsimojimai negalima būtų įvykdyti. Sausumos, žemyno kelias yra brangus, nepatogus ir suvaržytas. Kitos valstybės negali sutikti, kad per jų žemes trankytųsi kažkieno kariuomenė. Įsileisti į savo teritoriją svetima gausinga kariuomenė kiekvienai valstybei yra be galo pavojinga. Kas gali užtikrinti, kad tie nevaržomi praeiviai—kariuomenė pakeliui neužpuls bet kurios valstybės? Kur žvanga ginklai—ten teisybės ir teisės neieškok.

Bet jeigu ir galima būtų pašalinti kliūtis keliauti per kitų kraštus, vistik pasitaikytų beveik nenugalimų sunkumų, kaip stoka gerų kelių, geležinkelių į mažiau kultūringus kraštus, kuriais galima būtų nugabenti kariuomenė, o paskui pristatyti jai maisto.

Visus šiuos ir kitus sunkumus, trukdančius pasiimti savo žinion bei įtakon tolimus kraštus pašalina jūra. Su jūros pagalba galima užvaldyti tolimiausias pasaulio šalis.

Tokiu būdu jūra, kiek ji yra žemynų jungtimi, didžiuoju tarptautiniu prekybos keliu, teikia geras, palankias sąlygas pajūrio valstybėms sustiprėti ekonomiškai, pakilti kultūriškai ir išplėsti savo politinę galią. Tad visai suprantama, kodėl tautos bei valstybės taip varžosi dėl jūros. Ir šių dienų ekonominį, kultūrinį ir politinį gyvenimą vairuoja pajūrio valstybės — Anglija, Prancūzija, Amerika, Italija, Japonija ir Vokietija. Anglija, įsigalėjusi jūroje, pasidarė viena iš turtingiausių ir kultūringiausių šalių visame pasaulyje. Anglija, įsiviešpatavus jūroje, ir politiniu atžvilgiu virto pirmąja pasaulio galybe; paėmė

Vienas gražesniųjų pajūrio miestų yra Belgijos valstybėj Antverpio miestas.

į savo rankas beveik pusę pasaulio. Kad ne jūra, Anglija būtų nepasiekusi tolimųjų Azijos kraštų ir nepaėmusi jų savo žinion. Ne kas kita, kaip įsiviešpatavimas jūroje davė nemaža kolonijų Jungtinėms Amerikos Valstybėms, Prancūzijai, Italijai. Jei ne jūra, Italija nebūtų paėmusi Abisinijos. Jeigu Japonija būtų kur nors Azijos viduryje, ji greičiausia turėtų arba labai maža reikšmės, arba net būtų Anglijos ar Amerikos kolonija. O būdama jūros valstybė, Japonija greitu laiku išaugo į politinę jėgą ir atsistojo šalia Anglijos, Amerikos ir kitų galingų valstybių.

Žinoma, negali turėti pretenzijų užimti tolimas svetimas pasaulio šalis mažos pajūrio valstybės. Bet ir joms jūra turi nepaprastai didelės reikšmės. Mažai valstybei jūra nėra sąlyga užimti svetimus kraštus, bet yra pamatinė sąlyga stiprėti ekonomiškai, augti kultūriškai ir išsaugoti savo laisvę, nepriklausomybę. Mūsų laikais, jei valstybė neturi išėjimo į jūrą, negalima laikyti visai laisva, nepriklausoma, savarankiška valstybe. Jei valstybė neturi jūros, neprieina prie laisvo tarptautinio kelio, jeigu ji savo gaminius ir sau reikalingų gaminių turi gabenti per svetimas žemes, tai jos ekonominis gyvenimas priklauso nuo kitų valstybių valios ir nusistatymo. Ekonominis gerbūvis — kultūrinio ir politinio gyvenimo ramstis žymioje dalyje yra kitų valstybių rankose. Ypatingai šiais nacionalizmo laikais, kuomet eina kultūrinės ir tautinės rungtynės, kuomet valstybių daugumos nori nutautinti mažumas, kuomet dėl to tarp atskirų valstybių, ypatingai kaimyninių, atsiranda nemaža gana stambių konfliktų, susikirtimų, kuomet dėl to valstybės viena kitai uždaro sienas, perkerta susisiekimo kelius, išėjimas į jūrą yra būtina sąlyga, pamatinis šių dienų politikos reikalavimas. Valstybė, susikivirčijusi su savo kaimynais ir, turėdama išėjimą į jūrą, gali savo gaminiams laisvai pasiieškoti rinkų kitur. Gerą pavyzdį turime iš pakutinių laikų Lietuvos gyvenimo. Tarp Lietuvos ir Lenkijos nėra jokių santykių. Neseniai buvo suirę santykiai tarp Lietuvos ir Vokietijos. Lietuva buvo užtverta iš rytų ir vakarų. Bet ji, turėdama išėjimą į jūrą, savo gaminiams surado rinkų Anglijoje ir kituose, net tolimiausiuose kraštuose, ir tokiu būdu lengvai išsivertė net aštriausios krizės laikotarpyje. Visai savarankiškai, nepriklausomai nuo kaimynų Lie-

tuva galės vystyti savo ekonominį gyvenimą ir toliau.

Ekonominis valstybės savarankiškumas leidžia laisvai, nepriklausomai kurti savo kultūrinį ir politinį gyvenimą. Mažų valstybių politika neturi tikslo pavergti tolimus, svetimus kraštus; tad jų ir kultūra neturi ekspansinio charakterio — neturi tikslo nutautinti kitų tautų. Bet mažosioms tautoms ir valstybėms reikalinga kultūra, kaipo medžiaginio ir dvasinio gerbūvio šaltinis, kaipo laisvės ir nepriklausomybės laidas. Gerai žinome, kad didelės, ekonomiškai ir kultūriškai stiprios valstybės auga, didėja medžiagiškai silpnų ir nekultūringų tautų ir valstybių saskaiton. Nekultūringos tautos, nors ir skailingiausios, nesugeba apsaugoti savo laisvės ir nepriklausomybės. Jos lengva paveržti kūniškai, nesunku pavergti ir dvasiškai. Štai Anglija turi apie 46 milijonus gyventojų, o valdo beveik pusę nekultūringojo pasaulio. Vienoje Indijoje yra apie 400 milijonų gyventojų. O tai yra tik dalis Anglijos žinioje ar įtakoje esančių kraštų. Jei Indija savo kultūra būtų prilygusi kuriai nors Vakarų Europos tautai, tai Anglija būtų ir nepagalvojusi Indijos pulti. Italija taip pat nebūtų išdrįsusi pulti kultūringos Abisinijos. Nekultūringa tauta — tai žalia medžiaga, iš kurios kultūringas žmogus gali padaryti, ką nori. Kas kita kultūringa tauta. Tokia tauta sunku pavergti fiziniai, dar sunkiau užgesyti jos dvasiniai siekiai. Tokia tauta pavojinga yra prievarta įtraukti savo valstybės organizman, nes ji anksčiau ar vėliau pasistengs tą svetimą organizmą suparaližuoti ir pati išsilaisvinti. Todėl su kultūringom tautom, nors ir neskaitlingom, dažnai tenka skaitytis ir didesnėm valstybėm.

Lietuva, kaipo pajūrio valstybė, turi geras sąlygas stiprėti ekonomiškai ir augti kultūriniai kas sudaro laidą jos nepriklausomybei. Lietuva, gerai žinodama, kad jos gyvybiniai reikalai yra surišti su jūra, ypatingai pastaruoju laiku pradėjo stengtis ugdyti savo piliečiuose jūros reikšmės supratimą, pradėjo stengtis perauklėti lietuvio tipą, padaryti lietuvių tautą judria, energinga jūros tauta, užgrūdinti ją visokioms kliūtims ir įvairiems pavojams nugalėti. Todėl ir mes supažindinom savo skaitytojus su jūros reikšme.

St. M.

IŠ ISPANIJOS KOVŲ

Ispanijos sukilėliai jau visai prisiartino prie Ispanijos sostinės Madrido. Čia matome, kaip sukilėliai apšaudo Madridą.

J. ČEKAUSKAS

Dūkšto ežero pakrantėje

Rudens saulutė gęsta išlėto,
Bučiuoja ežero lygų paviršių.
Aš vienas rymau ant kranto smėlėto —
Gal vargą, skausmus čia užmiršiu.

Pasislėpė saulė, tik žaros auksinės
Išsidriekė rausvos ant pilko dangaus.
Krūtinėje skausmas bežadis sustingo
Ir laukiu... rodos, širdį kažkas man užgaus.

Rymočiau per naktį tylon įsiklausęs,
Žiūrėčiau į tolį... kur žengt nevalia —
Gal vėjai atneštų nors vieną žodelį
Iš ten... o dalia, mūs' dalia!..

Jau tamsumos gaubia, bet gera čia būti,
Man gera rymoti ant Dūkšto krantų.
Iš tolo lyg šaukia, lyg moja kas eiti...
Gal protėvių mūsų didinga dvasia?

KAI BERŽAS NULINKSTA...

Gabrys, įrėmęs pečiais vartus, sukosi „bankrutką". Jis ką tik grįžo nuakėjęs paskutines užuoganas vasarojui sėti. Ir kai saulė kuopėsi tolumoj už miško, Gabrys mėgo žiūrėti į saulėlydį. Paklaustas, ko jis taip dažnai rymoja vartus parėmęs, Gabrys atsakydavo:

— Poilsio ir dūšiai reikia.

Ir dabar, kai saulė palinko ties pat mišku, Gabrys glamonėjo akimis savo nutysusius laukus, pievas. Arimai, sugulstyti, kaip duonos rėkės, spindėjo saulėje.

Regis, saulė nugrimzdo už miško. Jau ir rūkai ėmė sklaidytis ties arimais.

Gabrys grįžtelėjo į kitą pusę. Prie namo, sodely, rėmė dangų beržas. Jis dar maudėsi paskutiniuose saulės spinduliuose.

— Beržas...

— Niekas to beržo nesodino. Niekas nepamena, kada jis buvo dar mažas. Kiekvienais metais atsirasdavo vis naujos šakos, šakelės. Ir beržas išaugo. Praūždavo vasaros audros, praeidavo žiemos pūgos, bet beržas stovėjo.

Beržas buvo tvirtas.

— Gabry, jau bulvos ažušalo. Anas vis dar stovi, — nutraukė Gabrio minčių siūlą jo žmona Marė.

Pasikrapštęs pakaušį, Gabrys nužingsniavo pirkion. Pirkia — pilna garuojančių bulvių kvapo. Tik dabar Gabrys pajuto, norįs valgyti.

— Tėti, tėti, al matei, kaip spliogo belžas, — klykavo vaikas.

Marė nuvarė vaikus miegoti. Pastačiusi Gabriui garuojančių bulvių ir bliūdą šaltbarščių, liūdnai tarė:

— Bulvos jau baigiasi...

— Pragyvensim kaip nors ligi naujų. Šiuosmet parskrido gandrai unksti. Sako, kad bus pavasaris gražus. Užderės — guodė žmoną Gabrys.

Sekmadienis. Oras skaidrus, pilnas pavasariško kvapo.

Jau ir bežai pražydo.

Tą dieną traukė iš visų apylinkių žmonės į bažnyčią. Vieni važiuoti, kiti ėjo pėsti. Kiekvienas norėjo būti bažnyčioj, nes kunigas aną kart iš sakyklos sakė, kad ateinantį sekmadienį šventinsiąs laukus.

Rengėsi ir Gabrys su žmona ir vaikais, nes ir jis norėjo pasimelsti, kad ir jo laukuose derėtų. Gabrys pakinkė kumelaitę, o Marė, suradusi kažkur pelėpėj užsilikusio dar iš pernai metų džiovinto sūrio gabalą, užkapstė jį giliai šiene, ir visi išvažiavo.

Bažnyčioj buvo daug žmonių. Kamšatis neišpasakyta. Niekas negalėjo net atsiklaupti. Suskambėjo skambutis. Ir minia, kaip rugių baras, suvilnijo. Viršum galvų pakilo smilkalų kvapas.

Po mišparų žmonės išėjo į lauką. Kryžkelėj prie kryžiaus, kaip kasmet, kunigas šventino pasėlius.

Vienoj pusėj kelio žaliavo rugiai, kitoj dygo vasarojus. Žmonės žiūrėjo į žaliuojantį lauką

su viltimi. Visi laukė to laiko, kada su piautuvu ar dalge ims kirsti rugių barą. Juk lauke buvo visa jų viltis. Daug atiduota jėgų, daug prakaito išlieta tai juodajai žemelei. O žiūrėk, kartais ima kaitros ir išdegina ar lietūs išmirgdo. Ir javai neuždera.

— Gražiai šiuosmet dygsta rugiai. Bus javo,—žiūrėdamas į lauką džiaugėsi Gabrys.

— Šiuosmet gal nebadausim, — pritarė Gabrio kaimynas Baltramiejus.

Šienapiūtė.

Namie niekas neliko. Visi išėjo į lauką. Jau kelinta diena, kai danguj nesimatė jokio debesėlio. Visi džiaugėsi šieną gerai išdžiovinsią. Kai kas mėgino ir rugius piauti.

— Gabry, atneš' undenio, ba apalpsiu, — šaukė Marė.

Gabrys negirdėjo. Grėbė jis šieną, o prakaitas liejosi iš kaktos, net visi marškiniai buvo permirkę. Begrėbdamas, jis paėmė rankon šieno, kuris maloniai kvepėjo.

— Tokio šieno dar neturėjom, — pamanė Gabrys ir dar labiau paspaudė grėbliakotį.

Baigęs grėbti, Gabrys sėdos kupetos pavėsyje pailsėti. Marė padavė jam vandens. Gabrys godžiai gurkšnojo. Tik staiga jo galva apsunko — ėmė marinti miegas.

— Kas tau, Gabriuk, ko tu taip pabalai,— nusigando Marė.

— Nieko. Taip sau. Labai sunku. Kad nors lietaus nebūtų, — atsakė Gabrys.

Ore pakvipo šienu ir dobilais.

— Gabry, ar regi, cies medziu kamuolalis. Tarytum rūkai, — rodė žmona.

Taškas ties mišku didėjo. Ore pasidarė neramu. Paukščiai ėmė greičiau skraidyti.

Kas gyvas stvėrėsi už grėblių ir šakių. O taškas vis didėjo ir didėjo. Jau pusė dangaus pajuodo.

Artinosi audra. Pakeliui ji nešė kupetas, vertė stogus, rovė medžius. Visi bėgo slėptis.

Ir kai pajuodo visas dangus ir vėjas nuplėšė ne vieną stogą, įvyko tai, ko Bežemių kraštas visai nebuvo matęs.

Ėmė kristi ledai, kaip vištų kiaušiniai.

Gabrys stovėjo prie klėčio. Žiūrėjo, kaip nyko derlius. Tiek buvo įdėta prakaito! O dabar viskas sumaišyta su žeme. Burnoj pasidarė sūru — Gabrys nubraukė ašarą.

Gale pirkios linko ir raudojo vėjo draskomas beržas. Raudojo ir žemė, ledų plakama.

Gabrys sėdėjo prie stalo, pasirėmęs galvą rankom. Šiandien dar nieko nevalgė. Anądien Baltramiejus jam atnešė puspūdį rugių. Iškepė duonos. Bet ji jau baigėsi. Kepalėlis dar liko, bet tai vaikams.

Vakar buvo dvare. Dirbo ligi vėlyvos nakties. Pinigų ateiti liepė po savaitės. Dabar neturi. Prašė rugių — nedavė. Sakė neturįs.

Spiovė ir išėjo.

Ryt eis valsčiun. Pasakojo, kad susidarė komisija nukentėjusiems nuo audros šelpti. Baltramiejus sakė, kad ten duosią rugių, miežių ir bulvių.

— Ir man priklauso lygiai, kaip visiem,— galvojo Gabrys.

Rytojaus dieną, dar rasai nenukritus nuo žolės, Gabrys su maišeliais išėjo valsčiun. Atėjęs rado jau belaukiančius kelius savo kaimynus. Netrukus susirinko daugiau. Atėjo ir Baltramiejus.

— Gabry, girdėjau, kad Kumpai vakar nenorėjo duoti rugių. Sako, kad jis aną sekmadienį po bažnyčia kažinką kalbėjęs — pratarė Baltramiejus.

— Negi jau užgins ir kalbėti,— nusijuokė Gabrys.

— Kodėl gi nepradeda dalinti, — šaukė kažkas iš užpakalio.

— Jau laikas, — nerimavo kiti.

— Siųskim delegaciją! — vėl iš užpakulio šaukė.

— Gabry, tave deleguojam!

— Gabrys, Gabrys! Jis geriausiai mokės pakalbėti!

Tuotarpu atsidarė valsčiaus durys ir „gonkose“ pasirodė nutukęs viršaitis. Visi nutilo. Atsikrankštėjęs, paglostė ką tik nuskustą veidą ir prabilo:

— Šiandien pašalpos nebus dalinamos: neatvyko komisijos pirmininkas. Ateikite rytoj.

Minia sujudo. Visus apėmė nerimas.

— Aš jau trečia diena, kai laukiu!—šaukė vienas.

— Mano vaikai nevalgę miršta,—rėkė kitas.

— Stverkite jį! — šaukė Gabrys.

Viršaitis savo apskritą veidą paslėpė už stiklinių durų. Pranyko „gonkose“.

Minia, pagauta nerimo — judėjo.

— Ateikite rytoj...

— Ry—toj!

Pirkioj prie lovos žybčiojo blankia šviesa su aprūkusiu stiklu lempa. Gabrys sėdėjo prie Marės lovos ir guodė:

— Atnešiau, Mariul, saldaus pieno. Maž išgersi?

Marė neatsakė. Tik paėmė jo delną į savo rankas, gailiai pažiūrėjo ir nežymiai, vos įmatomai, nusišypsojo. Jos šipsnys buvo kaip gęstantis saulėlydis. Jame buvo matyti daug vargo, su kuriuo ji daug kovojo.

Gabrys išėjo pašaukti kaimynės.

Ore vis labiau brėško. Pro langą į pirkią skverbėsi pirmieji aušros spinduliai. Tyku. Kai Gabrys grįžo su Baltramiejaus Magde, ryto tylą pervėrė naujagimio verksmas.

Užtekėjo saulė. Pro atdarą langą krito ant jos lovos pirmieji spinduliai ir nubučiavo naujagimį ir jo mirusią motiną.

Iš lauko vėjas atnešė beržo šlamėjimą ir paukščių čiulbėsį.

* * *

Važiuodamas iš Užgirių kaimo į rytus, kur kryžiuojasi du vieškeliai, ir vienas nusitęsia į parapijos bažnyčią, o kitas įsiremia į dvaro rūmus,—galėjai matyti iš tolo palinkusį beržą, kuris vėjo ir audrų draskomas linko ties vieškeliu. Prie jo sena, pakrypusi troba.

Vakarais, kai raudoni saulėlydžiai mesdavo ant arimų paskutinius spindulius, prasiverdavo girgždančios priemenės durys ir išeidavo žilas senelis, kuris, atsisėdęs prie beržo, klausėsi jo šlamėjimo! Žiūrėdamas į arimus ir dangų, jis galvojo, ar nebus kitą dieną audros.

Kai užgesdavo saulėlydis ir rūkai apgaubdavo arimus, pašaukdavo jį jauniausias sūnus valgyti karštų bulvių. Tada jis, eidamas pirkion, pažiūrėdavo į seną, palinkusį beržą ir pasakydavo:

— Ryt audros nebus.

Jonas Petkus.

Mums negana, kad mūsų tautiečiai susipras ir vadinsis lietuviais. Tai mūsų negali patenkinti. Tegul jie drauge atgimsta savo siela, savo dorybėmis. Tuomet tai bus tvirtas atgimimo pagrindas.

ANTANAS SMETONA
(„Vienybės Gairėmis").

MŪSŲ AMATININKAI

Vilniaus Lietuvių Labdarybės draugijos amatų dirbtuvių mokiniai-ės. Vidury sėdi šios draugijos pirmininkas kun. Pr. Bieliauskas ir bendrabučių bei dirbtuvių vedėjai-jos.

BALKANŲ ŠALYJE

(Iš ciklo: „Mūsų kelionė po Europą").

Aplankę Vokietiją, Prancūziją, Ispaniją ir Italiją, vykstame iš eilės į Balkanų pusiasalio valstybes

Savo didumu Balkanų pusiasalis yra bent kiek mažesnis už Pirėnų pusiasalį, didesnis betgi už Apeninų pusiasalį. Pirėnų pusiasalį skiria nuo Europos žemyno ilga ir aukšta Pirėnų kalnų juosta. Apeninų pusiasalis atskirtas taip pat nuo Europos aukštais Alpių kalnais. Balkanų gi pusiasalis nėra ypatingai atskirtas nuo žemyno jokiais aukštais kalnynais. Bet šiaip jau bemaž visas Balkanų pusiasalis yra kalnuota šalis. Tiktai rytuose yra didelė žemuma, kuria teka Marikos upė. Kadangi Balkanų pusiasalis yra labai vingiuctas ir prieinamas iš jūros, tai čia labai gerai gali klestėti prekyba ir jūrininkystė. Savo patogia geografine padėtimi Balkanų pusiasalis iš seno vyliojo visokias tautas ten apsigyventi.

Seniausieji Balkanų gyventojai buvo trakai—rytuose ir ilirai—vakaruose. Trakų gyvenama vieta vadinama buvo Trakija. Šiais laikais yra išlikusių nemaža visokių trakų paminklų. D-ras J. Basanavičius, remdamasis tam tikrais istoriniais daviniais ir kai kuriais lietuvių tautosakos panašumais su tenykščia tautosaka, išrodinėjo, kad lietuviai yra kilę iš Trakijos.

Ilirų ainiai yra šių dienų albanai, gyvenantieji vakarinėje pusiasalio dalyje. Vėliau atsikraustė į Balkanų pusiausalį graikai. Tai buvo labai kultūringi žmonės. Šių dienų visoki mokslai, ypač filosofija ir matematika yra labai daug paveldėję iš senovės graikų. Iš tų senovės mokslininkų ir filosofų paminėtini pirmoj eilėj Pitagoras, Euklidas, Sokratas, Platonas ir Aristotelis. Be to, išlikusieji ligi šių laikų senovės graikų meno paminklai rodo, kad graikai buvo dideli menininkai. Labai aukštai buvo išaugusi pas juos ne tik tapyba ir skulptūra arba lipyba, bet ir literatūra. Garsaus graikų dainiaus Homero veikalai: „Iliada" ir „Odisėja" su didžiausiu pamėgimu yra dar ir šiandie tebeskaitomi. Tuose veikaluose yra atvaizduotas visas senovės graikų gyvenimas.

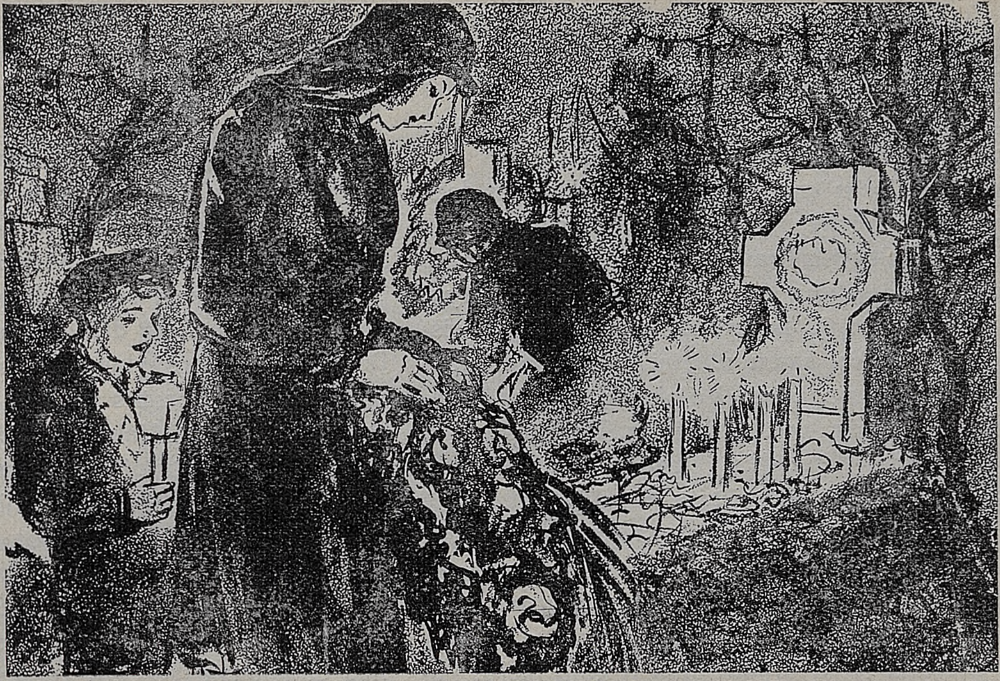
Graikai taip pat yra davę pradžią šių dienų teatrui. Daugiausia graikai gerėjosi tragedijomis, nors mėgdavo pasižiūrėti ir komedijų. Garsiausi tragedijų rašytojai buvo Sofoklis ir Euripidis. Ju veikalai dar ir šiandie teatruose su dideliu pasisekimu vaidinami.

Kaip italai yra senovės romėnų ainiai, taip šių dienų graikai yra senovės graikų ainiai. Tai yra dvi tautos, kurių praeitis yra labai turtinga ir garbinga.

Senovės graikai buvo iš pradžių labai tauri tauta, bet vėliau taip išlepo, kad visiškai išsigimė, nebeteko jau savo taurumo, drąsumo ir karingumo. Pagaliau antrame amžiuje prieš Kristų pavergė juos romėnai. Prieš tai graikai buvo patys nukariavę didžiausius Azijos plotus. Vėliau betgi ir romėnai išsigimė, ir jų imperija, kaip žinome, taip pat žlugo.

Trečiame amžiuje po Kristaus gim. ėmė skverbtis Balkanuosna slavai, vėliau bulgarai, kurie kitados gyveno Pavolgyje. Gyvena dar Balkanuose serbų ir chorvatų tautos. XIV-tame amžiuje atsikraustė iš Mažosios Azijos į Balkanų pusiasalį turkai. Jie netrukus nukariavo bemaž visą pusiasalį, pavergdami visas tautas. Ta turkų vergija Balkanuose tvėrė labai ilgai, net ligi devynioliktojo amžiaus pabaigos. Tiesą sakant, jau pradžioje minėto šimtmečio turkų galybė Balkanuose ėmė braškėti. Pirmiausia išsivadavo graikai, vėliau serbai ir rumunai, dar vėliau, į pabaigą 19-to šimtmečio — bulgarai. Balkanų tautų išsivadavimas garsiai atsiliepė ir lietuvių tautoje, kuri juk taip pat buvo vergiama, o vėliau pabudo ir išsivadavo. Ypač bulgarų išsivadavimas labai daug yra lietuvių tautą paveikęs. Juk pats mūsų tautos didžiausias žadintojas d-ras Basanavičius matė savo akimis bulgarų kovas su turkais—engėjais. Tos drąsios bulgarų kovos davė Basanavičiui akstiną budinti lietuvių tautą iš ilgo miego.

Šiandie turkai yra bemaž visiškai išstumti iš Balkanų pusiasalio. Turkų rankose yra tik Konstantinopolio miestas. Kadaise Konstantinopolis buvo Turkijos sostinė, kuris vadinosi dar Stambulu. Dabar gi Turkija pasirinko savo sostine kitą miestą Mažiojoj Azijoj, būtent, Ankarą.

Dori, rūpestingi vaikai Vėlinių dieną aplankė savo tėvų kapus, uždėjo ant jų vainikus ir pasimeldė už jų vėles.

Kaip matome, Balkanų pusiasalyj gyvena greta labai daug tautų. Tai tikras tautų mišinys. Todėl Balkanuose kyla dažnai visokių tarp tų tautų nesusipratimų. Dabar Balkanuose yra bent kiek ramiau, bet prieš karą ten nuolat virdavo, kaip katile. Tas pusiasalis ir buvo stačiai vadinamas Balkanų katilu. Tenai juk, dėl Sarajevo įvykių, prasidėjo ir Didys karas.

Mūsų laikais Balkanų pusiasalyje yra šios valstybės: Graikija, Albanija, Jugoslavija ir Bulgarija. Aplankysime kiekvieną jų atskirai.

Graikija.

Ši valstybė užima pietinę Balkanų pusiasalio dalį ir gretimas salas, kurių yra gan apsčiai. Paviršiaus atžvilgiu Graikija yra viena labiausiai jūros išraižytų šalių. Graikijos sostinė — Atėnai. Tai yra labai senas miestas, kuris buvo jau garsus senovėje. Šiandie senojo miesto yra išlikę tik likučiai. Graikija yra prekybos šalis. Žymesnieji uostai yra šie: Salonikai, Pirėjas ir Patrasas. Apskritai, graikai yra labai geri pirkliai. Visa Graikijos prekyba yra graikų rankose. Žmonės daugiausia verčiasi žemės ūkio darbu, nors žemė nėra labai derlinga. Be to, verčiamasi sodininkyste. Auginama daugiausia alyvų medis ir vynuogės, kurias sudžiovinę veža svetur. Graikijos pramonė menkai pastatyta, nors žemės turtų randama nemaža. Makedonijoj randama aukso ir sidabro. Graikai pravoslavų tikybos.

Graikų kalba yra labai sunki išmokti. Todėl, patekus ten kitataučiui, yra labai daug vargo, kol susikalba, nebent kuris graikas moka kurią nors svetimą kalbą. Pažymėtina tačiau, kad su graikais galima susikalbėti ir lietuviškai. Štai ką rašo garsus mūsų keliauninkas Matas Šalčius, kuris, atsidūręs viename Graikijos miestelyj, patyrė šitokį dalyką:

— Kur čia, sakau, „otelis" (viešbutis) ar koks „duchanas"?—klausiu bulgariškai, rusiškai, vokiškai, angliškai. Pilietis kažin ką murma po nosim, matyt, nesupranta. Pagaliau klausiu lietuviškai:

— Kas tai per miestas?

— Siderokastron! — aiškiai atšovė man graikas. Maniau, kad jis lietuvis, ir ėmiau daugiau kalbėti lietuviškai, bet jis pasirodė visko nesuprantąs.

— Este apo Veles (ar nuo Vėlės miesto esate),—paklausė jis mane savo ruožtu, tardamasis, kad prabilau į jį Vėlės tarme".

Graikai labai draugiški žmonės. Kitataučius jie priima atvirom rankom, nors iš kitos pusės, kaipo pirkliai, mėgsta už viską gauti atlyginimą. Svetimą žmogų stebina tai, kad graikai labiau už kitų tautų žmones mėgsta

laikytis draugėmis. Vieno jų beveik niekuomet nepamatysi, kur vienas graikas, ten būtiniausiai atsiras jų ir visas būrys. Susirinkę būrin paprastai labai daug kalba, ginčyjasi, pasakoja visokiausius įvykius ir t. t. Iš pirmos pažiūros graikai primena žydus, nes daugumas jų yra tamsių akių ir tamsių plaukų.

Beskaitant laikraščiuose ar iškabose graikų pavardes, galima pamanyti, kad tai yra gryni lietuviai, nes jų pavardės labai dažnai visiškai lietuviškai skamba. Štai keletas tokių pavardžių: Varvagianis, Volojanis, Milas, Kakaras, Andronis, Verdelis, Melas, Tsaldaris, Miksas, Bistis, Perunakis, Topalis, Uksas, Kokalis, Tintaras ir šimtai kitų panašių pavardžių.

Graikijoje, Atos kalne, yra garsi pravoslavų vienuolių respublika. Tie atskiri vienuolynai, susimetę būrin, valdosi savo įstatymais, turi savo konstituciją. Visi vienuolynai yra vyriški. Moterims tenai draudžiama ir koją įkelti. Pažymėtina, kad vienuoliai taip griežtai laikosi šios taisyklės, kad netgi gyvulių moteriškos lyties pas save nelaiko.

Ligi 1924 metų Graikija buvo monarchinė valstybė. Tais metais betgi, išvijus karalių, buvo įvesta respublika. Pernai rudenį vėl buvo įvesta monarchija ir pakviestas į sostą senas karalius, kuris ligi tol gyveno ištrėmime.

Albanija.

Kaip jau buvo minėta, albanai yra senovės ilirų ainiai. Albanijos valstybė užima plotą prie Adriatikos jūros tarp Graikos ir Jugoslavijos. Albanų tauta neskaitlinga, kultūros poaukštis žemas. Nors vis dėlto jie turi įgimtą gabumą menui. Jų dainos yra labai gražios. Dar beveik ligi šių laikų išliko albanuose kruvino keršto paprotys. Veikia daugiausia papročių įstatymai. Valstybinis gyvenimas labai menkai suorganizuotas. Oficialiai kraštą valdo karalius, bet iš tikrųjų šeimininkauja italai. Albanija yra visiškoje Italijos įtakoje. Kraštas labai retai apgyventas. Pramonės nėra jokios, nors žemės turtų nestinga, bet jie neišnaudojami, o jeigu išnaudojami, tai svetimųjų. Žmonės daugiausia verčiasi žemės darbu, bet žemės ūkio dirbimas yra labai nevykęs. Žemės krutama tiek, kiek tik sau reikalinga. Todėl didžiausi žemės plotai stovi neliesti.

Albanijos sostinė yra Duraco miestas.

Paruošė *A. P.*

Gyvojo žodžio reikšmė

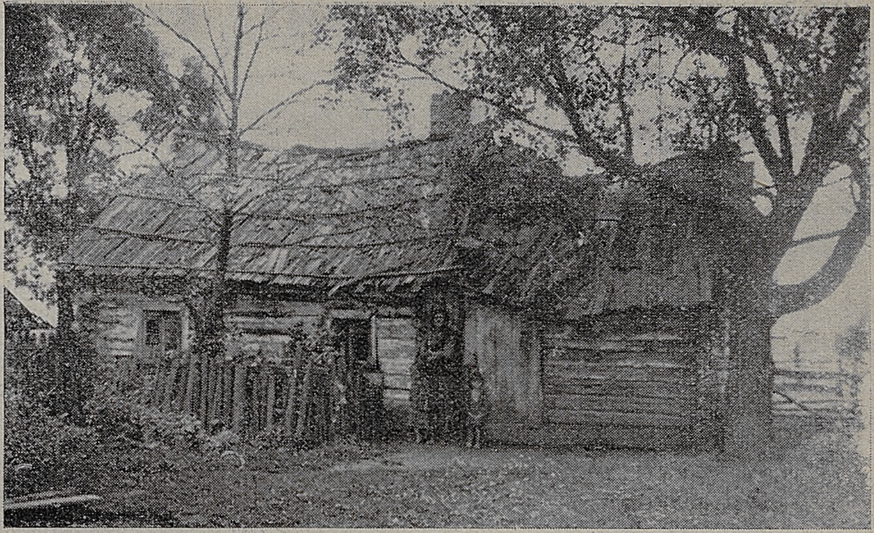
Gyvas žodis visuomet turėjo ir tebeturi kaip paskiriems asmenims, taip ir bendruomenei didelės įtakos. Yra tai tartum kasdienė duona, kuria žmonės viens kitą maitina ir vienas kitam teikia dvasinio peno ir gyvenimo džiaugsmo.

Gyvename laikais, kada žmogaus reikšmė pareina ne nuo jo fizinių, bet psichinių savybių, o ypač nuo jo gyvojo žodžio. Sugebėjimas gerai kalbėti yra reikalingas ne tik siekiant valdžios, bet taip pat ir besistengiant išsilaikyti virš gyvenimo bangų, kurios dažnai nuskandina nepasiruošusius vienetus. Kalba yra kaip tik apsigynimo įrankis. Todėl kiekvienas žmogus turi tam tikrame laipsnyje gražiai kalbėti.

Gražia kalba galime atsiekti ir praktiškų tikslų, nes norėdami gyventi, turime daryti įtakos kitų žmonių veiksmams ir valiai. Teisingas yra posakis, kad iškalbos galybei gali prilygti tik meilės galybė.

Ir iš tikrųjų, kas geriau paragins dorai gyventi, kas lengviau atbaidys nuo nusikaltimų ir gražiau pagirs geruosius? Argi ne kilnu kalbos pagalba suvaldyti žmonių būrį, patraukti jį prie savęs ir nugręžti nuo blogo?— sakė Ciceronas, vienas garsiausių kalbėtojų, gyvenęs dar I amžiuje prieš Kristų. Praslinkus po Cicerono mirties 43 metams, atėjo pasaulin Kristus, kuris, vykdydamos savo pašaukimą žemėje, žodžiu skelbė ir mokino, t. y. veikė žmonių širdis ir protus, liepdamas ir kitiems tą pat daryti. Apskritai, maža tėra pasaulyje žmonių, kurie nesuprastų, kaip naudinga yra gražiai kalbėti. Kiekvienas jaučia, kad nuo kalbėjimo būdo pareina jo pasisekimas. Juk ir vaikas dažniausiai daugiau gauna iš savo tėvelių tik tuomet, kai jis gražiau pakalba ir sumaniau paprašo. Tačiau ne kiek-

KUR BAKUŽĖ SAMANOTA...

Sena, sukrypusi bakužė — vargo ir skurdo lizdas—tai neretas mūsų krašto vaizdelis.

vienas supranta, kad norint gerai kalbėti reikia pažinti tam tikros taisyklės ir reikia toje srityje lavintis.

Kalba gali išreikšti žmonių mintis įvairiais būdais. Tas gero kalbėjimo taisykles nurodo retorika. Tos taisyklės sako, kad reikia išsireikšti taip aiškiai ir suprantamai, kad klausytojas galėtų viską suprasti; reikia kalbėti taip gražiai, kad klausytojas įgautų malonių įspūdžių; reikia prakalbėti nuoširdžiai, kad sukėltum klausytojo jausmus; reikia kalbėti taip protingai ir įtikinančiai, kad paveiktum protą ir valią. Ciceronas vadina geru kalbėtoju tą, kuris sugeba pamokinti, pradžiuginti ir paraginti. Šiais laikais, kada apšvieta ir mokslas yra lyg ir visiems prieinami, iškalba turi ypatingai didelės reikšmės; su jos pagalba galima net mokslą popularizuoti.

Ar kalbėtoju reikia gimti, ar galima šioje srityje pramokti, išsilavinti?

Genijai gimsta labai retai. Vidutiniškų gabumų žmogus, besilavindamas, gali išmokti kalbėti gražiai ir taisyklingai.

Iškalba yra, be abejo, Dievo dovana. Čia yra svarbu balsas, balso prietaisų struktūra ir kalbėtojo dvasiniai savumai. Praktika rodo, kad turint ir vidutiniškus gabumus galima išmokti gražiai kalbėti. Juk garsiausi kalbėtojai Demostenas ir Ciceronas daug turėjo įdėti darbo kol tapo žymiais kalbėtojais. Mat, kalbos paruošimas yra susijęs su kalbėtojo pasiruošimu. Vienas garsus prancūzų kalbėtojas sako, kad kalbėtojas, žengdamas prie tribūnos, turi žinoti, ką jis pasakys, turi mokėti pasakyti tai, ką nusprendė, ir laiku užbaigti. Kalbėtojas turi reikalo su klausytojais, kurie viens nuo kito skiriasi savo būdu bei įsitikinimais. Reikia taip kalbėti, kad kiekvienas kalbą suprastų ir visiems ji būtų aiški.

Yra įvairių kalbėtojų: vieni paruošia kalbą raštų, kiti kalba žodžiu. Savaime suprantama, kad skaitymas iš lapelių prie gražbylybos nepriskaitoma. Jeigu kalbėtojas naudojasi lapeliais, jis turi juos bent truputį nuo žiūrovų paslėpti, nes dažnai publika, ypač ilgesnių kalbų metu, ima domėtis, ar daug dar lapelių liko ir ar greit kalba bus pabaigta — visa tai klausytojus labai išblaško. Atmintinai mokintis kalba irgi nepatartina, nes tokiais atvejais dažnai atmintis užvilia ir kalba nepavyksta. Be to, toks kalbėtojas nepadaro didesnio įspūdžio, nes klausytojai kalbančiame nejaučia kūrybos ir naturalumo.

Ruošiant kalbą visuomet reikėti sudaryti planas mintyje arba raštu. Kalbėtojai turėtų stengtis daryti įtaką kitų žmonių valiai savo argumentų rimtumu. Pradžioje kalbėtojas turi užmegzti su klausytojais bendrumo giją, sudaryti tam tikrą nuotaiką ir minties harmoniją.

Nereikia niekuomet nutolti nuo temos, nes digresijos klausytojus labai išblaško. Įžanga turi būti trumpa, nes klausytojai pradžioj kalbos atydžiai klauso. Dėl to tuo metu ir reikia stengtis pradėti vystyti pasirinktą temą.

JUOZAS KĖKŠTAS

Pamilau!

Aš pamilau
Tave
jaunuoliškąja meile,
kai pamačiau
sukaustytą,
vargų išsekintą,
sukniubusią.
Supynė
mus likimas,
subroliavo.
Nuo šiandien
visi mano darbai
ir mintys eiklios,
jaunos
dabins kelius Tavo.
Ir Tu
visuomet
paliksi mano,
Lietuviškoji liaudie!

Apsakymas turi būti turiningas ir aiškus, kad klausytojai viską be didesnio vargo suprastų.

Retorinė kalbos dalis — tai parinkimas ir sugrupavimas argumentų. Kalbos baiga — tai vaizdo, įsitikinimo, įspūdžio sudarymas, ką svarbu sudaryti kalbos metu. Laiku ir gražiai užbaigta kalba pataiso net ir nevykusios kalbos įspūdį.

Kalbėti reikia ne perdaug garsiai (šioji pastaba liečia kalbos pradžią). Garsiai pradėjus kalbėti, balsas keisti jau nebelengva, be to, toks kalbėjimas vargina klausytojus, kurie į kalbos pabaigą nustoja ją sekę. Kalbos vienodumas yra didžiausia kalbėtojų yda, nes tokia kalba yra neįvairi. Teisingai vienas poeta yra pasakęs: „Kalba turėtų būti lanksti ir pasakyti viską, ką tik suima protas, kartais turėtų būti greita ir aiški, kaip žaibas; kartais turėtų būti liūdna, kaip dykumų daina, kartais graži, kaip angelų kalba“.

Kalba yra susijusi su žmogaus kvėpavimu. Kvėpavimas daro įtakos kalbos technikai, todėl kalbėtojai turi savo kvėpavimą reguliuoti. Plaučiuose visuomet turi būti oro atsarga, o kvėpavimas turi būti pritaikintas prie kalbos. Kalbėti reikia iš lengvo, kad nepritruktų oro. Kalbos metu pertraukos reikalingos yra ne vien fiziniu ir protiniu atžvilgiu. Pertraukų metu paduotas mintis klausytojas pasisavina ir pasiruošia priimti naujas. Tylėjimas pauzos metu kartais veikia galingiau, negu stipriausi tonų akordai. Tokių pauzų metu kyla tylūs, bet gilūs klausimai.

Kalbėtojas kai ką gali pasakyti ir savo mimika (veido išraiška).

Yra kalbėtojų, kurie kalbos metu nekreipia dėmesio, ar jo kas klauso, ar ne. Bet kalba nėra monologas, ji reikalauja tam tikros nuotaikos, ir tuo ji skiriasi nuo paskaitos. Nuo kalbos pradėjimo tarp kalbėtojo ir klausytojų prasideda dvasinė kova. Kalbos klausymas reikalauja protinio įtempimo. Kalbėtojas turi būti geras psichologas, turi žinoti ką, kuomet, kokiu būdu ir kam turi pasakyti. Tokiu būdu gali susidaryti tarp kalbėtojo ir klausytojų ryšis. Kalbėtojas turi žinoti, jog jis kalba į minią, kuri kartais yra skirtinga savo dvasia ir įsitikinimais.

Taigi dar kartą reikia pabrėžti, kad neužtenka visa tai žinoti, reikia dar šioje srityje ir lavintis. Besilavinant galima išlyginti visus trūkumus. Bet lavinimasis turi būti sistematingas. Pirmiau reikia kitų kūriniai garsiai skaityti. Garsus skaitymas — tai pirmas pasiruošimo laipsnis, yra tai balso prietaisų gimnastika. Pirmiau reikia lavinti garsų ištarimą, paskiau klausą, kvėpavimą ir t. t.

Be to, reikia lavinti atmintį, kad kalbėtojo protas būtų pilnas paruoštų argumentų ir minčių. Geriausiu retorinio lavinimosi būdu yra vispusiškas lavinimasis ir savo proto galių vystimas.

Kalbos esti visokios: visuomeninės, religinės (pamokslai), teisinės, politinės ir kit. Kiekviena jų reikalauja specialaus pasiruošimo. Tų kalbų klausytojai būna skirtingi, todėl ir kalbėtojams taikomi įvairūs reikalavimai.

Alfas.

VADŲ LAIKOTARPIS

Pradėjome gyventi laikotarpį, kuriame vadų klausimas pasidarė labai gyvas. Kur tik nepasižiūrėsi, kur nepasisuksi - vis vadai ir vadai. Kai kurių valstybių priešaky stovi vadai, partijos turi vadus, organizacijos taip pat ima tvarkytis vadizmo pagrindais.

Musolini ir Hitleris—tai žymiausi Europoje vadai. Kiti juos vadina diktatoriais. Nors Hitleris iš tikrųjų yra valstybės prezidentas, tačiau jis reikalauja, kad visi vokiečiai vadintų jį ne prezidentu, bet vadu arba vokiškai „fiureriu". Musoliniui taip pat labai patinka, kai jį vadina vadu — „il duče".

Italijoj ir Vokietijoj vadizmas pasireiškė stipriausiai. Yra tenai vienas vyriausias vadas, kurio turi visi klausyti ir juo pasitikėti. Atskiroms organizacijoms vadovauja mažesni „vadžiukai". Šiandie Italijoj daugiau reiškia toks „il duče" Musolini, negu karalius, kuris, galima sakyti, turi tik karaliaus vardą, šiaip gi niekur nesikiša. Vadai, kaip vadai, jie mėgsta, kad visi juos garbintų. Jie nepakenčia asmenybių, kurios būtų didesnės už juos pačius. Kai Musolini ateina į parlamento posėdžius, visi atstovai atsistoja, pareikšdami savo vadui pagarbą. Kai Hitleris kur pasirodo, vokiečiai, be abejo hitlerininkai, šaukia „Heil Hitler". Savo metu ir šiais laikais žmonės meldėsi už savo valdovus, dabar Vokietijoj meldžiamasi ne tik už Hitlerį, bet į Hitlerį meldžiamasi, kaip į Dievą. Prieš valgį ir po valgio dėkojama maldoje ne Dievui, bet Hitleriui už visas gėrybes, nors kartais ant stalo ir nėra ko padėti, ypač mėsos ir sviesto. „Bet ką tai reiškia, sako Hitlerio bendradarbis ministeris Geringas, — vokiečiai be mėsos gali gyventi, be armotų gi negalėtų gyventi".

Dėkojama taip pat ir Stalinui už visokias gėrybes, nors Sovietuose siaučia skurdas ir badas. Žinia, dėkoja tik tie, kuriems Stalino valdymas eina į gerą. Paskutiniame, pav., kominterno suvažiavime vienas ir ne menkas Sovietų rašytojas dėkojo Stalinui už tai, kad jis gimė rašytoju; dėkojo už visa tai, ką tik gero jis turi.

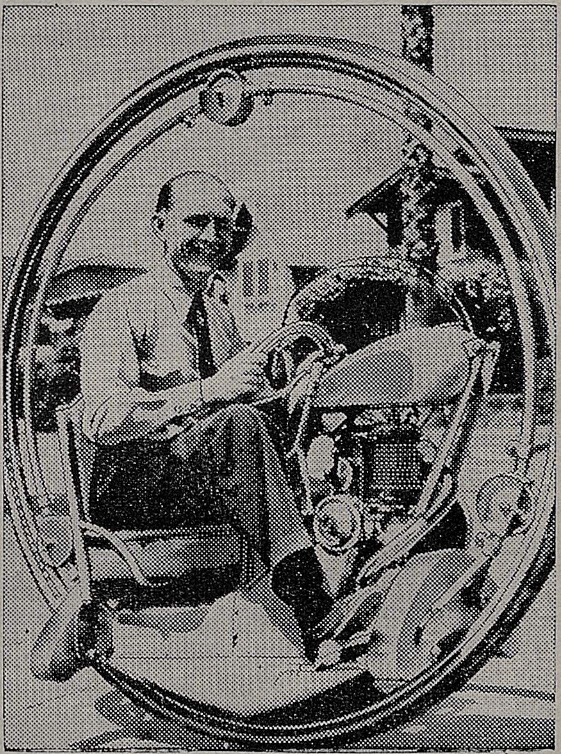
Minėtose valstybėse viešas gyvenimas sutvarkytas taip, kad legaliai veikia tik viena partija, kitos partijos uždarytos, ir jų veikimas persekiojamas. Apskritai, nėra ten jokios laisvės. Visi turi žingsniuoti taip, kaip įsakyta. „Lygiuok" — tai lygiuok, „marš" — tai marš. Kas ne taip koją stato, ar kas yra už kitus „aukštesnis", tam jau ne visiškai gerai. Reikia būti visiems lygiais. Aukščiausias gali būti tik vadas.

Tas žmonių lygiavimas taip toli eina, kad stačiai kišamasi į visiškai privačius reikalus. Taip, kaip kadaise vadinamose policinėse valstybėse, kur pilietis visur ir visada buvo kokio nors „faraono" prižiūrimas.

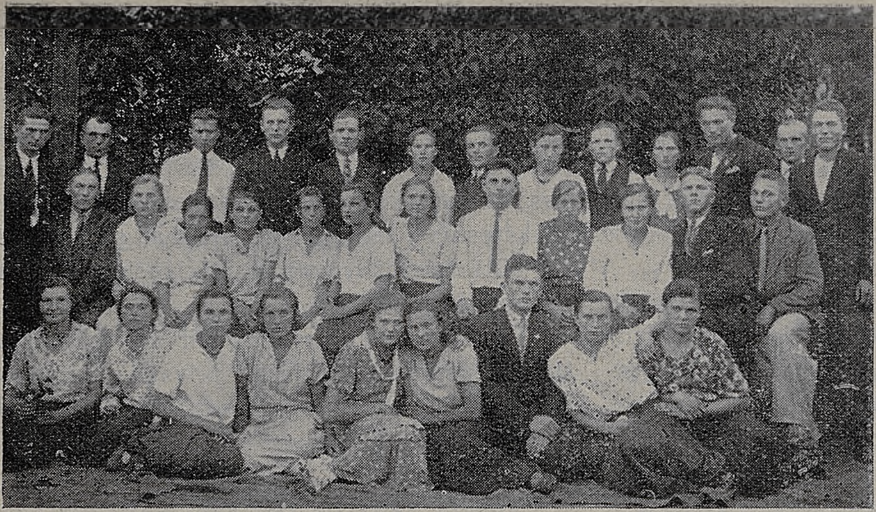
Spauda rašo tik tai, kas leidžiama arba įsakoma rašyti. Teatrai ir kinai rodo tai, kas negali pakenkti vadizmui.

Kitose valstybėse vadizmas reiškiasi bent kiek silpniau, bet vis tiek tuo tarpu einama

TECHNIKOS NAUJENYBĖ

Naujausia susisiekimo priemonė. Ratas, o jo vidury vairuotojas ir motoras, kuris tą ratą varo. Ratas sukasi aplink, o žmogus visada palieka toje pat pozicijoje. Šia mašina nuvažiuojama per valandą 100 kil.

Asašnikų sodžiaus (Kabelių parapijos) jaunimo būrys. Tai uolūs „Jaunimo Draugo“ skaitytojai.

vadizmo kryptimi. Kai kur net dirbtinai daromi vadai.

— Kodėl taip yra? Kuo tai išaiškinti?

Imant nešališkai, galima tai išaiškinti visiškai paprastu būdu.

Žinome, kad prancūzų revoliucija, kuri įvyko 18-to šimtmečio pabaigoje, paskelbė pasauliui naujas laisvės ir lygybės idėjas. Tos idėjos visur greit prigijo. Karalių gi ir visokių ciesorių valdžia buvo priversta vienur daugiau, kitur mažiau apsiriboti. Piliečiams buvo suteiktos didesnės laisvės. Skelbiamos buvo konstitucijos ir šaukiamos žmonių atstovybės arba parlamentai. Parlamentai dalyvavo ne tik įstatymų leidime, bet pirmiausia gynė ir garantavo piliečių teises. Visos tos laisvės, drauge paėmus, gavo vėliau liberalizmo vardą.

Laisvė geras dalykas. Tai yra brangiausias žmogaus turtas. Bet pasirodo, kad žmogus laisvas kartais gali daugiau eibių pridaryti, negu suvaržytas. Taip tvirtina šių dienų tvirtos valdžios arba vadizmo šalininkai. Esą, žmonės perdaug plačiai tą laisvę suprato ir ėmė ją piktam naudoti, kenkdami visos tautos ir valstybės reikalams. Laisvių laikotarpyje, esą, priviso visokių partijų, partijėlių, kurios ne tiek žiūrėjo visos tautos, kiek savo reikalų. Parlamentai, kurie buvo pašaukti tam, kad padėtų geriau kraštą valdyti, ilgainiui išsigimė. Esą, užuot rimto valstybės reikalų svarstymo, prasidėjo parlamentuose nuolatiniai nesutikimai, partijų kovos ir rietenos. Kitais žodžiais betariant, kaip sako tvirtos valdžios šalininkai, vietoj tvarkos krašte augo didžiausia netvarka. Demokratija vedusi į pražūtį. Ypač po Didžiojo karo demokratija negalėjusi nieko gero nuveikti. O tai juk buvęs laikotarpis, kada reikėjo ypatingai sumaniai mokėti sutvarkyti valstybių gyvenimą, o ne rietis savo tarpe. Dėl to, esą, gimė diktatūra, kuri viena tik pajėgsianti sutvarkyti viešąjį gyvenimą. Ar taip bus, sunku dar ką nors apčiuopiamo pasakyti.

Liberalizmo laikais draugijų valdybos buvo renkamos visuotinių susirinkimų. Valdybos priešakyje stovėjo pirmininkas. Tai buvo demokratiškas vadovybės rinkimas. Šiandie rinkimai vis rečiau pasitaiko. Šiandie organizacijų vadovybes skiria dažniausiai kokie nors aukštesni veiksniai. Šiandie asmenys, stovintieji organizacijų priešakyje, nebevadinami pirmininkais, bet vadais. Kadaise pirmininkai buvo atsakomingi prieš susirinkimą, šiandie vadai yra atsakomingi prieš kokį nors aukštesnį vadą.

Nėra abejonės, kad vadizmas nėra amžinas, kaip nebuvo amžinos kitos valdymosi formos. Buvo absoliutizmai, buvo demokratija, — viskas atgyveno savo laiką, atgyvens taip pat savo ir vadizmas arba diktatūra. Gal būt, kad vėl grįž koks nors absoliutizmas, o gal ir demokratija, nes kitos valdymosi formos tuo tarpu žmonės dar neišgalvojo.

Bet tuo tarpu dar daug kur vyrauja vadizmas arba diktatūros.

Alminas.

V. ANTRAS

Nemune!

Nežinau, kada išreikšiu
Tą liūdėsį, skausmą paslėptą,
Kada atspėsiu, o likime,
Kurion šalin mūsų keliai nutiesta.

Po mano šalį audros ir audros...
Nemune senas, girdi? Ar leisi?...
Po mano šalį verksmai vien griaudūs—
Nemune, dalią ar gi prakeiksim?

Galiūne mūsų upių,
Kur laimė skambi nuplasnojo?...
Paliko sielvartas krūtinėj,
Ir šiurpulingos rankos vis mums moja.

Bet tikime, nušvis dar aukso rytas..
Laukų plačiųjų art išeis artojai.
Nurims ir audros, šiaurės vėjai..,
Nemune, artojai — mano broliai.

DAR DĖL DAUGIABALSĖS DEKLAMACIJOS

Šių metų 5 n-ry jau rašėme apie daugiabalsę deklamaciją. Vėliau gavome įvairių jaunimo paklausimų, kaip pritaikinti ir kitas daugiabalsei deklamacijai eiles bei dainas. Aiškumo dėliai dedame dar vieną pavyzdį. Imame eilerašti „Pavasaris". Iš jo, atidžiai išnagrinėjus, galima suprasti visą šio meno esmę ir techniką.

Pradeda skaidrus solo-moters balsas (stovi pirmoje eilėje, kiek išsiskyrus į priešakį). Deklamuoja juokiai, jausmingai, bet visai paprastai. Negreitai. Patariama, kad deklamuojantysis matytų savo vaizduotėje jo deklamuojamus vaizdus.

Šiandien saulutė taip gražiai
Į mano pilką langą įsibrovė!..
Nuo stogo aukso spinduliais
lašeliai tyliai nuvarvėjo.
Nejau pavasaris? — manau.
Nejau prakeiktam šalčiui — galas?
Sekmadienis... Greičiau, greičiau į mišką,
nuo miesto triukšmo ir vargų;
tenai, kur džiaugsmas ir saulutė,
kur vėjas dvelkia iš pavasario.
Ir nuėjau.

Nagrinėjame. „Nuvarvėjo" reikia pasakyti išretintai, lyg pabrėžiant lašų kritimo veiksmą. Toliau seka džiuginamas mąstymas: nejau pavasaris? Prieš „sekmadienis" išlaikyti pauzę, pajusti šventės nuotaiką, iškilmę. Po to labai maža pauziukė, ir staiga su visu pasiilgimu, dideliu tempu ir temperamentu: „Greičiau, greičiau į mišką..." Žodžiai „Ir nuėjau" lyg įveda į eilėraštį: juos reikia sakyti po pauzės alsavimui paimti, labai aiškiai metant žodžius į publiką.

Dabar be jokio laukimo, tuoj, kaip tik nuskambėjo paskutinis solo skiemuo, išsilieja žodžiai, lyg išdykaująs vėjas. Kiekvienas žodis stipriai paduotas ir tempas vis stiprėja. Uždarais, neskambiais balsais.

Visi:

Džiaugsmingas, šiltas vėjas šokinėja
Ir medžių viršūnes linksmai bučiuoja.

Dabar pats vėjas vis stiprėdamas šneka. Tenorai ir sopranai, atviru garsu, vyriškai, stipriai:

Esu pavasario skelbėjas,
Šiltų kraštų išdykęs vėjas.

Bosai ir baritonai, kiek jėgos leidžia, pūsdami, pratęsdami:

Ūūū.., ūūū...

Visi:

Šalin, žiema piktoji!

Bosai ir baritonai žymiai stipriau:

Ūūū... ūūū...

Visi džiaugsmingai:

Pavasaris artėja!

Čia būtina priminti apie jausmo ir balso stiprumo skirtumą, kur daugiausia pasitaiko klaidų. Jausmas stipriau — reiškia vidinės jėgos pastiprinimą, jokiu būdu ne balso—garso pastiprinimą. Pastarasis niekad netinka eilėraščio turiniui, minčiai pastiprinti. Bet lygiagrečiai, drauge tie du pastiprinimai taip pat gali būti naudojami.

Bosai ir baritonai:

Ūūū... ūūū...

Tenorai ir sopranai:

Esu išdykęs vėjas,
Esu pavasario skelbėjas!

Toliau visi balsai, labai jaudinamai, neramiai, prislopintais balsais, lyg nujausdami, kad tuoj kažkas svarbaus įvyks.

Visi:

Gamta sujudo, suaidėjo,
Ledai ant upių subraškėjo,
Jėga šviesioji nugalėjo.

Lyg himnas, kiekvieną žodį atskirai, iškilmingai:

Ir prisikėlė Žemė — Motina.

Čia vyro solo. Žemas, pilnas, jaudinamas balsas. Labai stipriai, milžino jėgos jausdamas, paskutinę eilutę išretindamas:

Krūtinėj nėr jausmų—šviesos rauda.
Krūtinėj bunda jėgos, gimsta dainos,
Jaučiu krūtinėj tiek aš vieko,
Kad du pasauliu nugalėčiau!

Ir vėl, kai tik nuskambėjo paskutinis skiemuo, visi labai skubotai, beveik riksmu:

Ir skrenda, lekia iš šiltų kraštų
Būtybės saulės stebūklingos.

Toliau kiekvienas balsas su pašėlusiu pakilimu, audringai šaukia. Tenorai:

Bučiuoja!

Sopranai ir altai:

Ardo!

Bosai:

Suka!

Visi vyrai:

Kelia!

Visi:

Ir viesulu beprotišku pirmyn, pirmyn!

Ir staiga visi drauge nutraukia. O tenorai, labai švelniai, neskubiai:

Pabalo sniegas. Saulė tyliai,
bet taip aistringai tirpdo priešą!

Visos moterys, truputį garsiau, bet irgi grakščiai ir švelniai:

Už seno tilto, tarp griovelių,
Kur saulės monų spinduliai
Surado jaukų sau kampelį,
Staiga prasiveržė upelis
Ir taip gyvai, linksmai čiurlena!

Sopranai ryškiai kiekvieną žodį, lyg ledą dilindami:

Aš ledą kietą sunaikinsiu,
Nudilinsiu baltuosius sluoksnius,
Ach, kaip čiurlenti nūn pavasarį
Nepaprasta, šviesu, gražu, gražu!

Bosai:

Žiema baltoji pyksta, urzgia,
Sniegu baltuoju meta, neša!

Dabar solo altas tiesiog vaidina raganą. Piktu senės balsu pro dantis:

Aš dar valdysiu. Neišeisiu!
Neleisiu šilumai įveikti
Gražumo mano karalystės!
Aš dar galinga!

Čia ji netenka jėgų, balsas silpnėja, lyg miršta:

Aš... aš... aš...

Be jokios pauzės, linksmai, garsiai visi:

Cha cha! Piktoji senė!
Pažvelk pavasariui į veidą!
Jau nyksta tavo apgavimas,
Jau žengia mėlynos padangės!

Staiga balsai sušvelnėja, tempas lėtas:

Kaip šilta, gera, saulė šviečia...

Stipriau, kiekvienas žodis su jausmu:

Mylėt! Gyvent! Mylėt! Mylėt!

Paskui bosai pradeda, pamėgdžiodami varpus:

Bomm, bomm, bommm...

Vėliau prisideda baritonai, įsilieja tenorai, sopranai, altai... Stiprinti tą „bommm", vėliau vis švelniau, kad lyg savaime išplauktų svajingas tenorų:

Ir nuaidėjo!..

IŠ PRAĖJUSIŲ ATOSTOGŲ

Po sunkaus mokslo metų darbo mūsų studentams malonu buvo pasiirstyti ir pasiskinti baltųjų lelijų.

Pirmasis moters solo, iškilmingai, galvodamas:

Šiandien sekmadienis.

Jos nuotaikos pagautos, negreitai visos moterys:

Šiandieną šventė!
O, taip, Dievuli mielas,
Šiandien šventė!

Visi paslaptingai:

Pavasaris sužadino gamtos jėgas,
Pavasaris mus šaukia atsikelti!

Čia ekstazė—tyli, dvasinė:

Pavasaris! Pavasaris! O, žmonės!..

Toliau, kaip buvo anksčiau nurodyta atitinkamuose posmuose, ligi galo:

Ūūū... ūūū... Šalin, žiema piktoji!
Ūūū... ūūū... Pavasaris artėja!
Ūūū... ūūū... Esu išdykęs vėjas,
Esu pavasario skelbėjas!

Sopranai:

Ach, kaip čiurlenti nūn pavasarį
Nepaprasta, šviesu, gražu!

Visi:

Ir skrenda, lekia iš šiltų kraštų
Būtybės saulės stebuklingos!
Bučiuoja! Ardo! Suka! Kelia!
Ir viesulu beprotišku pirmyn! Pirmyn!

Pabaiga turi būti audringa, ryški ir stipri. Paskutinis žodis turi parodyti publikai, kad eilėraštis baigtas. Čia tai parodytų jėgų (vidinių ir garso) maksimumas, išretintas žodžio tempas, žodžio metimas—mostas žiūrovams.

J. K.

Valios galia

— Valdyk save, valdysi pasaulį, — sako patarlė. Visi žmonijos padaryti didieji darbai bei žygiai be valios nebūtų įvykę. Menininkas, norėdamas savo idėją išreikšti tobulu meno kūriniu, yra reikalingas darbo, pastangų, ištvermės, taigi valios. Kiek genialių žmonių perėjo per gyvenimą nepalikę pėdsakų vien todėl, kad trūko valios.

Valia ne vien pasaulio didvyriams reikalinga. Sako, esą didelius pasiaukojimus ir žygius dvasios pakilimo metu lengviau įvykdyti, negu užtekti ištvermės kasdieniame gyvenime pavyzdingai gyventi. Didieji darbai susideda iš mažų kasdienių darbelių, pareina nuo ištvermės ir valios. Vieną kartą mes galime užsidegti, labai panorėti, bet kai pradedame dirbti, tada jau reikia ištesėti. Kilusi abejonė ar stoka ištvermės kartais gražiausius sumanymus paverčia niekais.

Valią turime ugdyti. Ji, kaip ir kiekvienas augalas, turi augti pamažu, bet nuolatos. Valia ugdyti reikia pradėti nuo mažų dalykų. Negalima pasiimti iškart perdidelį bandymą, kurio galime neištesėti. Žmogus iškart užsimojęs perdaug, pasižadėjęs sau ar kitam ir neištesėjęs, pakerta savo jėgas, nustoja pasitikėjęs savimi, pasunkina pažangą.

Viena svarbiausių dalykų — valdyti savo kasdienio gyvenimo smulkias užgaidas. Jei turime pasirinkę gražų uždavinį, kurį norime įvykdyti, turime mokėti atsikratyti daugelio mažesnės reikšmės norų. Pav., norime turėti stiprią sveikatą, todėl būtinai turime nugalėti palinkimą prie netvarkingo gyvenimo ir kitus blogus palinkimus, kaip rūkymą, girtavimą ir t. t. Tie visi dalykai netik kenkia sveikatai, bet taip pat pakerta energiją, ištustina pini-

JAU ATĖJO RUDENĖLIS

Nieks nemėgsta purvino rudens. Netgi mūsų bėrieji žirgeliai žygiuoja į lauką susiskliautę—paniūrę. Tai iš Valkinyko apylinkės.

ORGANIŽUOTAS JAUNIMAS

Rudnios kaimo (Varėnos vals. Vıln.-Trakų apskr.) Liet. Šv. Kaz. D-jos skyriaus nariai su savo vadovybe.

ginę ir paverčia niekais gražiausius sumanymus. Tačiau ir čia reikia pradėti kova su savimi planingai.

Valia turi būti ugdoma nuo pat mažens. Nusikalsta savo vaikams tie tėvai, kurie nuo pat mažens neišmokino vidinės drausmės, kuri išaiškina vaikui, kad ne visa, ką jis nori, galima daryti, kad kartais reikia mokėti savo jausmus valdyti. Įstatymai ir teismai žmonėms reikalingi tik tam, kad žmonės neturi pakankamai vidaus drausmės. „Juo didesnė duodama žmogui laisvė, juo didesnė turi būti jo vidaus drausmė"—yra pasakęs Tautos Vadas A. Smetona.

Pasiryždami ir ištesėdami kasdienio gyvenimo smulkmenose tegalime tą vidaus drausmę ugdyti. Dėl didesnio siekimo atsižadėdami mažesnio noro, sutvarkysime savo gyvenimą taip, kad ilgainiui tikrai daug galėsime pasiekti.

Žmogus, norėdamas ugdyti valią, turi surasti savo sieloje gerus norus, palinkimus ir tepadeda jiems augti. Tada gerieji žmogaus palinkimai, turėdami geras sąlygas augti, dažnai savaime nuslopina bloguosius.

Geras pedagogas, auklėdamas vaiką, moka jį taip pakreipti, kad vaikas bežaisdamas ugdo savo jėgas, mokosi ir išplečia žinias, jis nebaramas pamėgsta daryti gera ir jam neberūpi kam įkirėti ar nemalonų šposą iškrėsti.

Suaugę, mokėdami atskirti pelus nuo grūdų, turi patys savyje atranką daryti. Suprantama, prikaišiojimai, išmetinėjimai čia nieko nepadės, čia kiekvienas žmogus turi atrasti pats savyje gerus jausmus, kurie dažnai miega giliai užslėpti. Padaryti ką gera savo artimiesiems, parodyti veiksmu ir žodžiu savo gerus jausmus, ir tas vienas teigiamai paveiks santykius, nes geras jausmas vieno sužadins ir pas kita gerus. Gera sėkla jau tuo bus pasėta.

Vien persekiodami savo ydas daug nepasieksime. Prof. Vabalas Gudaitis sako, kad dažnas galvojimas apie klaidas dažnai paveikia žmogaus pasąmonę, kad juo toliau, vis sunkiau jam savo klaidų išvengti. Ugdant savo valią, reikia suprasti save, mokėti įvertinti savo teigiamus ir neigiamus jausmus, surasti sau vieną tikslą ir ugdyti savyje visa gera, kas jo pasirinktam tikslui tarnauja.

Mes, šio krašto lietuviškasis jaunimas, kultūrinės kovos dalyviai, ypatingi reikalingi esame stiprios valios — ištvermės laido. Todėl stenkimės, kad mūsų valia būtų nepalenkiama, kaip ąžuolas, o būkime tikri, kad laimėsime visus užsibrėžtus tikslus ir siekius.

Putvytė.

DARBŠTŪS KAZIMIERIEČIAI

Lietuvių Šv. Kazimiero D-jos Kirkučių (Mielagėnų vals.) skyriaus narių būrelis.

Nesigailėk darbo. Dirbti reikia daugiau, negu reikalaujama. Įgimti gabumai su padidintu darbingumu sudaro tokią jėgą, kuriai pasipriešinti niekas negali. PILSBERIS.

Šių metų lietuviški kalendoriai

Jeigu mes gerai išnaudotumėm laiką, tai ir mūsų gyvenimas būtų skaidresnis. Deja. Kiek tai valandų, kiek dienų, o net ir savaičių praeina neišnaudotų arba blogai sunaudotų! Neišnaudojimas laiko ar mokslui, ar ūkio darbams, ar mokesčiams mokėti, ar kur nors būti — vistiek atsiliepia, kad ir vėliau. Liūdniausia žmogui senatvėje, prisiminus sugaištą jaunatvėje laiką.

Iki šiol Vilniuje buvo leidžiamas tik vienas, knygos pavydalo kalendorius. Šiemet bus išspausdinti net *trys lietuviški kalendoriai.*

„Sieninis kasdien nuplėšiamas kalendorius“ —

mūsų gyvenime naujiena. Kalendorius atspausdintas gerame popieriuje, vienoj pusėj rodo mėnesius, savaites, dienas, šventadienius, pasninkus, saulėtekio ir saulėleidžio laiką, mėnulio atmainas, katalikiškus ir lietuviškus tautiškus vardus, o antroj pusėj yra įvairiausių pasiskaitymų. Ten rasime pritaikintų kiekvienam laikui įdomių, įvairių žinučių, naudingų patarimų iš medicinos, ūkio, valgio ruošimo, oro spėjimo, gilių minčių ir posakių, gražių eilėraščių, linksmų juokų ir t. t.

Kalendorius galima gauti lietuviškuose knygynuose ir „J. Dr.“ administracijoj. Su gražia paveiksluota lentute kaštuoja *50 sk.*, be lentutės—*35 sk.*

Jau išėjo iš spaudos 1937 metams

„Vilniaus Kalendorius“

knygos formato. Kalendoriuje yra įdėti šie straipsniai: 1) D-ras Jonas Basanavičius, 2) Sunkus gyvenimas, 3) Sodžiaus vaikai, 4) Tai buvo senai—ištraukos iš Simonaitytės romano „Aukštųjų Šimonių likimas“. 5) Laurynas Ivinskis, 6) Dėdė Klimas (vaizdelis iš sodžiais gyvenimo), 7) Lietuviai amatininkai, 8) Masonai, 9) Abisinija, 10) Jonas Biliūnas, 11) Ūkininko knygynėlis, 12) Sveikata, 13) Kaip kurti ir tvarkyti sodybą, 14) Ūkininko kalendorius—paduota svarbesnieji nurodymai, ką kada turi daryti ūkininkai ir 15) Gyvulių globa. Be to, įdėta žymesnių lietuvių poetų eilėraščių. Daugelis straipsnių paįvairinta iliustracijomis, kurių kalendoriuje yra įdėta iš viso 16. Taip pat yra įdėta daug informacijų apie svarbesnes valstybės įstaigas Varšuvoje ir Vilniuje ir daug žinių apie lietuvių draugijas ir organizacijas.

Kalendoriaus kaina nedidelė—70 skatikų. Galima gauti „Vilniaus Rytojaus“ administracijoje ir lietuvių knygynuose.

Taip pat jau baigiamas spausdinti ir

„Ūkininkų Kalendorius“,

kurio turinį sudaro visa eilė įdomių ir naudingų straipsnių, pav.:

1) *Lietuvos žemės ūkis.* Kokiomis priemonėmis buvo ir yra keliamas žemės ūkis Lietuvoje. Svarbiausios įstaigos, kurios rūpinasi žemės ūkiu ir kita.

2) *Žemės ūkis mūsų krašte.* Bendros pastabos apie mūsų krašto žemės ūkio padėtį. Viešosios įstaigos, kurios rūpinasi žemės ūkiu kur kitur ir mūsų krašte.

3) *Žemdirbystė: (= 2 lankai).* Kaip ūkininkauti lengvose dirvose ir sunkiose dirvose.

4) *Gyvulininkystė.* Apie galvijus, jų šėrimą, priežiūrą, naudojimą. Apie arklius, kiaules, vištas ir kit.

5) *Statyba.* Kaip parinkti sodybai vieta. Statyba su iliustracijomis ir patarimais, kaip paruošti įvairias statybos medžiagas ir t. t. Sodybų planai.

6) *Sodininkystė*, apie sodų užveisimą, priežiūrą ir kita.

7) *Bitininkystė.* Naujausių avilių briežiniai.

8) *Teisių skyrius:* įvairūs ūkininkams žinotini įstatymai ir teisės, žinios apie paveldėjimą, testamentus, teismus ir t. t.

9) *Kooperacija.*

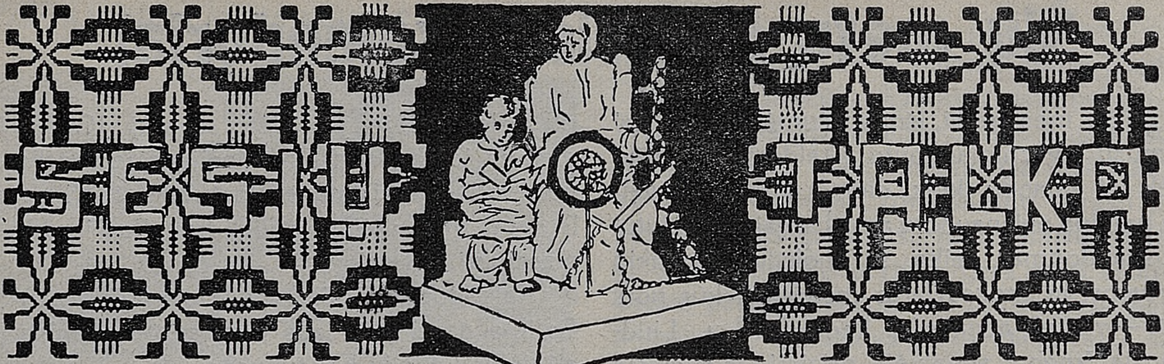
10) *Sveikatos kampelis.*

11) *Įvairūs ūkininkams patarimai*, įstaigos, mokyklos ir t. t.

Kalendoriuje rasite daugiau kaip 100 iliustracijų. Visa tai gausite tik už 70 skatikų.

Šis kalendorius galima pirkti Liet. Ūkio D-joj, lietuviškuose knygynuose, lietuviškų laikraščių administracijose ir kooperatyvuose.

Kiekvieno lietuvio pareiga įsigyti visus šiuos aukščiau išvardintus kalendorius. *B.*

MES TROKŠTAME ŠVIESOS!..

„Mes trokštam mokslo, kaip kasdienės duonos",— dažnai kartoja miestų ir sodžiaus jaunimas, kuris supranta, kokia galybė, koks nepaprastas šviturys yra mokslas. Nemokytas žmogus šiandien tampa visokių suktybių ir išnaudojimų auka. Deja, ne visi gali mokytis. Daug kas pasitenkina pramokę skaityti ir šiaip taip rašyti, kiti visai šiais dalykais nesirūpina. Kol jaunuolė lankė mokyklą, tol šį tą ji rašė, skaitė, bet kai pabaigė pradinį mokslą, jau daugiau nebeima nei knygos, nei plunksnos į rankas. „Aš iš to duonos nevalgysiu, mokslas reikalingas ponams, ne man!" — atsako ne viena.

Mokslas visų pirma ne tam reikalingas, kad iš jo duoną valgytumėm, bet tam, kad pasimokę taptumėm šviesūs, savarankiški žmonės. Juk ar gi malonu, kada mes nemokame perskaityti nė paprasčiausio iš valsčiaus atsiųsto rašto, kada parašyti laišką turime kreiptis pas kitus ir, kai nemokėdamos rašyti, turime statyti kryželius. Kai senos moterys—mūsų motinos—nemoka skaityti ir rašyti, dar ne taip nuostabu, bet kai šiais laikais augusios jaunos sesės nemoka nė savo lietuviško laikraščio paskaityti, tai ne tik nuostabu, bet ir gėda.

Ilgais rudens ir žiemos vakarais, kada turime daugiau laisvo laiko, geriausia būtų proga pramokti nors skaityti. Sesės, kurios jau moka skaityti ir rašyti, turėtų padėti savo kaimynėms ir draugėms.

Rudens ir žiemos metu reikėtų imtis ir lietuviško laikraščio. Gerai yra žinoma, kaip dar maža mūsų moterų seka lietuviškąją spaudą. Laikraščius dažniausiai skaito vyrai, o moterys vis nusiskundžia laiko stoka, kad neturinčios prenumeratai pinigų ir panašiai. Ir ne tik kai kurios jų pačios neskaito, bet dažnai dar draudžia ir savo vaikams, savo vyrams skaityti. Girdi, tai esą tinginių darbas.

Jaunos sesės, mes turime skintis naująjį kelią, turime išeiti į platesnį gyvenimą ir nesitenkinti tik siaurais reikalais. Kiekviena mūsų turėtų lietuvišką laikraštį ne tik skaityti, bet ir prenumeruoti ir platinti kitų tarpe. Nusiskundimas, kad nėra prenumeratai pinigų, yra tik priemonė pasiteisinti.

Mūsų laikraščių prenumerata taip yra maža (ypač „Jaunimo Draugo", kur daug rašoma ir moterų reikalais), kad ir vargingiau gyvenąs žmogus vis dėl to pajėgtų per metus sumokėti du auksinus.

Daugelyje mūsų krašto vietų moterys vakarais renkasi vienon trobon vakaruoti. Jos ten beverpdamos, besiūdamos aptaria visas savo bėdas ir pasidalina bendromis mintimis. Jaunos sesės šiuos vakarus galėtų išnaudoti ir šviesos darbui. Tos, kurios gerai skaito, galėtų ir kitoms paskaityti laikraštį ar knygą. Taip darydamos jos parodytų, kad esančios susipratusios, šviesios lietuvės.

Taip pat neužmirškime ir savo mažųjų sesučių ir broliukų, kuriems padėkime mokytis savo gimtosios, lietuviškos kalbos. Kartu pratinkime juos gerbti ir mylėti spausdintą lietuvišką žodį.

Mums pavyzdžiu gali būti kitų tautų moterys, kurių gyvenimo sąlygos yra beveik tos pačios, bet jos vis dėlto domisi savo tautos gyvenimu ir stengiasi šviestis, beskaitydamos knygas, laikraščius, kuriems išsirašyti visuomet suranda pinigų. O pas mus ar daug yra tokių moterų? Tiesa, turime nemažą skai-

čių jaunų sesių, kurių tarpe lietuviškas laikraštis yra nuolatinis draugas, bet didesnioji dalis gal visai jo neima į rankas.

Malonu ir drąsu įžengti į trobą, kur yra lietuviškų laikraščių. Tai ženklas, kad čia gyvena susipratę lietuviai, kuriais galima pasitikėti.

Taigi savo tautos reikalais turėtų rūpintis kiekviena lietuvė moteris. Tegul visi mūsų kasdieniniai šeimos rūpesčiai bus tampriai susiję su mūsų tautos ir visuomenės reikalais. *M.*

NAMINĖ VAISTINĖLĖ

Moteriai — namų šeimininkei, be kitų rūpesčių, labai dažnai tenka slaugyti namiškius ligoj, todėl gera būtų turėti namuose, ypač gyvenant sodžiuje ir esant toli nuo daktaro, ir vaistinės, bent kiek reikalingiausių vaistų, kuriais galima būtų naudotis be gydytojo nurodymų ir bent šiek tiek padėti ligoniui.

Namų vaistinėlei, jeigu negalima panaudoti atskiros spintelės, paskiriama bent atskira bendroj spintoj lentyna arba kokia nors didesnė skrynutė. Ant kiekvieno buteliuko, maišiuko ar dėžutės su vaistais turi būti užrašytas vaistų pavadinimas, kad vartojant vaistus nebūtų pasirikimų, kurie galėtų atnešti žalos.

Paduodame sąrašą reikalingiausių vaistų. Skliausteliuose paduoti lotiniški pavadinimai, nes geriau lotiniškai vadinti perkant vaistinėse.

Savo namų vaistinėlėj galime turėti šiuos vaistus:

Alijošius (Aloë) yra tai sukietėjusios sultys iš įvairių rūšių alijošių lapų. Tai kiek blizganti masė, tamsiai rusvos spalvos, labai kartaus skonio. Alijošius priimtas mažame kieky (ant galo peilio) labai gerai valo vidurius.

Amoniakas (Liquor ammonii caustici) yra skaidrus skystimas labai charakteringo kvapo. Amoniakas duodamas uostyti apalpusiems, gerti po 5—10 lašų nusigėrusiems. Praskiestu amoniaku (1 šaukštelis — stiklinėj vandens) tepama įgeltas vabzdžių (bičių, uodų) vietas. Laikyti gerai užkimštoj bonkoj.

Angliškoji druska (Magnesia sulfurica) smulkūs krištoliukai be kvapo, sūriai kartaus skonio, gerai tirpsta vandeny. Naudojama viduriams valyti. Šaukštelis druskos pusėj stiklinės vandens išlaisvina vidurius per 2—3 valandas.

Aspirina (Aspirinum)—balti smulkūs krištolėliai apyrūkščio skonio, sunkiai tirpstą vandeny. Imami tris kartus per dieną persišaldžius, galvai skaudant, gripu, reumatu sergant ir pan.

Džiovintos avietės ir liepos žiedai yra duodami nuo kosulio, kad persišaldęs ligonis išprakaituotų. Daroma arbatėlė iš vieno šauksto džiovintų aviečių arba liepos žiedų ant stiklinės vardančio vandens. Išgerus reikia atsigulti lovon ir šiltai apsikloti.

Boro rūkštis (Acidum boricum) yra tai balti, blizgą sriegeliai; tirpsta vandeny ypač karštam. Boro rūkšties tirpinys yra vartojamas gerklei, burnai, akims ir mažesnėm žaizdom plauti.

Borovo skystimas (Liquor aluminii acetici) — skaidrus, silpno acto kvapo skystimas yra vartojamas įvairiems sutinimams prausti, konpresus prie vočių ir įvairių pritvinkimų dėti. Tam tikslui skystimas praskiedžiamas: 1 šaukštas skystimo pusėj stiklinės vandens.

Cinko tepalas (Ungt. cinci) yra vartojamas pasireiškus egzemoms, išbėrimams ir įvairiems kūno suerzinimams.

Danijos karaliaus lašai (Elixir paectorale Regis Daniae) tamsus, ypatingo kvapo, saldus skystimas. Duodamas vaikams sausam kosuliui suminkštinti po 5 — 10 ir daugiau lašų šiltam piene.

Glaubero druska (Natrium sulfuricum) bespalviai, be kvapo krištolai, apysūriai kartūs. Geriama Glauberio druska po arbatinį šaukštelį pusėj stiklinės vandens viduriams valyti. Stambiems gyvuliams (arkliui, karvei) duodama vienam kartui 400 — 500 gramų.

Inozemcovo lašai (Guttae Inosiemzevi) vartojami 3—4 kartus per dieną po 20—30 lašų vandeny skaudantiems ir paleistiems viduriams sulaikyti.

Jodina (Tinctura Jodi) tamsiai rusvos spalvos, charakteringo kvapo skystimas plačiai naudojamas mažesnėms žaizdoms gydyti.

Kalio permanganatas (Kalium hypermanganicum) tamsiai rusvi, blizgą krištolai. Silpnu tirpiniu (vos rausvos spalvos) plaunama gerklė sergant angina, be to, dar dezinfekuojamos

žaizdos. Stipresniu tirpiniu užpilame ligonių atmatas, plauname naktinius indus.

Mėlynės (Baccae Myrtillorum). Džiovintos mėlynės vartojamos sulaikyti paleistus vidurius. Patogiausiai yra paduoti jas ligoniui pagaminus iš jų kisielių.

Ramunėliai (Flores chamomillae vulgaris) dažnai vartojami arbatos pavydale traškanojančioms akims plauti, gerklei skalauti ir pan.

Ricina (Oleum ricini) tirštas, bent kiek gelsvas, charakteringo kvapo be skonio aliejus, varojamas viduriams valyti. Paleidžia vidurius be skausmo ir suerzinimo. Duodama vienam kartui nuo pusės iki dviejų šaukštų.

Sabadilos actas (Aectum sabadillae) yra geras vaistas uteles ir glindas naikinti. Daroma mišinys: 2 dalys sabadilos acto, 10 dalių degtinės ir 88 vandens (apytikriai) tuo mišinių suvilgome ant nakties plaukus, o iš ryto plauname šiltu vandeniu įlašinę kelius lašus uksuso.

Senesų lapeliai (Folia sennae). Senesų arbata padaroma iš vieno kupino šaukšto lapų pamerkus stiklinėn vandens (reikia šutinti apie 2 valandas). Geriama viduriams valyti, geriausiai prieš gulant. Taip pat galima vartoti senesų medelių ankštis (Folliculi sennae) arba augančio pas mus *šaltekšnio žievė* (Cortex frangulae). Šaltekšnio žievę galima vartoti tik 1 — 2 metus ištovėjusią sausam sandėly. Šviežia žievė vietoj vidurius valyti sukelia vėmimą.

Šalavijos (Folia Salviae) Pietų kraštų augalas dažnai auginamas mūsų darželiuose. Iš senų laikų vartojamas įvairoms ligoms sergant, kaip pav.: skilvio ir žarnų sloga, gerklės. Juo plaunama burna, gydomos žaizdos, votys ir kita.

Terpentinas (Oleum terebinthinae) vartojamas trinti kūnui nuo reumato, dieglių, peršalimo ir kt. Įtrinant sergančius vaikus, gera būtų terpentina sumaišyti su taukais.

Valerijono lašai (Tinktura valeriana)—rusvas skystimas. Duodama nuo 20 iki 60 lašų nervams nuraminti, širdies veikimui pakelti, apalpus ir kt.

Vilkinso tepalas vartojamas teptis sergant niežais. Tepamas kūnas kas antra diena. Prieš tepantis reikia švariai išsiprausti šiltu vandieniu su žaliu muilu.

Aišku, kad tai ne visi vaistai, kuriuos rūpestinga šeimininkė gali turėti savo vaistinėlėj. Atsiminkim viena: neužkraukim vaistinėlės vaistais lengvai gendančiais ir tokiais, kurių nemokam naudoti, bet taip pat paslėpkim likusius nuo ligos vaistus, kurios gerai pažįstam, kas žino, gal neužilgo bus namie vėl reikalingi. *m. f.*

SAUGOKIMĖS NUŠALIMŲ!

Vėlyvą rudenį ir žiemą kai kuriose mūsų krašto bažnyčiose nuo pradžios iki pabaigos pamaldų nesiliauja žmonių kosėjimas. Besiklausant atrodo, kad bažnyčia tai ligoninė, pilna džiovininkų. Bet apsidairęs pamatai jaunas, raudonas, kaip aguonos žiedas, mergaites, kurios nuolat kosti. Dauguma žmonių kosti nuo lengvo nušalimo.

Ar galima nuo to apsisaugoti? Galima. Tik reikia tinkamiau rengtis; reikia mesti šalin „madas“, kurios nevisur ir nevisada tinka.

Apsiaustus (paltus) kaimo mergaitės dažniausiai turi šiltus, dauguma dargi su kailiais apačioje. Nepasakyčiau, kad jau tokie perdaug šilti, o kartu ir sunkūs apsiaustai būtų tinkami toms, kurios eina į bažnyčią keletą kilometrų pėsčios. Dažniausiai, paėjėjus sparčiau, sušylama, o smarkiai sušilus labai greit galima nušalti. Bet toms, kurios į bažnyčią ar į „kermošių“ važiuoja, tokie apsiaustai su kailiais — yra tinkamiausi.

Bene labiausiai žmogui kenkia kojų nušalimas. O jos, vargšės, kaip tik mažiausiai moterų saugomos nuo šalčio. Šilkinės bei šiaip jau plonos kojinaitės (pančekos), negilūs batukai, esant virš 20° šalčio — tai ne juokai! Nenuostabu, kad paskiau, susirinkus į vieną vietą būriui moterų, susidaro savotiška, nevisai maloni kosėjimo muzika. Tą neprotingą ir kenksmingą madą sodžiaus moterys pasisavimo iš miesto moterų. Neprotingos tuo atžvilgiu yra ir miesto moterys, bet jas galima iš dalies pateisinti: jos gyvena kitokiose sąlygose. Neužmirškime, kad mieste yra šilčiau, nes vėją užstoja aukšti namai, gatvėse žiemą beveik visai nėra sniego, nes jį nušluoja. Be to, miesto moterys gudrauja.

Klaipėdos krašto lietuvaitės — sportininkės vasarą darė mankštybos pratimus.

Jos po plonomis kojinėmis turi dar vilnones, kūno spalvos, kurių nė nepastebėsi.

Nešioja ir sodžiaus mergaitės trumpas vilnones kojines, vad. „skarpetes", bet jos saugoja nuo šalčio tik vieną kojos dalį, o šiaip jau visa koja yra beveik nuoga. Žiemą reikia būtinai nešioti ilgas vilnones, pirktas, arba namie nertas (megztas) kojines.

Tas pats ir su batais. Net šiurpas krato pamačius sodžiaus mergaitę brendančią per sniegą žemais, plonos odos batukais. Gerai, kuri gali nusipirkti vad. „botus", jeigu gi kuri jų neturi, tai tegu nešioja didesnius, storesnės odos batukus, su aukštais auliukais; jie ir netaip greit sudrėksta ir į juos galima įkišti koją su storesne kojine.

Daug reiškia, ypatingai moters sveikatingumui apatiniai rūbai. O ar daug gi kreipiama į juos dėmesio? Reikia pasakyti, kad retai kuri sodžiaus moteris nešioja žiemą šiltus baltinius. Senesnės moterys paprastai sukrauna ant savęs visus sijonus, kiek tik jų turi, o jaunos mergaitės rengiasi taip, kaip vasarą. Abejoju, kad tos kelios eilės sijonų duotų šilumos: jie žmogų tik vargina. Moteris jaustųsi daug geriau, vietoj jų nešiodama lengvus, bet šiltus baltinius.

Tinkamiausi baltiniai yra nerti iš vilnonių siūlų. Tokių baltinių galima ir krautuvėj pirkti ir namie sau pasidaryti. Kadangi vilna paprastai nėra labai maloni, prisilietus prie kūno, tai reikia po jais nešioti vasarinius, plonus baltinius. Galima taip pat pasisiūti baltinius iš šiltos medžiagos (flanela).

Kosima dar ir rankas nušalus. Anksčiau buvo nešiojamos plonos pirktinės pirštinės. Paskutiniu metu nešiojamos namie nertos su raštais, storos, su vienu pirštu pirštinės. Čia tai galima ir patartina pasekti mada.

Saugokime savo sveikatą, kuri yra brangiausias žmogaus turtas. Kiekvienas nors ir lengvas nušalimas palieka savo pėdsakus. Ypatingai mes, moterys, turime būti sveikos, nes nuo mūsų sveikatingumo gali pareiti ir būsimos kartos sveikatingumas.

M - tė.

JAUNOJI SESE LIETUVE!

Ar žinai, kad tavo pareiga — remti ir platinti lietuviškąją spaudą?

Ar žinai, kad „Jaunimo Draugo" „Sesių Talkos" skyrius paskirtas tavo reikalams?

Ar žinai, kad tas, kuris neskaito savos spaudos — negyvena mūsų tautos ir visuomenės reikalais?

VALGIAI IS BULVIŲ

Nieko, turbūt, nėra pastovesnio ir vienodesnio, kaip kasdienis šeimos maistas sodžiuje. Kasdieną tie patys produktai, vienodai pagaminti ir vienodai patiekti.

Iš dalies tai ir patogu: šeimininkėms nereikia galvos sukti, ką čia gaminti ir pagaliau priprastų valgių gaminimas ir mažiau reikalauja laiko. O šeima, pripratusi prie tokio vienodumo, ne visada pyksta, kad diena iš dienos vis tą patį valgo.

Tačiau toks vienodumas, kaip jau buvo rašyta (Jaunimo Draugo Nr. 9, „Kaip maitintis"), žmogui yra kenksmingas. Todėl šeimininkių pirmoji pareiga — kasdieną kiek galint maistą įvairinti.

Pagrindinis sodžiaus maistas — bulvės, iš kurių galima pagaminti įvairiausių valgių. Palyginus su kitomis daržovėmis, bulvės yra gana maistingos, tik joms trūksta riebalų ir baltymų, todėl, gaminant iš jų valgius, reikia pridėti riebalų.

Virtos neluptos bulvės yra maistingesnės, o nuluptos dalį savo druskų ir krakmolo atiduoda vandeniui, kuriame jos virė. Patartina lupti ar skusti pačią viršutinę bulvės luobelę, nes po ja yra daug žmogaus organizmui naudingo krakmolo ir kitų dalių. Nuluptos bulvės yra skanesnės ir maistingesnės, kai jos verdamos garuose, tokiu būdu jos nepraranda nei druskų nei krakmolo, todėl į puodą reikia pilti nedaug vandens ir virti uždengtas.

Maistingiausios yra krosnyje keptos neluptos bulvės, nes jos nepraranda maistingųjų dalių, o tik išgarina vandenį.

Šutintos bulvės. Paspirginti mažais gabalėliais supiaustytų lašinių, įdėti smulkiai supiaustyto svogūno ir spirginti, kol pageltonuoja. Paskui sudėti žalių nuluptų ir į 2—4 dalis supiaustytų bulvių; pridėti truputį druskos, pipirų, lauro (babkavų) lapelių, įpilti labai mažai vandens, viską gerai uždengti ir šutinti ant lengvos ugnis, kol bulvės pasidaro minkštos.

Šutintos bulvės galima valgyti vienos, su rugusiu pienu; tinka ir prie kitų valgių mėsos, žuvų, kiaušinienės.

Šutinys su mėsa. Į verdantį vandenį sudėti paskirtą virti mėsą, pagal skonį pridėti druskos (jei mėsa nesudyta), pipirų, lauro lapelių ir viską virti, kol išvirs. Kai mėsa išvirs, sudėti žalių, nuluptų, skridiniais supiaustytų bulvių ir virti toliau. Bulvėms išvirus, mėsa išimti, o prie likusio šutinio pridėti truputį rugščios grietinės ir duoti į stalą.

Bulvių maltiniai (kotlietai). Išvirtas nuluptas bulves gerai nugarinti (nusunkti) ir sugrūsti į tyrę; pridėti truputį karšto pieno, gabaliuką sviesto, druskos ir pipirų. Ant lentelės, padėjus po šaukštą tyrės, padaryti nestorus blynelius, apvilgyti juos išplaktu kiaušiniu, apibarstyti sugrūstais suchorėliais, dėti keptuvėn, kurioje turi būti ištirpyta truputis sviesto ar riebalų ir, apkepinus iš abiejų pusių, duoti į stalą.

Prie bulvinių maltinių būtinai reikia padažo. Padažui galima ištirpyti kiek sviesto; pridėti truputį grietinės ir tuo arba užpilti maltinis arba paduoti padažą skystimu, supilus į padažinę. Geriausia čia tinka grybų padažas. Nuplauti kelis džiovintus grybus. Išvirti vandenyje, pridėjus druskos svogūno ir pipirų.

Kai grybai išvirs, nusunkti juos ir supiaustyti pailgais gabaliukais, o iš sunkos, kurioje grybai virė, pagaminti padažą: į atskirą puodelį įdėti šaukštą sviesto ir šaukštą miltų. Sviestą su miltais užvirinti. Tada supilti grybų sunką ir dar kartą užvirinti. Atkėlus nuo ugnies, pridėti druskos, pipirų ir kelis šaukštus rugščios grietinės ir tą viską pašildžius, bet neužvirinus, supilti į padažinę.

Bulviniai virtiniai. Sugrūsti virtų bulvių, pridėti trūputį sviesto arba taukų, druskos, pipirų. Padaryti iš miltų tešlą — geriausiai iš kvietinių, ją iškošti, supiaustyti gabalėliais, ant kiekvieno gabalėlio uždėti po truputį bulvių košės, užspausti ją ir virti vandenyje. Išvirus reikia vandenį nusunkti ir duoti į stalą karštus, apipiltus spirgučiais arba sviestu su grietine.

Mėsa kimšti tarkuotų bulvių virtiniai. Gerai išspausti tarkuotų bulvių sunka; nulupti kelias virtas bulves, jas sutarkuoti ir sumaišyti su nuspaustomis bulvėmis. Pridėti pagal skonį druskos ir minkyti, kol pasidarys košė.

Skyrium paimti smulkiai supiaustytos mėsos, — mėsa gali būti virta, pridėti svogūnų,

pipirų ir druskos išminkyti ir paspirgyti. Paėmus kiaušinio didumo bulvių tešlos gabalą, jį suploti, į vidurį įdėti mėsos ir tą mėsą, apgaubus tešla, gerai užspausti kraštus, kad verdant nepasileistų. Virti reikia pasūdytame vandenyje.

Visai panašiai galima daryti virtinius vietoj mėsos vartojant varškę. Paimti numatytą kiekį varškės, įdėti į ją porą kiaušinių, kelius šaukštus grietinės, druskos ir viską gerai išmaišyti. Virtinius reikia daryti ir virti taip, kaip ir su mėsa. *Giedrė.*

KALTŪNAS

Dar pasitaiko sodžiuje moterų, kurios nešioja plaukuose kaltūną. Jos jį labai saugoja ir neduoda nukirpti. Tokios moterėlės tiki, kad į kaltūną yra suėjusi kokia nors sunki kūno liga. Jos mano, kad, nukirpus kaltūną, ta liga persimes į akis ar kitas kūno vietas.

Tikrumoje kaltūno negalima pavadinti jokia liga. Čia yra tik plaukų susivėlimo ir nešvarumo padarinys.

Kaltūnas susivelia dažniausiai tokiu būdu: susivėlusiuose, retai plaujamuose plaukuose visuomet prisiveisia gyvių. Jie sukelia galvos niežėjimą. Kasant galvą, į odą įtrinama ir įskiepijama iš panagių nešvarumai ir pūliavimo bakterijos. Dėl to galvoje atsiranda šašų. Be to, tokiuose nešvariuose plakuose dar apsigyvena tam tikri grybeliai. Šašų pūliai ir minėti grybeliai suskretina ir sulipdo plaukus; dėl tos priežasties nešukuojamoje galvoje ir susivelia kaltūnas. Tad aišku, kad kaltūnas vien nešvarumo, tamsumo ir prietarų vaisius. Ligonių plaukus reikia būtinai šukuoti ir švariai užlaikyti. Sunkioje ligoje geriau plaukus nukirpti, negu duoti susivelti kaltūnui. Nuo kaltūno galva labiau skaudės ir liga pablogės.

P.

PALUŠEVIČIUS JUOZAS

Mano tėviškė

Sena, pakrypusi mano bakužė
Ramybė spietės ir audros čia ūžė,
Sesučių dainelė kasdieną skambėjo...
Pakluonėjo beržas palinkęs nuo vėjo.

Daržely kryžius lyg laimina žemę
Ir kelią platų ir gimtinę mielą,
Pievelėje kriaušė žaibų nulaižyta,
Kiemas svirnelis baltai nudažytas.

Laukai žalieji, vėl pievos, beržynas
Ir miškas mūsų, gėlių margumynas...
Kur eisiu, kur būsiu — grįšiu vis gimtinėn,
Kur sesės ir broliai jai dainą nupynėm.

MOTERYS VEIKIA

— Š. m. lapkričio mėn. 1 d. Lietuvos motinoms ir vaikams globoti organizacijų sąjunga atidarė pirmąjį Lietuvoje auklėjimo patarimų kabinetą Kaune. Auklėjimo patarimus teikia: V. Janavičienė, M. Nemeikšaitė ir artimai bendradarbiauja prof. J. Vabalas-Gudaitis, doc. dr. V. Lazersonas ir kt.

— Užsienio reikalų min. žmona Lozaraitienė atstovavo Lietuvos moteris tarptautiniame moterų kongrese Jugoslavijoje, kuris buvo pereito mėn. 24 d.

— Klaipėdoje viešėjusi anglų rašytoja Elen Davies spalių mėn. 20 d. buvo išvykusi į Juodkrantę ir Nidą susipažinti su Neringos gamta ir žmonėmis.

— Paskutiniaisiais metais Klaipėdos krašte „Lietuvos vaiko“ draugija įsteigė keliolika vaikų darželių, kurie rado vietinių gyventojų tarpe didelį pritarimą. Spalių mėn. Klaipėdoje ir visame krašte lankėsi šios d-jos pirmininkė M. Nemeikšaitė. Ta proga kopininkų (Kuršių kopose gyvenančių) žvejų kaimelyje — Preiloje buvo įsteigtas dar vienas vaikų darželis.

— Spalių mėn. 17 d. žymiai suomių rašytojai ir Lietuvos bičiulei poniai Mailai Talvio-Mikkola sukako 65 m. amžiaus. Sukaktuvių dieną sveikino ją Lietuvos konsulas Helsinkyje dr. Olleris. Be to, jis įteikė jubiliatei Lietuvoje išėjusius jos romanus: „Varpas“ ir „Dvi meilės“, kuriuos į lietuvių kalbą išvertė Žagrakalienė. Romano „Dvi meilės“ veikėjas yra jaunas lietuvis Vytautas Dargis, kurį vaizduodama autorė turėjo galvoje V. Kudirką. Ponios Žagrakalienės darbą suomiai sutiko su dideliu pasitenkinimu. Laikraščiai plačiai paminėjo jos vertimus.

ŽAIDIMAI KAMBARY

Praėjo vasara, svečiuojosi pas mus ruduo, o netrukus atkeliaus ir žiema. Jaunimas, kuris šventadieniais mėgdavo pažaisti aikštėje, pievoje, dabar verčiamas tenkintis mažu kambariu ir čia retkarčiais pasilinksminti, paįvairinti laisvąjį laiką.

Čia, žemiau paduodu keletą skautiškų žaidimų, bet jie taip pat tinka kiekvienai jaunimo grupei.

Aklieji ieškotojai. 2 — 4 žaidėjams užrišamos akys. Netoli jų žaidimo vedėjas paleidžia iš rankos ant grindų kelis sukabintus raktus. Aklieji žaidėjai apsisuka dukart ant vienos kojos ir iš ausies turi spėti, kur nukrito raktai, ir juos rasti. Laimi pirmas radęs raktus. Radęs į savo vietą pakviečia naująjį. Žaidimas gali būti žaidžiamas tol, kol visi bus ieškoję raktų. Žaidėjai neužrištomis akimis perspėja žaidėjus, kad jie neužeitų ant sienos ar ant kitos kurios kliūties.

Skambučio gaudymas. Visiems žaidėjams užrišamos akys. Vienas žaidėjas paima skambutį ir pradėdamas suskambina. Visi kiti jį gaudo. Sugavęs skambintoją paima skambutį. Kiti žaidėjai nuo jo atsitraukia 10 m. Ir žaidimas vėl pradedamas iš naujo. Didesniame būryje galima vartoti ir du skambučius. Du — trys žaidėjai pastatomi į pakampius ir perspėja akluosius, kad nesusižeistų.

Daikto ieškojimas. Žaidimo vedėjas liepia žaidėjams kelioms minutėms išeiti iš kambario ir padeda kokį nors anksčiau žaidėjams parodytą daiktą (sunkiai pastebimoje vietoje). Paskui pašaukia žaidėjus; jie ieško padėtojo daikto. Pastebėjęs, kitiems apie tai nesakydamas, prieina prie žaidimo vedėjo ir tyliai jam pasako, kur yra daiktas. Taip pat daro ir kiti daiktą pastebėję. Laimi pirmasis.

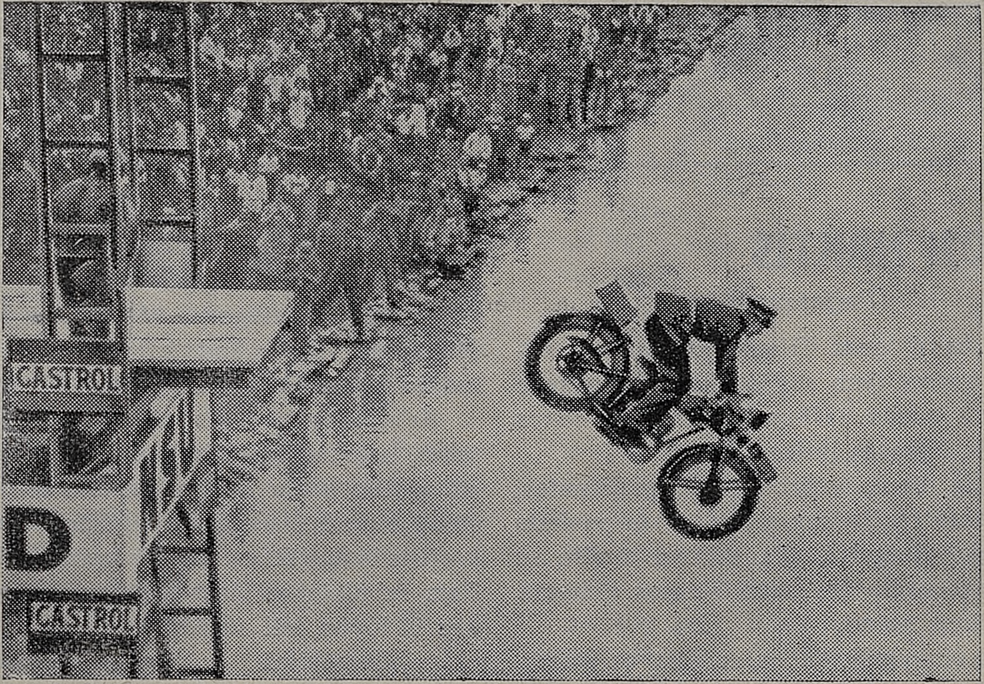
Kimo žaidimas. Žaidimo vedėjas, žaidėjams nematant, išdėlioja ant stalo 15—20 įvairių smulkių daiktelių ir juos uždengia, paskui pavadina žaidėjus prie stalo, atidengia daiktus ir leidžia žaidėjams į juos žiūrėti vieną minutę, po to vėl daiktus uždengia. Žaidėjai turi, nesikalbėdami tarpusavyje, ant atskirų lapelių susirašyti savo atmintus daiktus. Laimi daugiausia daiktų atsiminęs žaidėjas. Jei žaidėjai jau yra gana gerai įgudę, galima dėti daugiau kaip 20—30—40 daiktų.

Nukelk kepurę. Žaidėjai stovi netoli vieni kitų. Visi su kepurėmis. Davus ženklą, kiekvienas stengiasi nukelti, paimti kepurę nuo kito galvos ir tuo pat laiku neleisti, kad kas nutrauktų jam pačiam kepurę. Kas nustoja kepurės, pralaimi.

Svarbi pastaba: draudžiama muštis, stengtis kumščia, ar kad ir delnu, numušti kepurę nuo priešininko galvos, imti priešininką už rūbų, pulti vieną dviese ir panašiai.

Šilta — šalta. Žaidėjai, išskyrus vieną, išeina iš kambario. Pasilikęs kambaryje vienas žaidėjas tuo tarpo paslepia kokį kitiems žinomą daiktą. Paslėpęs pašaukia kitus. Kiti ieško paslėpto daikto, o paslėpęs laikas nuo laiko duoda nurodymų. Jis sako: „Šalta", kada žaidėjas nuo paslėpto daikto yra toli; sako „Šilta", kada žaidėjas yra arti daikto, „Karšta", jei žaidėjas visai arti. Taip, pav., toli nuėjusiam žaidėjui jis sako: „Jonui šalta", tam, kuris arčiau, „Vladui šilta". Pirmas radęs, paslepia, kitiems iš kambario išėjus. Žaidžiama apribotą laiką.

Advokatai. Žaidėjai sėdi ratu. Vienas yra rate. Ratu sėdintieji žaidėjai advokatauja savo kaimynams iš kairės ir turi atsakyti į klausimus, kuriuos rate stovįs žaidėjas jiems duoda. Pav., jei rate stovįs žaidėjas ką nors sėdinčių paklausia „Kelinta valanda?", tai žaidėjas, į kurį kreipiasi, turi tylėti, o atsakyti turi kaimynas iš dešinės. Jei atsako paklaustasis ar neatsako advokatas, pražiopsojęs keičiasi vieta su stovinčiu rate. Ir taip toliau.

Nauja sporto sritis — rungtynės įvairiomis mašinomis. Vaizdely matome motociklistą, šokstantį iš keliolikos metrų aukščio į vandenį. Tolumoj žmonių minia, susirinkusi pasižiūrėti drąsių sportininko žygių.

— Šio mėnesio pradžioje Lietuvos Valstybėje buvo pabaigtos stalo teniso turnyro rungtynės. Turnyro nugalėtojai išėjo: moterų vienete Astrauskaitė, vyrų vienetę Dzindziliauskas, mišriam dvejete Astrauskaitė ir Variakojis.

— Pereito mėnesio gale buvo Kaune krepšinio taurės turnyro finalinės rungtynės. Pirmą vietą laimėjo Jso, antrąją Grandis.

— Į Europą jau atvyko viena Kanados hockėjo komanda. Savo pirmam žaidime, įvykusiam Paryžiuje, ji nugalėjo Rapida 3:2. Netrukus į Europą atvyks dar viena kanadiečių hockėjo komanda, kuri dalyvaus ir pasaulio hockėjo pirmenybėse.

— Spalių 29 d. žymus prancūzų dviratininkas Šarl Pelisie pasiekė naują rekordą, 159 kilometrų nuotoly tarp Mortane ir Paryžiaus nuvažiavęs paskui motociklistą per 2 val. 21 min. ir 52 sek. Vidutiniškai per valandą jis važiavo 67 kilometrų 656 metrų greičiu.

— Spalių 24 d. anglas Gutri Linas Montbrų autodrome motocyklu pasiekė naują pasaulinį rekordą, vidutiniškai per valandą nuvažiuodamas 174 kilometrus 887 metrus.

— Lenkijos futbolo meisteriu ir šiemet tapo „Ruch".

— Italijos—Šveicarijos tarpvalstybinės futbolo rungtynes Milane laimėjo italai 4—2.

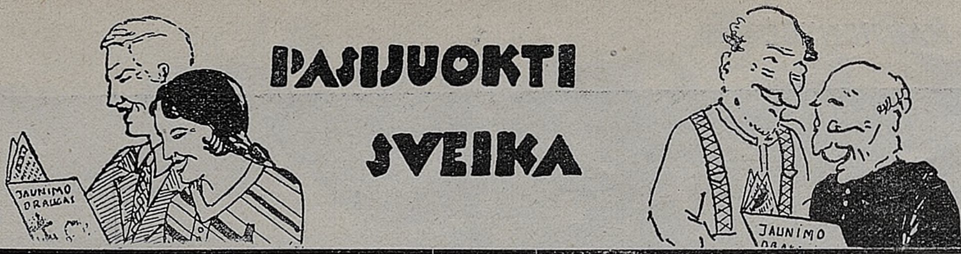
— Prasidėjus žiemos sezonui, Vyt. Didžiojo gimnazijos mokinių Dariaus ir Girėno sporto kuopa įsteigė šias naujas sekcijas: Fechtavimosi sekcija (lauko 12 mok.), bokso sekcija (lauko 8 mok.), ping-pong (stalo teniso) sekcija (lauko virš 30 mok.) ir hokėjo sekcija. Visos sekcijos, išskyrus hokėjo sekciją, jau darbą pradėjo.

— Dideli Valkinyko padangėj sporto mėgėjai yra Pošalčių, Kukiškių ir Krūminių jaunuoliai.

Pošalčių jaunuoliai yra dideli sporto mėgėjai ir geri sportinių žaidimų organizatoriai. Jiems vadovauja Liet. Šv. Kazimiero skyriaus pirmininkas Stasys Žemaitis. Jie rungiasi ne tik tarpusavy, bet kartais pasikviečia ir kitų sodžių sportininkus.

Spalio mėn. 25 d. Pošalčio sodžiaus sportininkai rungėsi su Krūminių ir Kukiškių sodžiaus sportininkais. Tą dieną buvo tinklasviedžio rungtynės. Pirmiausiai žaidė Pošalčių sportininkai su Kukiškių sportininkais. Rungtynes laimėjo kukiškiečiai 2:1 (15:8; 5:15; 15:11).

Paskui rungėsi kukiškiečiai su krūminiškiais. Ir šiuos nugalėjo kukiškiečiai 2:0 (15:3, 15:2). Pagaliau žaidė pošaltiečiai su krūminiškiais. Laimėjo pošaltiečiai 2:0 (15:7; 15:7).

BAISIOJI NAKTIS

(Feljetonas)

Vieną naktį Ignas Kriaukšlys sapnavo nepaprastą sapną. Jam rodėsi, kad jis su savo žmona ir vaikais kažkur laukuose berenkąs akmenis ir bekasąs bulves.

Per visą dieną padirbėjęs, staiga pamatęs, kad viename maiše sukrautos bulvės pavirsta sidabriniais pinigais... Jis tuomet maišą su pinigais ant pečių ir, savo šeimos lydimas, parsiskubinęs namo.

Namie pinigus suskaitęs, surūšiavęs, sukrovęs į atskirus maišelius ir paslėpęs užpečkyje...

Bet jis pinigais džiaugėsi neilgai. Vos tik sutemus, atėję plėšikai, kurie visą šeimą suėmę ir liepę atiduoti pinigus. Vienas plėšikas Kriaukšlį prie sienos prispyręs ir jau bandęs nušauti...

Kriaukšlys iš baimės surikęs, kiek leidusi jo gerklė:

— Gelbėkite!!

Ir Kriaukšlys pabudo. Pabudo ir visa šeima, nes jis iš tikrųjų miegodamas suriko „gelbėkite". Visi tuojau apspito jo lovą ir klausė, kas atsitiko.

— Ko tu rėki, kas tau pasidarė?—pirmoji paklausė jo žmona.

Kriaukšlys ėmė aiškinti:

— Žinai, sapnavau akmenis, bulves, pinigus ir plėšikus. Tai baisumėlis! Jau buvo mane prispyrę prie sienos ir norėjo nušauti. Ir kaipgi tu žmogus nerėksi...

— Persižegnok, Ignasėli, tai ir nesisapnuos, — ramino žmona. Mūsų mokytojas sakė, kad sapnams nereikia tikėti, nes, sako, jie nieko negali išpranašauti. O gal tu prieš guldamas apsivalgei? Mokytojas sakė, kad sapnai būna tuomet, kai rankos po šonais pasideda arba kai žmogus atsigula perdaug apsikimšęs...

— Bala žino, — aiškinosi Kriaukšlys.—Regis, nebuvau apsivalgęs.

— Na, tai miegok,—vėl ramino žmona.— Mokytojas sakė, kad sapne matyti dalykai tuojau reikia išmesti iš galvos.

Kriaukšlys ir paklausė. Jis vėl įlindo patalan, o jo šeima taip pat nuėjo gulti. Bet staiga tuo pačiu metu kažkas kamaros pasienyje puff! Nuo šūvio net sienos sudrebėjo.

Kriaukšlių šeima taip ir apmirė iš karto. Pats šeimininkas antklodę nuo savęs ir, išokęs iš lovos, vėl suriko:

— Gelbėkite!!

Jam pritarė ir žmona. Sukruto sūnus, duktė ir piemuo. Visi išplėtė akis ir klausia vienas kitą:

— Kas čia yra, kas čia šovė?!

— Regi, o tu sakei, sapnams nereikia tikėti. Ot, ir yra taip, kaip sapnavau,—kalbėjo su įsitikinimu Kriaukšlys.

Šūvį girdėjo visa šeima. Vadinasi, buvo aišku, kad kažkas atėjo Kriaukšlių šeimą pabauginti arba iš tikrųjų nori apiplėšti.

— Kas daryti? — klausia labiausiai išsigandęs Kriaukšlys.

— Te, paslėpk kojinę su pinigais, — tarė žmona.

Kriaukšlys daugiau nebeklausė. Jis pinigus papečėn, už kirvio ir visai šeimai pareiškė:

— Ginkimės, kovokime iki paskutinio kraujo lašo!

Iš tikro. Laikas buvo svarbus. Reikėjo pasiruošti. Todėl Kriaukšlių šeima tuojau ėmėsi ginklų. Vieni už lazdos, kiti už peilio, už pagaikščio, už kočėlo... ir jau laukia mūšio pradžios.

Laukia laukia—nieks neprisiartina.

Po valandos laukimo šeimos galva įsako priešą atakuoti.

Visi pasiima daugiau „ginklų" ir su lempa priešaky išeina priemenėn. Ten apsidairo,

apžiūri kampus — nieko nėra. Nueina kamaron, pasilenkia po stalu, po girnomis—čia irgi plėšikų nematyti. Sulipa ant lubų, apžiūri palėpius—ten taip pat nė gyvos dvasios. Išeina kieman, apžiūri tvartus, klėtį, kluoną, apeina visus trobesius — plėšikų nėra nė šešėlio.

Šeimos nariai ėmė ginčytis:

— Kur tie plėšikai?

— Kas čia galėjo šauti?

— O gal nešovė?

— Kaipgi nešovė, juk visi mes girdėjome!

Niekur nesuradę plėšikų, visi sugrįžta pirkion. Bet nemiega. Susėda ir laukia iki pat ryto.

Po baisiosios nakties atėjo diena. Tuomet Kriaukšlienė plėšiką surado priemenėje stovėjusioje spintoje. Tai buvo naminio darbo giros butelis, kuris išgąsdino Kriaukšlių šeimą, išstumdamas kamštį...

Urbulis.

TRUPINIAI

Ponui Petrui sutino nosis. Nenorėdamas rodytis su tokia nosimi gatvėje, jis skambina gydytojui ir klausia, kas daryti. Gydytojas jam atsako:

— Paimk, tamsta, puodelį šiltos alyvos ir tris kartus per dieną po dešimts minučių ją ten palaikyk.

Kitą dieną Petras dar labiau nusiminęs skambina gydytojui:

— Ponas daktare, ar aš negalėčiau savo nosį įmirkyti lėkštėje, nes puodelyje jau nebetelpa...

— Prašau selterio vandens.

— Su vyšnių ar citrinų sunka?

— Be sunkos.

— Be katros: vyšnių ar be citrinų?

— Kaip gyveni?

— Kaip kandis.

— Ką tai reiškia?

— Baigiu valgyti paskutinius kailinius...

Miesto gatve eina ponas su negražia ponia. Ties kampu stovi elgeta ir prašo:

— Gražioji ponia, pasigailėkite manęs, paaukokite akiam vargšui keletą skatikų.

Ponas išsiima piniginę ir, duodamas elgetai visą auksiną, sako:

— Šitam tai jau duosiu, nes, matyti, jis iš tikrųjų yra aklas.

Viename Vilniaus restorane tarp svečio ir padavėjo (kelnerio) buvo tokis pasikalbėjimas:

— Prašau dešrelių.

— Nėra.

— Tai žuvies.

— Nėra.

— Kumpio.

— Nėra.

— Kotletų.

— Nėra.

— Na, tai duokite apsiaustą ir aš išeinu.

— Taip pat jau nebėra...

Vilniaus miesto pašte prie pašto ženklų langelio stovi didžiulė eilė žmonių.

Jonkus, nenorėdamas eilėj laukti, drožia stačiai prie langelio. Piliečiai pradeda karščiuotis ir sako:

— Prašom stoti į eilę paskutinis, nes paskutinis atėjai.

— Tai aš nebegaliu padaryti.

— Kodėl?

— Kad paskutinis ten jau stovi.

— Net dvidešimt penki auksinai už danties ištraukimą?! — išsigando vienas žmogelis.

— Taip,—atsako jam gydytojas, — tai kaštuotų tik penki auks., bet tamsta savo rėkimu man atbaidei keturis pacientus.

Ilgai svečiuose prašytas pianistas paskambinti pagaliau sako:

— Na, jeigu jau taip norite mane išgirsti, paskambinsiu. Kas tamstoms įdomu?

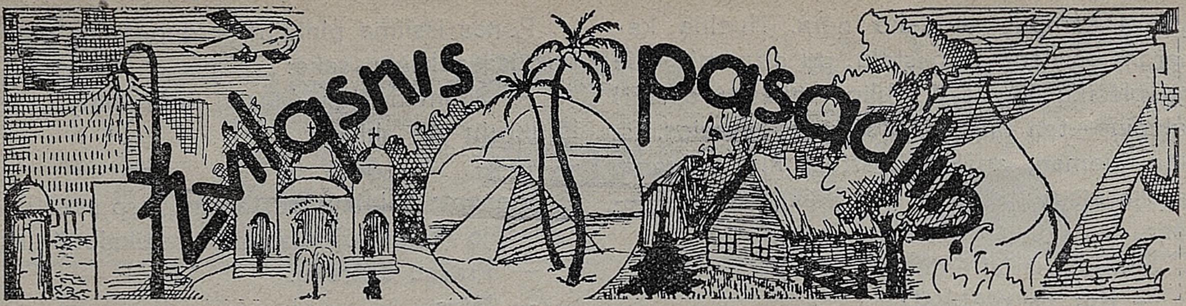
— Vis tiek! Mes norime tik savo kaimynus paerzinti, — atsako šeimininkas.

Vyras: — Šių kiaušinių negalima valgyti. Perseni.

Žmona:—Užtat reikėjo parvažiuoti atostogų, kaip buvai žadėjęs, dviem dienom anksčiau.

— Kaip man einasi? Ačiū, gerai. Tris valandas raitas jodinėjau.

— Mat, kaip... O kaip arklio sveikata?

ISPANIJOS ĮVYKIŲ ŠEŠĖLYJ

Ispanijos vidaus kovos darosi vis atkaklesnės. Rodosi, kad viskas baigsis sukilėlių laimėjimu. Šiuo metu

sukilėliai ima Madridą.

Buvo pasklidę gandų, kad Madridas esąs jau sukilėlių paimtas. Bet tos žinios pasirodė per ankstyvos, nes iš tikrųjų, įsiveržus sukilėliams į Madridą, prasidėjo tarp vienų ir antrų baisiausi mūšiai. Sukilėliams tenka imti atskirai kiekviena gatvė ir namai. Persvara tačiau yra sukilėlių pusėje. Todėl reikia manyti, kad netrukus Madridas atsiras sukilėlių rankose. Nėra abejonės, kad Madridą sukilėliai paims taip pat sugriautą, sunaikintą, kaip ir kitus miestus. Iš pradžių tautinės kariuomenės vadovybė reikalavo, kad vyriausybininkai atiduotų Madridą geruoju. Bet nesusiderėjus, pradėtas Madrido puolimas.

Pabėgo Sovietų ambasadorius.

Žinoma yra, kad Sovietai daugiausia reikalavo, kad kitos valstybės nesikištų į Ispanijos vidaus reikalus. Tuo tarpu Sovietai patys pirmieji pasišovė padėti Madrido vyriausybei. Viskas, aišku, buvo daroma slaptai, bet visi tai gerai žinojo. Buvo įrodyta tikrais faktais, kad Sovietai siuntė Madrido vyriausybei ginklus, lėktuvus ir savo žmones, kurie vadovavo ir dabar dar tebevadovauja Ispanijos komunistams. Sovietų gi ambasadorius Rozenbergas buvo virtęs tikru Madrido valdovu. Jis stengėsi netgi paimti į savo rankas Madrido vyriausybę. Suprantama tad, kad pradėjus sukilėliams pulti Madridą, Rozenbergas norint nenorint turėjo iš ten pabėgti.

Portugalija pirmoji pripažino sukilėlių vyriausybę.

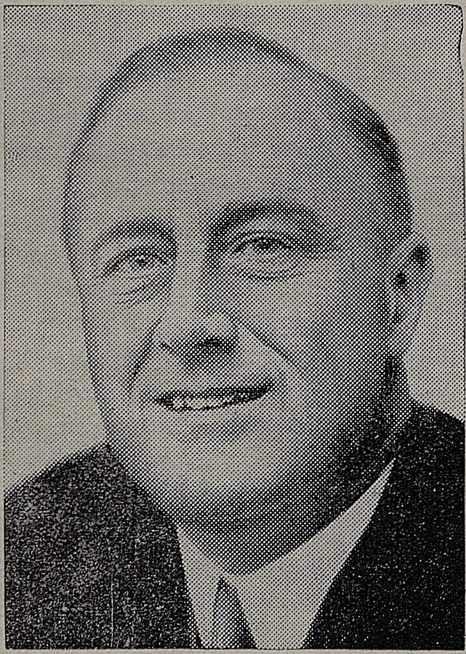
Jau buvo rašyta, kad sukilėliai turi sudarę savo vyriausybę su gen. Franku priešakyje. Tautinė vyriausybė laiko save teisėta vyriausybe ir stengiasi užmegsti santykius su kitomis valstybėmis. Pati pirmoji sukilėlių vyriausybę pripažino Portugalija, kuri tuo pačiu nutraukė visus santykius su raudonųjų vyriausybe.

Laikraščių žiniomis, Italija ir Vokietija pripažinsiančios sukilėlių vyriausybę po Madrido užėmimo.

Kas bus Europoje, laimėjus sukilėliams?

Nesunku į tai atsakyti. Fašizmas pakils aukštyn. Komunizmas gi, gavęs šitokį smūgį, smuks žemyn. Kitaip tariant, Italijos ir Vokietijos tarptautinė padėtis sustiprės, nepaisant jau to, kad šios valstybės labai daug pasi-

IR VĖL VADOVAUS

Jungtinių Šiaurės Amerikos Valstybių prezidentu šio mėnesio pradžioje vėl išrinktas Roozeveltas.

pelnys pačioje Ispanijoje už teiktą dabar paramą. Sovietų ir Prancūzijos gi padėtis turės susilpnėti. Jau dabar kalbama, kad Sovietų Rusija ketina pasitraukti nuošalin nuo Europos politikos. Mat, prieš keletą metų Sovietų Rusija komisaro Litvinovo politikos dėka buvo priimta į Tautų Sąjungą ir t. t. Tačiau nieko tai negelbėjo. Sovietai neįgijo simpatijos tarptautinėj plotmėj. Atvirkščiai, dar labiau prieš juos nusistatyta. Iki neseniai Sovietai gana geruose santykiuose buvo su Italija, bet šiuo metu dėl Ispanijos įvykių italų-sovietų santykiai subyrėjo. Spauda spėja, kad netrukus turįs būti atstatydintas užs. reik. kom. Litvinovas, nes jo politika Sovietams nieko gero nedavusi.

Liaudies frontai.

Kai prieš keletą metų Sovietai įėjo į Vakarų Europos politikos ratą, tai jie dėl visa ko pakeitė ir savo komunizmo propagandos taktiką. Iš pažiūros toji taktika turėjo būti visiškai nekalta, bet tai buvo tik gudrus Sovietų politikos manievras, nes iš tikrųjų Sovietų politika pasidarė daug pavojingesnė Vakarų Europai, negu atvira komunizmo propaganda. Sovietai, būtent, buvo sumanę, kad komunistai visose šalyse dėtųsi su socialistais, sudarydami vadinamuosius liaudies frontus. Dar daugiau. Komunistai turėjo skverbtis netgi į tokias organizacijas, kurių tikslai yra visai priešingi, negu komunistų. Įlindę į tokias organizacijas komunistai turėjo varyti griovimo darbą iš vidaus. Daugelyj šalių buvo, tiesa, sudaryti liaudies frontai, bet šiandie tie liaudies frontai pradeda jau krikti, nes vis dėlto komunistai su socialistais negali sugyventi, kaip ir seniau. Prie liaudies frontų pakrikimo žymia dalimi prisidėjo ir patys sovietų komunistai, sušaudydami 16 „trockistų". Mat, socialistai suprato, kad jie galės sulaukti tokio pačio galo, jeigu nenorės sutikti su komunizmo programa.

Italų—vokiečių susitarimas.

Spalių mėn. pabaigoje, apsilankius Berlyne Italijos užs. reik. ministeriui Ciano, buvo pasirašyta italų—vokiečių draugingumo sutartis. Sutartyje suderinta Italijos ir Vokietijos nusistatymai Lokarno, Tautų Sąjungos, Ispanijos ir Padunojaus klausimais. Europos politikoje ši sutartis turi labai didelės reikšmės. Italų-vokiečių sutartimi nepatenkinta yra Prancūzija, kuri nustojo jau vilties susitarti su Italija.

NAUJASIS MARŠALAS

Šių metų lapkričio 10 d. Lenkijos Prezidentas I. Mościcki pakėlė vyriausią karinių pajėgų inspektorių gen. Rydz-Śmigly Lenkijos maršalu.

Visa tai, apie ką aukščiau kalbėjom, turi daugiau ar mažiau bendro su Ispanijos įvykiais. Dabar keletas žinių kitokios rūšies:

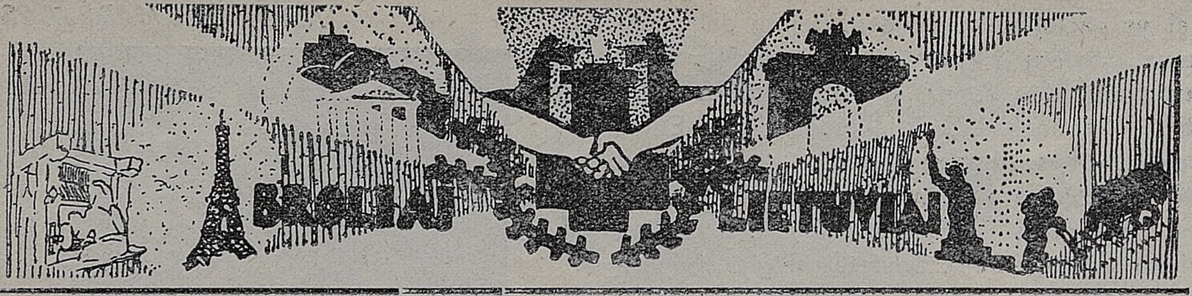
Roozveltas vėl prezidentu.

Lapkričio pradžioje įvyko Jungt. Am. Valstybėse įžengiamieji prezidento rinkimai. Renkami buvo vadinamieji elektoriai arba rinkikai, kurie vėliau turės rinkti patį prezidentą. Rinkimuose dalyvavo dvi stambiausios partijos: demokratų ir respublikos šalininkų. Demokratai statė į prezidentus ligišiolinį prezidentą Roozveltą, respublikos gi šalininkai Londoną. Rinkimus laimėjo demokratai. Taigi J. Am. Valstybių prezidentu vėl bus Roozveltas.

Amerikos prezidentas renkamas ketveriems metams. Pirmą kartą prezidentu Roozveltas išrinktas buvo 1932 m. Dabar jis bus išrinktas ligi 1940 m.

Gen. Rydz-Śmigly paskirtas maršalu.

Lenkijos nepriklausomybės šventės proga Valstybės Prezidentas I. Mościcki paskyrė generalinį karinių pajėgų inspektorių Rydz-Śmigly Lenkijos maršalu. Maršalo ženklus Prezidentas įteikė gen. Rydz-Śmigly nepriklausomybės šventės išvakarėse, t. y. lapkričio 10 dieną.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Š. m. gruodžio mėn. 1 d. yra numatyta sušaukti eilinė Latvijos, Lietuvos ir Estijos užsienių reikalų ministerių konferencija. Ji būsianti Estijos sostinėje Taline. Šioje konferencijoje bus svarstoma visa eilė klausimų, susijusių su tarptautine politine padėtimi. Latvija, kaip Pabaltės santarvės atstovas, buvo išrinkta į Tautų Sąjungos tarybą. Be tarptautinės politikos klausimų konferencijoje bus apsvarstyti ir ekonominiai klausimai, liečią tas tris valstybes.

— Azotinių trąšų čili salietros biurai Pabaltijo valstybėse jau antri metai ruošia geriausiai išaugintų linų pavyzdžių konkursus. Šiemet konkurse dalyvavo 157 Latvijos, 133 Lietuvos ir 126 Estijos linų augintojai. Prisiustus pavyzdžius patikrinus, agronomų komisija spalių 7—9 d. pirmą premiją paskyrė Lietuvai, antrą Latvijai ir trečią Estijai.

— Šių metų pradžioje Kaune buvo susirinkusi XI Baltijos statistikų konferencija (Lietuvoje pirmoji), kuri tęsėsi nuo spalių mėn. 16 ligi 21 d. Konferencijoje dalyvavo 6 latviai, 6 estai ir 12 lietuvių, tame skaičiuje 2 iš Klaipėdos statistikos biūro. Konferencija turėjo plačią programą, kurios svarbesnieji punktai buvo šie: tautos pajamų apskaitymas, viešųjų finansų statistika, minimalinio prekių sąrašo skelbimas, užs. prekybos nomenklatūros modifikacija, mirtingumo lentelės, kriminalinė statistika ir tt.

— Baltijos valstybių vyriausias komitetas š. m. spalių mėn. 23 d. sušaukė posėdį, kuriame tartasi dėl dalyvavimo pasaulinėje Paryžiaus parodoje. Į posėdį buvo atvykę: estų užs. reikalų ministerijos biūro šefas Tattar ir architektorius Nuerubero, pagal kurio planą bus pastatytas estų, lietuvių ir latvių pavilijonas Paryžiaus parodoje.

— Spalių mėn. 23 d. Valstybės Prezidentas iškilmingoje audijencijoje priėmė Estijos nepaprastą pasiuntinį ir įgaliotą ministerį Oskarą Oepką, kuris įteikė savo paskyrimo raštus.

— Baltijos valstybių teatrų konferencijoje dėl pasikeitimo repertuarais buvo nutarta sustiprinti keitimąsi artistais. Taip pat nutarta ir toliau keistis gastroliniais vaidinimais. Be to, nutarta kiekvienų metų sezonui pasibaigus leisti bendrą visų trijų Baltijos valstybių teatrų metraštį. Buvo taip pat nutarta surengti bendrą teatrų parodą ir kongresą. Pirmas teatrų kongresas numatytas sušaukti 1938 m. Kaune.

— Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo klūbas „Kultūros Židinys“ pereitų mėn. 25 d. šventė savo metinę sukaktį. Klūbos rūpinasi Klaipėdos krašto liet. darbininkų kultūriniais reikalais.

— Šiais metais, spalių mėn. buvo atvykęs į Lietuvą norvegų inžinierių s-gos žurnalo „Techniška Ubeblad“ vyriausias redaktorius O. Lange. Spalių mėn. 20 d. jis darė pranešimą Medicinos fakulteto rūmuose apie Norvegijos ūkį ir pramonę, o to pat mėn. 24 d. lankėsi Klaipėdoje. Svečias domėjosi Lietuvos gamta, jos krašto gyventojais ir tautiniu Lietuvos menu.

— Dabartinė Kauno radio stotis yra statyta 1923—1926 m. Tai buvo viena galingiausių radio stočių visoje Europoje. Bet dabar kai kurios valstybės ją pralenkė, todėl numatoma ateinantį pavasarį netoli Kauno pastatyti galinga Lietuvos radio stotis.

— Į seimą įneštas įstatymo projektas suvaržyti žemės ūkio darbininkų išvykimą į Latviją, nes pačioje Lietuvoje jaučiama žemės ūkio darbininkų stoka.

— Spalių mėn. 16 d. Lietuvos bankoaukso fonde buvo 71,15 mil. litų, užsienio valiutų— 3,5 mil. litų. Banknotų padengimas auksu 66%, o auksu ir užsienio valiuta 69,3%.

—Atsistatydinus ligšioliniam Klaipėdos krašto gubernatoriui inž. Vladui Kurkauskui, nauju gubernatoriumi paskirtas Jurgis Kubilius. Naujasis gubernatorius jau pradėjo eiti savo pareigas.

— Lietuva pati sau kala naujas monetas. Jau daug nukalė ir į apyvartą paleido po 1 ir 5 centus, vėliau bus kalama po 2, 10, 20 ir 50 c. Taip pat kals ir sidabrines monetas po 1, 2, 5 ir 10 litų. Sidabrinės monetos bus kalamos su didžiųjų mūsų tautos vyrų atvaizdais; varinės—su Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos vaizdais.

— Spalių 27 d. Kaune buvo Lietuvos pradžios mokyklų mokytojų suvažiavimas. Suvažiavimo posėdin buvo atvykę Valstybės Prezidentas A. Smetona ir švietimo ministeris J. Tonkūnas, kurie pasakė pritaikintas kalbas.

LATVIJOJE

„Lietuvių Balso" bendradarbiui, redakcinės komisijos nariui A. Raulinaičiui iš Rygos išvykus, jo vieton pakviestas J. Bakonas.

— Latvijos U-to lietuviai studentai yra susibūrę į „Vilties" draugiją. Šiemet pirmasis visuotinis narių susirinkimas įvyko spalių mėn. 4 d. Tarp kitko išrinkta nauja valdyba, kurią sudaro: pirmininkas — V. Jasėnas; vice-pirm.— J. Gaižauskas; sekretorė — S. Kaulinytė; iždininkas — Z. Mockus ir ūkio vedėjas (turtų užvaizda)—A. Gudelienė.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

Amerikos lietuviai, suorganizavę lietuvių laivokarčių agentų sąjungą, išsirinko valdybą, kurią sudaro: pirm.—J. Ambrožiejus, sekr. J. Lekis ir vicepirm. — A. Ripkevičius. Valdyba pasiryžusi bendradarbiauti su Lietuvos Turizmo Sąjunga.

— Netrukus žadąs įvykti Liverpoolio apylinkės lietuvių suvažiavimas. Be kitų klausimų bus svarstoma lietuvių jaunimo ekskursijos ateinančią vasarą į Lietuvą surengimo klausimas.

ARGENTINOJE

Argentinoje išėjo naujas savaitinis laikraštis „Išvien", kurio redaktorium yra žurnalistas keliauninkas M. Šalčius. Laikraštis daugiausia skiria vietos Argentinos lietuvių visuomenei. Nemaža tačiau yra žinių ir iš kitų kraštų lietuvių gyvenimo.

BRAZILIJOJE

1929 — 30 m. prasidėjus Brazilijoje kavos plantacijų ir žemės ūkio krizei, lietuviai dirbusieji tose ūkio šakose išvyko į miestus. Dabar vėl daugumo jų grįžta į žemės ūkius. 30—40 kilm. atstu nuo Sao Paolo yra apie 15 lietuvių ūkininkų. Latvių kolonijoje „Nova Odessa" yra 6 lietuvių ūkiai; taip pat latvių kolonijose „Varpa" ir „Palma" yra įsimaišiusių apie 60 lietuvių.

— Lietuvių žemės ūkio draugija „Grūdas" Brazilijoje mano pirkti didesnius žemės plotus Sau Paolo apylinkėse ir apgyvendinti keletą lietuviškų šeimų, kurios vestų pavyzdingus ūkius.

— Brazilijos Lietuvių Aeroklūbas LAK jau baigia statyti vieną sklandytuvą ir pradeda antrą. Taip pat tvarkomas sklandytuvų aerodromas.

— Prieš keletą metų į Sao Paulo policiją buvo priimta daug svetimtaučių, jų tarpe ir lietuvių. Šiuo metu Sao Paulo policijoj tarnauja apie 30—40 lietuvių policininkų. Keletas iš jų, kurie moka be lietuvių dar ir daugiau kalbų, tarnauja vertėjais viešose įstaigose (geležinkelio stotyse, pašte ir kitur). Du lietuviai policininkai H. Budrevičius ir A. Golskis yra geri muzikantai ir groja policijos orkestre.

PARAGVAJUJE

Asunčiono mieste paskutiniu metu gyvena apie 200 lietuvių. Kas mėnuo čia atvažiuoja vis naujų lietuvių. Jie vyksta daugiausia į šalies vidurį ir verčiasi žemės ūkiu. Būrelis Asunčiono lietuvių nori įkurti draugiją, kurion susiburtų, visi Paragvajaus lietuviai.

VENECUELOJE

Šiomis dienomis į Pietų Amerikos valstybę Venecuelą išvyko Bronius Jurkštas. Jis ten dirbs, kaipo mokytojas-misijonierius. Tai bus bene pirmas ir vienintelis lietuvis šioje valstybėje. Iki šiol į Venecuelą dar nė vienas lietuvis nebuvo emigravęs, nebent ten lietuvių galėjo nuklysti iš Meksikos, Kubos ar kitų Amerikos valstybių.

PERU

Valstybėje jau trisdešimt metų gyvena lietuvis kunigas Augustaitis, kuris jau yra gerokai pamiršęs lietuvių kalbą, nes čia nebuvo kas lietuviškai kalba. Dabar Perų valst. Titikakos mieste apsigyveno lietuvis misionierius K. Inkrata. Misijonierius K. Inkrata susipratęs lietuvis ir lietuvių spaudos bendradarbis. Jisai visai netikėtai čia sutiko kunigą Augustaitį, su kuriuo jau tik ispaniškai galėjo susikalbėti.

INDIJOJE

Asama miestelyje gyvena lietuvis kunigas A. Ravalikas. Jis čia kitatikių gyventojų tarpe skelbia katalikų bažnyčios mokslą.

EKVADORE

Mendezo mieste, kur vidutiniški karščiai pavėsyje siekia 34 laipsnių, apsigyveno lietuvis misijonierius Petras Maskolaitis. Jis be tiesioginių savo apaštalavimo pareigų studijuoja vietos kivarų tautos kalbą. Jis jau yra jos tiek pramokęs, kad su vietos gyventojais susikalba. Misionierius P. Maskalaitis yra didelis lietuvių spaudos mėgėjas.

KINIJOJE

Hong Konge lietuvis misionierius R. Petrauskas sėkmingai darbuojasi kiniečių tarpe. Jis čia, be apaštalavimo, yra dar kinų mokyklos vedėjas, kur moko vaikus ne tik skaityti, bet ir įvairių amatų. Misionierius R. Petrauskas yra tikrai susipratęs lietuvis ir lietuvių spaudos bendradarbis.

Mgr. JUOZUI MACEIKAI,

jo mylimajai motutei mirus, skausmo valandoje reiškia nuoširdžią užuojautą

„Jaunimo Draugo“ Redakcija ir Administracija,

Liet. Intel. Vis.-Bičiul.

„Romuvos“ Klūbas,

Lazdūniečiai moksleiviai.

Iš romuviečių veiklos. Šio mėn. 8 d. buvo „Romuvos“ Klūbo narių susirinkimas, kuriame pasikalbėta apie vyresniosios ir jaunesniosios kartos santykius. Be to, pasitarta dėl šių metų veikimo. Tarp kitko nutarta artimiausiu metu surengti Saulės mūšio sukaktuvių paminėjimą.

Ir moksleiviai dirba. Spalių mėn. 18 d. buvo Vyt.. Didžiojo gimnaz. mokinių *Eucharistininkų* kuopos susirinkimas. Susirinkime M. Šimelionis skaitė rūpestingai paruoštą referatą: „Šių dienų žmonijos siekiai“. Be to, susirinkime išrinkta nauja kuopos valdyba: V. Gutauskas—pirm., M. Petrušytė — vicepirm., M. Matulevičiūtė—sekr.. G. Leonavičius—kasin. ir Glaudelis—knyg.

— Spalių mėn. 25 d. buvo šios gimnazijos mokinių *„Rambyno“* kuopos susirinkimas, kuriame J. Budzeika skaitė turiningą referatą: „Lietuvių Mokslo Draugija Vilniuje“. Be to, šiame susirinkime išrinkta šiems mokslo metams valdyba: J.Dremza—pirm., A. Zalanskas—vicepirm., V. Marcinkonytė—sekret., J. Večkys ir V. Bimbiraitė — nariai be ypatingų pareigų. Garbės teisman išrinkta: Misiūnaitė, Kukauskas ir Budzeika.

— Šio mėn. 1 d. buvo V. D. G. mokinių Literatūros—Kraštotyros kuopos narių susirinkimas, kuriame St. Šimelionis skaitė įdomų ir moksleiviams naudingą referatą: „Klasicizmo įtaka tolimesnei kultūrai“. Ir čia išrinkta nauja valdyba, kurią sudaro: J. Puišė — pirmin., A. Kiselius—vicepirm., J. Butrimaitė—sekret., J. Leonavičius—kasin. ir Misiūnas—kraštotyros tvarkytojas.

Skautų sueiga. Lapkričio mėn. 1 d. buvo Gedimino d-vės skautų sueiga, kurios programoje buvo E. Ringevičiaus pritaikintas Vėlinių dienai referatas, skautiški pratimai ir kita.

Ištrėmė, nubaudė. Vilniaus-Trakų apskrities storasta ištrėmė 3 metams už 30 kilometrų nuo administracinės linijos buv. Žagarės ir Marijampolio skaityklų vedėją S. Damutytę. Brėslaujos storasta nubaudė vedėją G. Bartuševičiūtę už neva nelegalų susirinkimą 50 auks. arba 14 d. arešto.

Iš studentų gyvenimo. Grįžęs iš atostogų akademinis jaunimas jau pradėjo darbą. Spalių mėn. 18 d. buvo Vil. Liet. Stud. Sąj. pirmas po atostogų narių susirinkimas, kurio metu buvo priimta nauji (16) nariai, skaityta stud. J. Bieksos referatas „Lietuvos ir Lenkijos unijos lenkų mokslo šviesoje“ ir panagrinėta aktualūs, Sąjungą liečią klausimai.

— Spalių 24 d. Sąjungos vadovybės buvo suruošta susipažinimo arbatėlė, kurios metu kalbėjo Sąjungos pirmininkas P. Viščinis, Vytauto Didžiojo gimnazijos direktorius M. Šikšnys, Labdarybės D-jos pirmininkas kun. Pr. Bieliauskas ir naujai Sąj. įstojęs stud. A. Žukauskas.

Nauja tėvų komiteto vadovybė. Spalių mėn. 18 d. buvo Vytauto Didž. gimnazijos mokinių tėvų komiteto susirinkimas, kuriame tarp kitko buvo išrinkta nauja tėvų komiteto vadovybė: A. Cicėnas—pirmin., Vl. Narbutas—vicepirm., J. Budzeika—iždin., E. Karužaitė—sekr. ir A. Valeišienė — narys be ypatingų pareigų.

Nauja amatininkų valdyba. Spalių mėn. 25 d. buvo Liet. Amatininkų D-jos metinis narių susirinkimas, kuriame peržiūrėta buvo pereitų metų veikimas ir išrinkta nauja valdyba ir revizijos komisija. Valdybą sudaro: A. Atroška—pirmin., A. Jurkevičius—vicepirm., S. Micius—sekr., A. Tarailė—iždin. ir St. Valentukevičius—knyg. Revizijos komisija: O. Milutytė, S. Survilaitė ir J. Dieninis.

Ir menininkai dirba. Spalių mėn. 27 d. Liet. Meno ir Literatūros D-ja surengė Vil. Liet. Stud. Sąj. salėje pirmą po atostogų vakarą, kuriame rašytojas R. Mackevičius skaitė paskaitą „Kūryba ir kritika“.

Antras literatūros vakaras buvo šio mėn. 10 dieną. Šiame susirinkime skaitė paskaitą J. Karosas tema: „Mūsų krašto poetai kritikos šviesoje“. Po paskaitos buvo padiskutuota ir panagrinėta paskaitoje paliesti klausimai.

Religinė akademija. Spalių mėn. 18 d. Vytauto Didž. gimnazijos salėje buvo surengta Kristaus Karaliaus garbei iškilminga akademija, kurios programą sudarė: kun. K. Čibiro įžangos žodis, stud. Pr. Žuko paskaita, stud. O. Miciūtės ir stud. J. Kanopkos deklamacijos ir J. Siniaus vadovaujamo choro giesmės.

Pašventino paminklus. Vėlinių dieną Rasų kapinėse buvo pašventinti du lietuvių veikėjams pastatyti paminklai: ant kun. Konstantino Stašio ir inžinieriaus Jono Vengrio kapų. Paminklus šventino kun. K. Čibiras. Pašventinime dalyvavo gausus lietuvių būrys.

Lietuviški vakarai. Lietuvių artistų-mėgėjų grupė pradėjo rengti vaidybinius vakarus. Pirmas vakaras buvo surengtas Vyt. Di-

džiojo gimn. salėje. Spalių mėn. 18 d. buvo vaidinta M. Krinickaitės ir V. Čepulytės 3-jų veiksmų komedija „Išmakė“. Režisavo M. Krinickaitė.

Antras vakaras buvo toje pat salėje šio men. 7 d.; šiuo kartu vaidino Pežinskio 4-rių veiksmų komediją „Iškrikusi sesuo“. Režisavo mokyt A. Krutulis, dekoracijas piešė Vl. Drėma.

Dėl surengtų vakarų tuo tarpu galime pasakyti tik tiek, kad pageidautina būtų mūsų scenoje vaidinti turiningesni, meniškesni ir daugiau tinką mūsų dvasiai ir gyvenimo sąlygoms, negu kad šie, o ypač pastarasis.

Sulaikė, uždarė... Lietuvių Šv. Kazimiero D-jos Centro Valdyba paskutiniu metu gavo paskirų storastijų pranešimus, kad jos sulaikė ir visai uždarė šios draugijos skyrius šiose vietose: Rūbelnikuose, Kiškiuose, Vasiūnuose, Dotinėnuose.

Uždaryti Liet. Ūkio D-jos skyriai. Švenčionių storastija pranešė Liet. Ūkio D-jos Valdybai, kad sulaikanti šios D-jos skyrių veikimą šiose vietose: Kalvesalyje, Šulėnuose, Ceikiniuose ir Gilūtose.

Panašų pranešimą gavo ir iš Gardino storastijos, kad uždaranti šios D-jos skyrių Marcinkonyse.

Nubaudė jaunuosius ūkininkus. Šio mėn. 3 d. Švenčionių apskrities storasta nubaudė už jaunųjų ūkininkų kuopelių organizavimą šiuos asmenis: Liet. Ūkio D-jos agron. M. Kraužlį, jaunuosius ūkininkus: A. Matkevičių, S. Martinkėną, A. Kurpį, V. Mačiulį, A. Čeponą ir J. Kačką po 50 auks. arba po dvi savaites arešto.

Ištrėmė. Administracinės valdžios įsakymu, šio mėnesio 6 d. ištremtas už lietuvių lenkų administracinės linijos ilgametis Liet. Šv. Kazimiero D-jos centro valdybos narys *kun. Nikodemas Raštutis.*

Kazimieriečių susirinkimas. Šio mėnesio 8 dieną buvo Liet. Šv. Kazimiero D-jos „Subačiaus“ skyriaus metinis narių susirinkimas, kuriame tarp kitko išrinkta nauja valdyba: B. Kukauskas — pirm., P. Bilkis — vicepir., D. Zalanskas—sekr., T. Lebedys—iždin., V. Matuiza knyg. ir B. Leskevičius—narys be ypatingų pareigų. Revizijos komisija: P. Semėnas, J. Morkūnas ir E. Kliška.

VISAME KRAŠTE

Mūsų idėjos draugams Adelei Krušiūtei ir Juozui Svirneliui, jų sutuoktuvių proga linkime laimingo šeimyninio gyvenimo.

Zervynų Kazimieriečiai.

Buvusiam Liet. Šv. Kaz. Dr-jos Vardžiukiemio skyriaus pirmininkui Edvardui Umbrasui, sukūrusiam su Emile Matuzaite lietuviškos šeimos židinį, linkime daug šeimyninio džiaugsmo.

Liet. Šv. Kaz. D-jos Vardžiukiemio skyriaus buvę nariai ir „Jaun. Draugo“ skaitytojai.

Gėliūnai, Gervėčių valsč. Vil.-Trakų apskr. Šis sodžius gan dažnai minimas lietuviškuose laikraščiuose. Gal todėl, kad čia jaunimas tautiškai susipratęs, apsišvietęs ir veiklus. Nors „Ryto“ skaitykla ir Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius uždaryti, tačiau jaunimas nenuleidžia rankų, šviečiasi ir lavinasi, skaitydami knygas bei laikraščius. Tik liūdna, kad čia ne visada gaunamas „Jaunimo Draugas“. Yra tokių, kurie patys neišsirašo laikraščio, o ima svetimus. Pusė egzempliorių, o kartais dar mažiau kažkur žūna. Tuo dalyku reikėtų rimtai susirūpinti ir neleisti skriausti prenumeratorių.

V. Sakalas

Biliai, Dieveniškio val. Ašmenos apskr. Mūsų kaime yra 42 ūkininkai, visi lietuviai. Kai kurių žmonos buvo gudės ir nemokėjo lietuviškai, bet dabar jau pramoko. 1931 m. įsiskirstėme į vienkiemius. Kiekvienas gavo žemės sklypus nuo 3 iki 16 ha. Iš viso Bilių laukas apima 428 ha.

Mes savo kaime turėjome „Ryto“ skaityklą, Šv. Kazimiero D-jos skyrių ir Ūkio ratelį, bet dabar turime tik vienintelį apšvietos žydinį „Ryto“ skaityklą, kurią vietos gyventojai noriai lanko, pavyzdžiui: 1933 m. aplankė 3778 asm., 1934 m.— 5036 ir 1935 m. — 5760.

Mes, kaip kasmet, taip ir šiemet paminėjome Kristaus Karaliaus dieną ir Vėlinių dieną pagerbėme mirusius. Biliuosna pareina 20 egzempliorių įvairių lietuviškų laikraščių.

Aštrakalnio Berželis.

Puvočiai, Marcinkonių vals. Gardino apskr. Kol mūsų sodžiuje veikė Šv. Kazimiero D-jos skyrius, tol jaunimas buvo pavyzdingas. Bet uždarius šį skyrių, nubluko ir mūsų jaunimo kilnieji siekiai. Paskutiniu laiku įsigalėjo blogas paprotys: jaunimas, neturėdamas kur pasidėti, lošia naktimis kortomis. Bet vis tik lietuviška spauda domisi. (Laikraščių čia gaunama virš 30 egz.). Gaila tik, kad ne visi laiku už juos užsimoka. Jaunimas vasarą šventadienias čia lošdavo tinklasviedį. Futbolą ir tinklą turi įsigiję nuosavą. Vėlinių vakarą visi sodžiaus gyventojai buvo susirinkę kapinėse, kur ant paskirų asmenų kapų sudegė žvakeles, pasimeldė už vėles ir pagiedojo „Angelas Dievo“.

Vytauto Ainis.

BUS ŠALTA ŽIEMA

Švedų meteorologas Sandstromas visoms teritorijoms į Rytus nuo Atlanto pranašauja labai šaltą žiemą. Labai žema temperatūra būsianti tiek vakarų ir centrinėje Europoje, tiek Rusijoje iki Uralo. Savo pranašavimus švedų mokslininkas paremia pastebėjimais iš gyvulių ir augalų gyvenimo. Augalai ir gyvuliai daug jautresni kosmiškiems pasikeitimams, nei žmonės. Gyviai ruošiasi, matyt, labai kietai žiemai. Kai kurių jūros žuvų migracija šia's metais pasibaigė labai anksti. Kai kurie arktikos paukščiai apaugo baltomis plunksnomis viduryje rugsėjo mėnesio, tuo tarpu paprastai tai atsitikdavo neankščiau spalių mėnesio. Panašių reiškinių galima pastebėti ir augmenijoje. Visa tai beveik be jokių klaidų rodą, kad gamta pasiruošia labai šaltai žiemai.

SENIAUSIA EUROPOS TAUTA

Skaitant pranešimus iš Ispanijos vidaus kovų, dažnai galima sutikti minint baskų vardą. Baskai yra nedidelė tauta, gyvenanti Ispanijos šiaurėj, Pirenėjų kalnuos ir gretimoj pietų Prancūzijos daly. Baskų priskaitoma apie 750.000. Didesnioji dalis gyvena Ispanijoj, o mažesnioji— Prancūzijoj. Prancūzijos baskai yra žemdirbiai, o Ispanijoj daug baskų gyvena miestuose ir dirba fabrikuose. Didžiausias baskų krašto miestas yra Bilbao. Baskai norėtų atsiskirti nuo Ispanijos ir sudaryti savarankišką valstybę. Nesenai spauda pranešė, kad baskų tauta pasiskelbė nepriklausoma.

Dėl baskų kilmės mokslininkai jau seniai laužo sau galvas. Vieni mano, kad baskai yra liekanos didelės senovės iberų tautos, gyvenusios Pyrėnėjų pusiasaly dar prieš romėnų atėjimą. Kiti gi mokslininkai baskų senumą dar padidina, laikydami baskus vieninteliu likučiu priešistorinės žmonių rasės, gyvenusios pirmoje akmens gadynėj, maždaug prieš 8000 metų. Bet šiaip ar taip, baskų kilmė dar lieka neišaiškinta ir paslaptinga.

Baskų kalba yra visai skirtinga nuo visų ligšiol žinomų pasaulio kalbų ir neturi jokio panašumo nei su viena kita kalba. Ji yra labai paini ir sunki išmokti. Patys baskai apie savo kalbos sunkumą pasakoja, kad kadaise labai seniai tarp baskų apsigyvenęs velnias. Jis išbuvęs dešimt metų baskų tarpe ir per visą tą laiką negirdėjęs kitokios kalbos kai tik baskų. Ir vis dėlto per 10 metų jis sugebėjęs išmokti tik du žodžiu: „taip" ir „ne", kuriuos tačiau irgi tuojau pamiršęs, kai tik išvyko iš baskų krašto.

Baskai yra nuoširdūs, sąmojingi ir linksmo būdo žmonės. Jie yra labai pamėgę savo kraštą. Jų namai per pusę mediniai arba akmeniniai, platūs erdvūs, baltai dažyti. Ūkis paliekamas sūnui, bet nebūtinai vyriausiam. Baskai, kaip ir lietuviai, nemėgsta skaldyti ūkių. Kai vienas sūnus ūkį paveldėja, tai kiti broliai keliasi kur kitur gyventi, arba lieka tarnauti pas savo brolį, tačiau ūkio neskaldo. Baskai mėgsta senovę, turi daugybę padavimų ir senų papročių. Jie yra apsukrūs sporte ir tautiškuose žaidimuose. Baskai nešioja apvalias kepuraites, vadinamas beretėmis, kurių ir pas mus galima dažnai pamatyti. Baskai sunkiai maišosi su kitomis tautomis, todėl ligšiol yra išlaikę beveik gryną senovišką kraują.

Baskų tarpe yra daug inteligentų, kurie tačiau savo kalbos nepamiršta ir didžiuojasi, kad moka baskiškai kalbėti. Jų svarbiausiam Bilbao mieste yra daug geležies liejyklų, kurios yra garsios jau iš senovės savo gerais gaminiais.

MAŽIEJI LĖKTUVAI

Didžiųjų valstybių aviacijos pažanga, kurios tikslas yra paruošti būsimųjų karo lakūnų kadras, išrado ir mažiausius lėktuvus, kurie dėl savo pigumo ir valdymo paprastumo prieinami ir platesniems sluoksniams. Įvairių kraštų konstruktoriai seka pagarsėjusios Anri Minje „padangių blusos" pavyzdžiu. Jos konstrukcija pasižymi tuo, kad apatiniai sparnai stovi užpakaly viršutinių. Dabar jau tie lėktuvai žymiai patobulinti, turi geresnę srovinę formą, dengtą kabiną ir motorą. Sparnų ilgis siekia iki 5 metrų, o svoris—100 kgr.

Kanadoje (Šiaurinė Amerika) turi didelį pasisekimą dviviečiai monoplanai, dviejų cilindrių motoru, 40 PS (garinių arklių jėgos). Jų normalus greitis 135 klm. per valandą, tūpimo—40—50 klm. per val., skridimo tolis be nutūpimo—

500 klm., kilimo greitis—300 m. per 2 minutes. Įdomi naujiena lengvojoje aviacijoje yra italų inžinieriaus Pianno Canova lėktuvas. Tai miniatūriškas rombo formos skraidantis sparnas (labai panašus į plekšnę), kurio ilgis 5 metrai, aukštis 1,6 metro svoris — 160 klgr. Normalus greitis 150 klm. per valandą, tūpimas—60—65 klm. per val., skridimo tolis — 1000 klm. Šis lėktuvas neseniai buvo bandomas Torine (Italijoje) ir davė gerus rezultatus.

Anglijoje viena lėktuvų firma „Gipsi" gamina mažais motorais, 95 kilogramų svorio lėktuvus, kurie kaštuoja tik 215 svarų sterlingų (apie 5600 auks.) Vienas anglų konstruktorius Browtcnas išleido mažo tipo lėktuvą su Fordo motoru 50 PS pajėgumo, 4,5 metrų ilgio ir 250 klgr. svorio. Tokio lėktuvo kaina 160 — 180 svarų sterlingų (4.160 — 4.680 auks.).

Galimas dalykas, kad netolimoje ateityje ir paprasti žmonės galės naudotis orlaiviais, kaip dviračiais, automobiliais ir kitomis patogiomis susisiekimo priemonėmis.

BAČKA PER ATLANTO VANDENYNĄ

Vaikus, besiiriančius bačkoje ar kubile per upę, balą ar kudrą, tur būt, visi esame matę, o gal ir patys esame plaukę. Bet kad tokia susisiekimo priemone galima būtų perplaukti Atlanto vandenynas, tai jau yra didelis ir naujas dalykas.

Štai neseniai vienas amerikietis iš Buffo miesto sukonstruavo specialią statinę, kurioje jis tikisi jūros srovėmis patekti iš Amerikos į Europą. Prie statinės yra pritaisyti irklai ir burės. Šitoji statinė su drąsiu amerikiečiu išplaukė iš Amerikos į šią iš tikrųjų įdomią ir nepaprastai pavojingą kelionę spalių mėnesį. Ar pasiseks tokia susisiekimo priemone nugalėti žiaurus Atlanto vandenynas, sužinosime netolimoj ateity.

DIDŽIAUSIAS TELESKOPAS

Iki šio laiko didžiausią pasauly teleskopą turėjo Montvilsono observatorija (Amerikoje). Jo veidrodžio diametras (skersmuo) siekė 2 metrus 54 cm., storis 34 cm., o svėrė 4,5 tonas (4.500 klgr.). Kada jisai buvo daromas, manyta, kad didesno teleskopinio veidrodžio niekada jau nebebus galima padaryti. Ir tikrai, atlieti tokią didelę stiklo masę yra labai sunku, ypač vargina darbą oro burbulų pasidarymas. Buvo bandyta tokį veidrodį padaryti iš suklijuotų stiklo plokštelių ir paskui visą lęšį atitinkamai nušlifuoti (nudailinti). Tačiau toks būdas pasirodė visai netinkamas. Pagaliau ištobulėjusi technika surado naujus būdus ir pajėgia padaryti dar didesnius stiklo lydinius. Paskutiniu laiku daromas naujas teleskopinis veidrodis, kurio skersmuo yra 5 metrai.

Tam naujam milžiniškam veidrodžiui imta geriausios rūšies medžiaga. Jis padarytas iš sodos—borosilikato stiklo, kurio išsiskietimo ir susitraukimo koficijentas yra mažiausias. Kad stiklo masėje nepasiliktų oro pūslių, visą veidrodį atlieti užsimota vienu ypu (kartu).

Pats veidrodžio modelis, (forma) į kurį toji stiklo masė supilta, yra labai stiprus, išlaiko apie 20 tonų masės spaudimą, aukštą sulydyto stiklo temperatūrą — 1.200 laipsnių. Modelio sienos atsparios karščiui, taip pat jos užtikrina tam tikrą termišką izoliaciją, būtent, dėl to, kad stiklo masė galėtų aušti pamažu ir palaipsniui. Be to, modelio sienos porinės, kad iš lydinio galėtų išeiti visas oras, kad nesusidarytų oro pūslių. Tam reikalui modelis pastatytos iš specijalių plytų, išlaistytas silicijumi.

Pats stiklo lydinys, prieš perliejimą į modelį, supiltas dideliame krosnies katile, kur yra 1.580 laipsnių karščio. Iš to katilo jį semia ant tam tikro rato pritaisyti kaušai po 350 kg. talpos kiekvienas. Jie, ratui besisukant, pasineria katile, iškyla į viršų ir supila į modelį, su šiuo lydiniu modelis nugabenamas į krosnį, kur lydinys vėl įkaitinamas iki 1.580 laipsnių karščio, kad išeitų oras. Modelio sienos vienodai elektra apšildomos, kad būtų vienoda reikalaujama temperatūra, kad stiklo masė galėtų pamažu atašti. Per 30 val. masė atašta maždaug vienu laipsniu. Visiškam ataušimui reikia 17 mėnesių (pusantrų metų).

Kada jau stiklas atašta iki normalios temperatūros, jis šlifuojamas ir amalgamuojamas. Ir čia reikia didžiausio atsargumo, apskaičiavimo, kruopštumo. Visam tam darbui reikia trejų metų laiko. Kada veidrodis bus baigtas, jis bus įtaisytas Mount Palomaro observatorijoj, kuri yra Pasedenos technologijos institute (Kalifornijoj, Šiaurinė Amerika). Ta vieta parinkta dėl to, kad tose vietose atmosfera yra nepaprastai giedri.

KURIS ŽVĖRIS GREIČIAUSIAS

Jau nuo senai žmonės rūpinasi ištirti, kuris gyvulių bei žvėrių greičiausiai bėga. Tačiau ištirti tai nelengva, juk nebeįmanoma surinkti visus žvėris bei žvėrelius krūvon ir padaryti jų lenktynes.. Čia gali padėti tik stebėjimas. Tūli medžiotojai tvirtina, kad greičiausias iš visų žvėrių esąs briedis. Jeigu greitumui apskaičiuoti pagrindu paimsime 100 punktų, tai kiškio greitumas galima būtų išreikšti 100 punktais, triušio (kraliko) — 118, stirnos — 120, o briedžio 180 punktų. Reikia dar paminėti lapė ir vilkas. Nors paprastai manome, kad lapė labai greita, bet pasirodo, kad jos greitumas yra vis apie 100 punktų. Vilko ir šerno greitumas beveik vienodas ir siekia irgi iki 100 punktų.

Uždavinių sprendimai

8 (128) Nr.

1 uždavinys. Vanagas ir katinas.

2 uždavinys. 5 ir 7.

3 uždavinys. Generolas negerai dalijo ir blogai patikrino. Dalyjant betkokį skaičių, reikia surasti pats didžiausias daliklis ir iš jo dalyti. Tiktai tuomet išeina tiksliai, pav. 40 : 8=5, o ne 4.

4 uždavinys. Medžiotojai susėdo ratu kits kitam ant kelių (paskutinis atsisėdo ant pirmojo kelių) ir tuo būdu pasilsėjo.

5 uždavinys. a) alus; b) žvakė; c) spyna.

9 (129) Nr.

1 uždavinys. „Geras jaunimas tai tautos ateitis". Sprendimo paaiškinimas: gaida „ge", po to „aras"; kadangi e=a, tai vieton „a" paimti „e", tuo būdu išeina „geras". Toliau eina žodelis „jau" ir upė „Nilas". Bet l=m, tai gausime „nimas", o kartu sudėję, gausime „jaunimas". Žodelis „tai" lieka „t"+„auto" (=automobilis)+„s"=„tautos"; „at" (toliau matome, kad berniukas eina), bet skiemuo „na"=„ti", tokiu būdu bus „ateiti"+„s"=„ateitis".

Taip sprendžiami rebusai.

2 uždavinys. Kareivis netylėjo. Jis pasakė: „Jūs mane pakarsit". Kai jis tai pasakė, tai teisėjas nežinojo, ar tą pasakymą priimti už tiesą, ar—netiesą. Jei priims už tiesą, tai reikėtų sušaudyti; bet jeigu jį sušaudytų. tai išeitų netiesa, už kurią reikėtų pakarti. Jeigu gi teisėjas priims kareivio pasakymą už netiesą, tai reikėtų jis sušaudyti. Kaip matome, negalima buvo sprendimo įvykdyti, nes ar šiaip ar taip teismas būtų pasielgęs neteisingai, ne pagal savo sprendimą.

3 uždavinys.

4 uždavinys. Kėlė—kėlės.

5 aždavinys. a) debesys, b) saulė, c) vėžys.

10 (130) Nr.

1 uždavinys. Tokie netikslumai: negeras uždavinio pavadinimas: vaizdelyj ne vienkiemis, bet kaimas; saulė ir žvaigždės vidudienį; dūmai kyla į įvairias puses; šešėliai krinta ne į tą pusę; kryžius stovi vidukelyje ir neproporcingai didesnis, už medžius; kaime nėra tvorų, aptverti kažkokie keisti medžiai ir ne nuo gatvės, bet iš priešingos pusės.

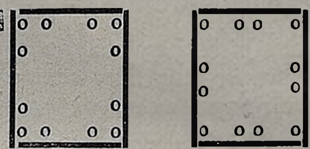
2 uždavinys.

9	2	25	18	11
3	21	19	12	10
22	20	13	6	4
16	14	7	5	23
15	8	1	24	17

3 uždavinys. 7 žąsiukai.

4 uždavinys. Šilas—žilas.

5 uždavinys.

a)

b) dalgė; c) grėblys.

Atsiuntė sprendimus:

G.Bindoraitė (Vardziukiemis)—20 t., K.Boguševičius (Antalgė)—36 t., A.Dylis (Švončionėliai)—15 t., B.Dragūnas (Švenčionys)—36 t., V. Dubauskas (Varšuva)—36 t., H.Gudelaitis (Sėniškis)—30t., B.Gudelis (Sėniškis)— 25t., I. Gudelis (Sėniškis)—25 t., V. Gudelis (Sėniškis)—30 t., V. Juknevičius (Švenčionys)—36 t , V. Kuolaitis (Gėliūnai)—29 t., J. Matonis (Vilnius)—17 t., A. Oparinas (Vilnius)—16 t., E.Oparinas (Vilnius)—7 t., G.Oparinas (Vilnius)—16 t., A. Panavas (Švenčionys)—30 t., Č. Pilypavičius (Švenčionys)—30t., A.Sadaunykas (Vardziukiemis)—20 t., A. Savickaitė (Vaičiuliškė)—36 t., A. Steponėnas (Švenčionys)—30t., A.Umbrasaitė (Vardziukiemis)—20t., J.Umbrasaitė (Vardziukiemis)—20t., U.Umbrasaitė (Vardziukiemis) — 20 t., J. Umbrasas (Vardziukiemis)—20 t., E. Urbelis (Jakeliai)—30 t., A. Urbonavičius (Rudėnai)—30 t., P. Vaškelis (Puvočiai)—32 t., A. Zagorskas (Antalgė)—36 t.

Be tų, dar dalyvavo: L. Šl.—3 t., Šimkauskas—2 t., Juozas M.—2 t., Liepos Šakelė—1 t., P. Kazūra—1 t., X. Y.—1 t., J.M.—3 t., S.G.—2 t., J. Šilkauskas—2 t., R.N.—2 t., E. Valinčaitė—1 t., V. Juknevičius—1 t, V. Velička—1 t., Z.Pavilionis—3 t., Zosė—2 t., Vištagalvis—2t., P.V.—2 t., Romualdas —1 t., A. Kalesinskas—1 t., A. Matulevičius—1 t.

Dovanas laimėjo:

Didelį veidrodį—A. Savickaitė. Kišeninę lemputę—A. Zagorskas. Knygą „Socialistų redaktorius"—B. Gudelis. Knygą „Suomių liaudies pasakas"—G. Oparinas. 1937 m. Vilniaus Kalendorių—V. Dubauskas ir A. Steponėnas. Sieninį nuplėšiamąjį kalendorių—U. Umbrasaitė ir P. Kazūra. 1937 m. „Jaunimo Draugą"—E. Urbelis.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G-VĖ 5 — 1.
Redaktorius ir leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS. „RUCH" spaustuvė Vilniuje.

TURINYS

Viršelį piešė J. Kazlauskas.
Vinietes — Z. Urbonavičiūtė ir J. Kazlauskas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Mūsų krašte metams . . 2 auks.
„ „ pusmečiui . 1 auks.
Lietuvos Valstybėje ir kitur
metams . . . . . . 1 dol.

Kaina 20 sk.